

Treball de Fi de Grau

Títol

Mèxic: el periodisme a punta de pistola

Autoria

Paula Herrera Mota, Paula Marco Almazán, Víctor Ruiz de la Hermosa Jiménez de los Galanes i Xavier Sabeté Rebollar.

Professorat tutor

Amparo Huertas Bailén

Grau

Comunicació Audiovisual	
Periodisme	X
Publicitat i Relacions Públiques	
Comunicació Interactiva	
Comunicació de les Organitzacions	

Tipus de TFG

Projecte	X
Recerca	

Data

Del 10 al 13 de juny de 2025	X
De l'1 al 2 de setembre de 2025	

Full resum del TFG

Títol del Treball de Fi de Grau:

Català:	Mèxic: el periodisme a punt de pistola			
Castellà:	México: el periodismo a punto de pistola			
Anglès:	Mexico: journalism at gunpoint			
Autoria:	Paula Herrera Mota, Paula Marco Almazán, Víctor Ruiz de la Hermosa Jiménez de los Galanes i Xavier Sabeté Rebollar.			
Professorat tutor:	Amparo Huertas Bailén			
Curs:	2024/25	Grau:	Comunicació Audiovisual	
			Periodisme	X
			Publicitat i Relacions Públiques	
			Comunicació Interactiva	
			Comunicació de les Organitzacions	

Paraules clau (mínim 3)

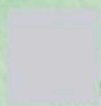
Català:	Mèxic, periodisme, violència, repressió, persecussió, silenciament, falta de llibertat.
Castellà:	México, periodismo, violencia, represión, persecución, silenciamiento, falta de libertad.
Anglès:	Mexico, journalism, violence, repression, persecution, silencing, lack of freedom.

Resum del Treball de Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:	Aquest projecte és un reportatge transmèdia (escrit, audiovisual i pòdcast) que visibilitza la vulnerabilitat dels periodistes a Mèxic, un dels països més perillosos per exercir la professió. Mitjançant testimonis directes, analitza les conseqüències de la violència estructural vinculada al narcotràfic, la corrupció i el crim organitzat. També dona a conèixer iniciatives com la de Taula per Mèxic, que ofereix refugi temporal a Barcelona a periodistes amenaçats. Amb perspectiva de gènere i una narrativa empàtica, el projecte busca conscienciar la població catalana sobre aquesta realitat i defensar la llibertat d'expressió com a dret humà fonamental.
Castellà:	Este proyecto es un reportaje transmedia (escrito, audiovisual y podcast) que visibiliza la vulnerabilidad de los periodistas en México, uno de los países más peligrosos para ejercer la profesión. Mediante testimonios directos, analiza las consecuencias de la violencia estructural vinculada al narcotráfico, corrupción y crimen organizado. También da a conocer iniciativas como la de Mesa por México, que ofrece refugio temporal en Barcelona a periodistas amenazados. Con perspectiva de género y una narrativa empática, el proyecto busca concienciar a la población catalana sobre esta realidad y defender la libertad de expresión como derecho humano fundamental.
Anglès:	This project is a transmedia report (written, audiovisual and podcast) that highlights the vulnerability of journalists in Mexico, one of the most dangerous countries to practice the profession. Through direct testimonies, it analyzes the consequences of structural violence linked to drug trafficking, corruption and organized crime. It also introduces initiatives such as Taula per Mèxic, which offers temporary refuge in Barcelona to journalists under threat. With a gender perspective and an empathetic narrative, the project seeks to raise awareness among the Catalan population about this reality and defend freedom of expression as a fundamental human right.

MÈXIC:

EL PERIODISME A PUNT DE PISTOLA



A la nostra família i amics per estar i acompanyar-nos
sempre.

A l'Arturo Landeros per haver-nos ajudat des del minut zero
a tirar endavant aquest projecte.

A Aldo, Martha, Andrés i Elisabeth per confiar en nosaltres,
obrir-se en canal i compartir les seves històries més
personals.

A tots els i les periodistes del món que lluiten pels drets
humans, per la llibertat d'expressió i que fan d'aquest ofici el
més bonic del món.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ.....	2
1.1. OBJECTIUS DEL PROJECTE.....	3
1.2. JUSTIFICACIÓ DE LA PROPOSTA.....	4
1.2.1. Justificació del format del reportatge periodístic.....	5
1.2.2. Justificació de l'elecció de les fonts.....	7
2. MARC CONTEXTUAL I TEÒRIC.....	9
2.1. LA LLIBERTAT DE PREMSA A MÈXIC.....	9
2.1.1. La violència a Mèxic en el context nacional.....	9
2.1.2. Situació actual del periodisme a Mèxic.....	14
2.1.3. Tipus de violències contra els i les periodistes a Mèxic.....	20
2.2. EL PAPER DEL PERIODISME EN SOCIETATS DEMOCRÀTIQUES I MÈXIC.....	25
2.2.1. Funció del periodisme com a quart poder a Mèxic.....	25
2.2.2. La censura i l'autocensura en mitjans de comunicació.....	27
2.2.3. La relació entre els governs, partits i mitjans de comunicació.....	28
2.3. CATALUNYA COM A ESPAI DE RESISTÈNCIA I SUPORT.....	37
2.3.1. Introducció: solidaritat internacional.....	37
2.3.2. La connexió entre Catalunya i mèxic en materia dels drets humans.....	43
2.3.3. Iniciatives solidàries i xarxes de suport a periodistes.....	44
2.3.4. El paper de Taula per Mèxic.....	47
3. METODOLOGIA.....	52
3.1. PROCÉS DE TREBALL DE PREPARACIÓ.....	52
3.1.1. Documentació.....	52
3.1.2. Selecció de fonts entrevistades.....	53
3.1.3. Realització de les entrevistes.....	58
3.2. CRONOGRAMA.....	59
3.2.1. Diagrama de Gantt.....	62
4. PROJECTE PROFESSIONAL.....	66
4.1. PLANIFICACIÓ I PRODUCCIÓ PERIODÍSTICA.....	66
4.1.1. Antecedents i definició del producte.....	66
4.2. REPORTATGE ESCRIT.....	68
4.2.1. Panoràmica del reportatge.....	68
4.2.1.1. Contingut.....	68
4.2.1.2. Criteris de selecció.....	69
4.2.1.3. Elaboració.....	70
4.2.1.4. Forma i estil.....	70
4.2.2. Selecció de l'estructura.....	71
4.2.3. Canal de distribució.....	72
4.2.4. Pla de producció.....	73
4.2.5. Pressupost.....	74
4.3. PÒDCAST.....	78
4.3.1. Panoràmica del reportatge.....	78
4.3.1.1. Contingut.....	78

4.3.1.2. Criteris de selecció.....	79
4.3.1.3. Elaboració.....	79
4.3.1.4. Forma i estil.....	80
4.3.2. Selecció de l'estructura.....	81
4.3.3. Canal de distribució.....	81
4.3.4. Pla de producció.....	82
4.3.5. Pressupost.....	85
4.4. REPORTATGE AUDIOVISUAL.....	87
4.4.1. Panoràmica del reportatge.....	87
4.4.1.1. Contingut.....	87
4.4.1.2. Criteris de selecció.....	88
4.4.1.3. Elaboració.....	88
4.4.1.4. Forma i estil.....	89
4.4.2. Selecció de l'estructura.....	90
4.4.3. Canal de distribució.....	91
4.4.4. Pla de producció.....	92
4.4.5. Pressupost.....	94
4.5. ESTUDI DE MERCAT.....	99
4.5.1. Festivals i concursos.....	99
4.5.2 Institucions i entitats col·laboradores.....	100
4.5.3 Formats de venda.....	102
4.5.4 Subvencions i ajudes.....	102
5. PRESENTACIÓ FORMAL DEL PROJECTE.....	106
5.1. Reportatge audiovisual.....	106
5.2. Pòdcast.....	106
5.3. Reportatge escrit.....	107
6. BIBLIOGRAFIA.....	124
7. ANNEXOS.....	132
7.1. Llistat de persones entrevistades.....	132
7.2. Guions episodis pòdcast.....	133
7.3. Guió tècnic episodi pilot pòdcast.....	158
7.4. Guió reportatge audiovisual.....	164
7.5. Transcripcions.....	194

RESUM:

Aquest projecte és un reportatge transmèdia (escrit, audiovisual i pòdcast) que visibilitza la vulnerabilitat dels periodistes a Mèxic, un dels països més perillosos per exercir la professió. Mitjançant testimonis directes, analitza les conseqüències de la violència estructural vinculada al narcotràfic, la corrupció i el crim organitzat. També dona a conèixer iniciatives com la de Taula per Mèxic, que ofereix refugi temporal a Barcelona a periodistes amenaçats. Amb perspectiva de gènere i una narrativa empàtica, el projecte busca conscienciar la població catalana sobre aquesta realitat i defensar la llibertat d'expressió com a dret humà fonamental.

RESUMEN:

Este proyecto es un reportaje transmedia (escrito, audiovisual y podcast) que visibiliza la vulnerabilidad de los periodistas en México, uno de los países más peligrosos para ejercer la profesión. Mediante testigos directos, analiza las consecuencias de la violencia estructural vinculada al narcotráfico, corrupción y crimen organizado. También da a conocer iniciativas como la de Mesa por México, que ofrece refugio temporal en Barcelona a periodistas amenazados. Con perspectiva de género y una narrativa empática, el proyecto busca concienciar a la población catalana sobre esta realidad y defender la libertad de expresión como derecho humano fundamental.

ABSTRACT:

This project is a transmedia report (written, audiovisual and podcast) that highlights the vulnerability of journalists in Mexico, one of the most dangerous countries to practice the profession. Through direct testimonies, it analyzes the consequences of structural violence linked to drug trafficking, corruption and organized crime. It also introduces initiatives such as Taula per México, which offers temporary refuge in Barcelona to journalists under threat. With a gender perspective and an empathetic narrative, the project seeks to raise awareness among the Catalan population about this reality and defend freedom of expression as a fundamental human right.

INTRODUCCIÓ

1. INTRODUCCIÓ

“Nos tocó hacer un periodismo de guerra en tiempos de paz”.

Javier Valdez, periodista mexicà assassinat l'any 2017.¹

“Assetjament” i “Violència” són les dues paraules que defineixen a la perfecció la realitat a Mèxic, un país on ser periodista implica, cada cop més, treballar amb una diana a l'esquena. Informar, denunciar, visibilitzar la corrupció o el crim organitzat s'ha convertit en una activitat d'alt risc, on no tothom té la mateixa sort.

Segons un estudi elaborat per l'organització britànica *Article19*², dedicada a la promoció i la defensa de la llibertat d'expressió i d'informació, des de l'any 2000 a Mèxic han mort un total de 172 periodistes professionals (160 homes i 12 dones). Tot i que el 2022 va ser l'any amb més assassinats (13 en total), només en el que portem de 2025, quatre periodistes han mort a punta de pistola, tal com indiquen les dades més recents de Reporteros Sin Fronteras³. El 17 de gener va morir Calletano de Jesús Guerrero, reporter del mitjà *Global Mexico* a l'estat de Mèxic; el 2 de març, Kristian Uriel Martínez Zavala, periodista del *Silaoense MX* i reporter a *Silao* a Guanajuato, el 13 de març, Raúl Irán villarreal, director de l'*Observatorio Ciudadano San Luis de la Paz* i el 15 de maig, José Carlos González Herrera, periodista a *El guerrero, Opinión Ciudadana*.

Aquesta realitat no només afecta la vida dels i les periodistes, sinó que erosiona profundament el dret de la ciutadania a estar informada. Quan els mitjans han de triar entre publicar la veritat o protegir la vida dels seus professionals, la societat perd accés a informació essencial per entendre el que passa realment al seu voltant. Molts i moltes professionals de la comunicació opten per l'autocensura com a mecanisme de supervivència, i qui decideix continuar exposant els abusos sovint ho fa des de l'anonimat, en la clandestinitat o, fins i tot, des de l'exili. Tant és així que a Mèxic, el periodisme independent, valent i crític es troba en una situació límit,

¹ The New York Times. (2017, 19 de maig). *Javier Valdez: Dejar de escribir*.

<https://www.nytimes.com/es/2017/05/19/espanol/opinion/javier-valdez-dejar-de-escribir.html>

² ARTICLE 19. (2022, 26 d'agost). *Periodistas asesinadas/os*. <https://articulo19.org/periodistasasesinados/>

³ Reporteros Sin Fronteras. (2025). México. Reporteros Sin Fronteras. <https://rsf.org/es/pais/m%C3%A9xico>

constantment amenaçat per les bales, però també pel silenci imposat.

En un país on regna la impunitat, la convivència entre autoritats i grups criminals, i la manca de garanties per a la llibertat d'expressió, la seguretat d'aquells qui pretenen posar llum als racons més foscos de la societat mexicana penja d'un fil. Perquè fins i tot la flama més petita pot incomodar els qui els interessa quedar-se a les ombres.

1.1. OBJECTIUS DEL PROJECTE

Davant la greu situació de vulnerabilitat que afecta el col·lectiu periodístic a Mèxic, aquest treball proposa visibilitzar les múltiples formes de violència que pateixen els que exerceixen el periodisme, així com les conseqüències personals que se'n deriven. Segons dades de *Reporteros Sin Fronteras*, Mèxic ocupa actualment la tercera posició en el rànquing mundial de països amb més assassinats de periodistes, només per darrere de Palestina i el Pakistan, tenint en compte que aquests dos últims estan en conflicte⁴. Aquesta realitat posa de manifest la magnitud del problema i la necessitat urgent de generar consciència global sobre la situació en qüestió.

A partir d'aquest marc, el projecte persegueix un doble objectiu. En primer lloc, amb l'objectiu de mostrar la diversitat d'experiències personals i les maneres de sobreviure és vol donar veu a aquells/aquelles professionals que han estat forçats/forçades a abandonar el seu lloc d'origen. En segon lloc, es vol aprofundir en el paper que exerceixen determinades iniciatives d'acollida impulsades des de Catalunya, com és el cas de la Taula per Mèxic. Mitjançant el gènere periodístic del reportatge, recollim les experiències de periodistes afectades i afectats per la violència estructural al seu país d'origen. Amb aquest Treball de Fi de Grau (TFG) es vol demostrar també com Barcelona és un refugi per aquests i aquestes professionals. Barcelona esdevé una ciutat segura per grups de 3 periodistes cada 6 mesos, una ciutat on poder continuar el seu rol periodístic i recuperar la seva vida personal sense pors ni límits.

⁴ Reporteros Sin Fronteras. (2025). México. Reporteros Sin Fronteras. <https://rsf.org/es/pais/m%C3%A9xico>

Per poder arribar al màxim d'audiència, s'ha optat per treballar el reportatge escrit, audiovisual i sonor (pòdcast). Es tracta de tres formats diferents que permeten abordar una mateixa realitat des de narratives diverses i complementàries, al mateix temps que incrementar l'audiència potencial i arribar a diversos públics. Aquesta proposta té com a objectiu no només oferir una aproximació informativa rigorosa, sinó també afavorir una experiència immersiva capaç de generar empatia i reflexió en l'audiència.

Aquest TFG per tant, pretén posar en relleu la importància de la llibertat d'expressió com a dret humà fonamental i com a pilar essencial per al funcionament de qualsevol societat democràtica. En aquest sentit, visibilitzar la problemàtica dels periodistes a Mèxic pot contribuir a impulsar mecanismes de suport, tant polítics com econòmics, que garanteixin la protecció i la continuïtat del periodisme independent arreu del món.

1.2. JUSTIFICACIÓ DE LA PROPOSTA

La selecció d'aquest tema es va decidir davant la necessitat de donar a conèixer una problemàtica urgent i profundament arrelada a la realitat actual: la vulneració sistemàtica de la llibertat d'expressió i el perill creixent que comporta l'exercici del periodisme a Mèxic. En un context en què informar s'ha convertit en un acte de resistència i on els professionals de la comunicació són objecte de persecució, censura i, fins i tot, assassinat, es fa imprescindible una mirada crítica i compromesa que permeti entendre les causes estructurals d'aquesta violència, així com les seves conseqüències.

Una situació que no és única de Mèxic i que en els darrers mesos s'ha anat expandint als països europeus. *Human Rights Watch*⁵ (2025) expressava la preocupació davant la crisi que està patint Grècia amb el periodisme a causa de “les

⁵ Human Rights Watch (2025) *Grecia: la libertad de prensa, en riesgo*. HRW <https://www.hrw.org/es/news/2025/05/08/grecia-la-libertad-de-prensa-en-riesgo>

accions i omissions del govern". En aquesta zona, per exemple, la llibertat de premsa ha anat en deteriorament i, cada cop més, la política ha anat guanyant cabuda en el panorama mediàtic, fins arribar a la centralització de les notícies en agents vinculats a la política i amb gran poder econòmic⁶. Si bé és veritat que s'ha pogut observar que aquesta qüestió no afecta únicament a Mèxic, aquest és el país on els nombres mostren que la situació està més agravada, situant-lo en la tercera posició del rànquing mundial de llibertat de premsa de Reporteros Sin Fronteras (2025)⁷.

Un altre fet que va influenciar en la selecció del tema va ser el fet que Barcelona aculli iniciatives d'acollida temporal per a periodistes en risc, com les impulsades per la *Taula per Mèxic*, permet establir una connexió directa entre el context local i el global. Aquesta vinculació aporta una dimensió territorial i humana al projecte, que no només ofereix una visió sobre l'anàlisi dels conflictes a distància, sinó que també aprofundeix en la realitat dels persones refugiades acollides al territori català, tot posant el focus en les oportunitats de reconstrucció vital i professional que se'ls ofereixen.

1.2.1. Justificació del format del reportatge periodístic

La decisió d'apostar pel gènere periodístic del reportatge va sorgir amb la intenció d'explicar aquesta realitat a un públic ampli i divers, mitjançant una narrativa accessible que combini informació, emoció i testimoni amb la possibilitat de trobar diferents maneres d'endinsar-se en la història. Com deia Begoña Echevarría Llombart⁸: "el reportatge és un exercici de paciència, d'empatia, de proximitat amb l'altre. És la capacitat d'entendre el que li passa a l'altre i representar-ho". Dit això, aquest projecte té sentit no només per la seva actualitat i rellevància, sinó també perquè tracta un tema clau com són els drets humans i la llibertat d'expressió.

⁶ Human Rights Watch (2025) *Grecia: la libertad de prensa, en riesgo*. HRW <https://www.hrw.org/es/news/2025/05/08/grecia-la-libertad-de-prensa-en-riesgo>

⁷ Melgoza Delgado, Rocio (3 maig, 2025) *Libertad de Prensa: México sigue entre los países más peligrosos para periodistas; cae 3 posiciones*. El Economista <https://www.eleconomista.com.mx/politica/libertad-prensa-mexico-sigue-paises-peligrosos-periodistas-20250503-757465.html>

⁸ Echevarría Llombart, B. (2010). *El reportaje periodístico: Una radiografía de la realidad, cómo y por qué redactarlo*. Comunicación Social. 47

Un altre factor clau que ha motivat la realització d'aquest treball és la manca de produccions periodístiques o documentals recents a Catalunya que abordin, de manera específica, tant la situació del periodisme a Mèxic com les iniciatives i programes d'acollida i protecció per part de defensors i defensores dels drets humans. Tot i que existeixen reportatges com *Morir pels drets* (2022), una producció de TV3 feta amb la col·laboració de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament, aquest se centra a donar a conèixer algunes de les causes per les quals lluiten els moviments defensors dels drets humans a Colòmbia i Mèxic, on són perseguits i amenaçats de mort per grups armats i inclús per les forces de seguretat d'aquests països. En aquest reportatge de TV3 es visibilitza el Programa Català de Protecció de Defensors i Defensores dels Drets Humans (PCPDDH), però no aborda el cas periodístic, la cobertura sobre el qual continua sent escassa en l'àmbit català. En canvi, a països com els Estats Units o a l'Amèrica Llatina, és més habitual la producció de documentals o reportatges que tractin temes relacionats, com és el cas del documental audiovisual *Estado de Silencio* (2024), realitzat per la productora "La Corriente del Golfo" i distribuïda a Netflix (exclusivament a Amèrica Llatina i Estats Units), que explora els desafiaments de la llibertat de premsa a Mèxic des de la perspectiva de quatre periodistes que de manera molt valenta s'enfronten als riscos que comporta explicar la veritat. També existeix el podcast semanal *Al habla...con Warketin*, produït per *El País México* i *Podium Podcast* des de l'any 2021, el qual està dedicat a dialogar amb diversos actors socials per analitzar l'actualitat de Mèxic i Amèrica Llatina abordant temes com la política, la cultura, els drets humans i/o la desigualtat, entre d'altres. Diverses edicions d'aquest pòdcast s'han dedicat a parlar sobre la situació del periodisme a Mèxic. Però, en general, aquesta manca de continguts fets des de la perspectiva de Catalunya sobre la realitat periodística de Mèxic i els programes d'acollida, subratlla la necessitat de projectes com aquest, que no només serveixin d'altaveu per als testimonis directes, sinó que també informin sobre les iniciatives locals que treballen per la defensa dels drets humans. En aquest sentit, el que es busca és crear un espai on donar veu als testimonis directes per poder explicar tant el que han viscut al seu país, com les opcions de sortida i acollida que poden trobar a la capital condal, oferint un rostre humà a la història per poder arribar a una de les emocions més potents: l'empatia.

1.2.2. Justificació de l'elecció de les fonts

Per donar veu i contextualitzar la realitat que viuen els i les periodistes en situació de risc a Mèxic, s'ha considerat fonamental comptar amb testimonis diversos però complementaris, que aportin una mirada plural i enriquidora al projecte. Per aquest motiu, s'han realitzat diverses entrevistes en profunditat (incloses en l'annex), les quals segueixen un model estructurat per blocs temàtics, adaptats al perfil de cada entrevistat, tot i mantenir algunes preguntes comunes que permeten establir punts de comparació.

La selecció d'aquestes persones respon tant a criteris professionals com vivencials, tenint en compte el seu vincle directe amb la temàtica. En aquest sentit, s'ha decidit dividir les entrevistes en dos grans grups.

D'una banda, s'han entrevistat periodistes ara residents a Barcelona, amb l'objectiu de conèixer de primera mà tant la situació de la professió al seu país d'origen com els mecanismes de suport i refugi que ofereixen entitats de Barcelona com és el cas de la Taula per Mèxic. Aquestes veus permeten entendre com es viu la professió al país, però també les causes de la fugida, les violències que pateixen, les dificultats de l'exili i el paper que tenen les xarxes de suport en el seu procés de protecció i integració.

D'altra banda, s'han recollit testimonis de persones que poden aportar informació contextual i anàlisi a la problemàtica, com periodistes especialitzats en el conflicte mexicà, coordinadors de projectes de refugi temporal a Barcelona i representants d'organitzacions com la Taula per Mèxic, el Col·legi de Periodistes de Catalunya i altres entitats vinculades a l'administració de Barcelona.

MARC CONTEXTUAL I TEÒRIC

2. MARC CONTEXTUAL I TEÒRIC

“El periodismo que dignifica la profesión es aquel que sirve a la parte más noble del ser humano y aporta a la vida de la sociedad, que impulsa cambios y hace mejores a las personas”.

*Javier Darío Restrepo, periodista i escriptor colombià.*⁹

2.1. LA LLIBERTAT DE PREMSA A MÈXIC

2.1.1. La violència a Mèxic en el context nacional

En els darrers anys, la violència a Mèxic ha estat un dels problemes més complexos i persistents a escala nacional en un context marcat per l'alternança al poder, l'enfortiment de nous moviments polítics i una creixent polarització social. L'origen i magnitud de tanta barbàrie està profundament vinculat a diversos factors polítics, econòmics i socials, destacant la lluita contra el narcotràfic, la infiltració del crim organitzat a les institucions públiques, la manca de control estatal i la fragmentació del poder polític, entre d'altres.

Des de la fi del govern del Partit Revolucionari Institucional (PRI) l'any 2000, després de mantenir-se gairebé setanta anys al poder i amb l'entrada del Partido Acción Nacional (PAN) amb Vicente Fox (2001-2006) al capdavant, el país ha passat per diverses etapes de reconfiguració política. Aquesta transició política de finals de segle XX va provocar una fragmentació del poder polític a Mèxic a escala federal, estatal i local, fet que va permetre als grups del crim organitzat guanyar terreny. En lloc d'un control centralitzat del crim com havia passat en dècades anteriors, es van donar espais perquè els càrtels s'empoderessin en l'àmbit regional i local, la qual cosa va debilitar les estructures de seguretat pública i va permetre que la corrupció s'estengués dins de les institucions encarregades de vetllar per la llei i l'ordre (Jiménez & Solano, 2024). Segons dades de *Statista* (2025), durant el

⁹ Llorente, S. (s. f.). *17 frases para el Día del Periodista: citas célebres y muy acertadas*. Diario Femenino. <https://www.diariofemenino.com/psicologia/frases-y-reflexiones/17-frases-para-el-dia-del-periodista-citas-celebres-y-muy-acertadas/>

mandat de Fox del 2001 al 2006, va haver-hi un total de 60.073 homicidis¹⁰. Aquest context marcat per la inestabilitat dels acords entre les autoritats polítiques i els grups criminals va ser el que va deixar a la premsa entre l'espasa i la paret, ja que va acabar sent utilitzada per als interessos d'ambdues bandes (Guerra, 2019)¹¹. Però precisament l'absència d'institucions sòlides i la manca de contrapoders entre els diferents nivells de govern van afavorir un escenari propens a la col·laboració entre les autoritats i els grups criminals. Aquesta situació ha permès durant tots aquests anys que el crim organitzat no només controli àrees territorials de tràfic de drogues, sinó també sectors com el comerç, la construcció i la política, ampliant el seu poder a través de la corrupció i la intimidació (Jiménez & Solano, 2024). Tal com exposa *Artículo 19* (2025), durant la presidència de Fox, 22 periodistes van ser assassinats per no guiar-se pels interessos del poder.¹²

Posteriorment, l'any 2006, el president Felipe Calderón, que va estar al poder fins al 2012 amb el PAN, va implementar una estratègia de seguretat coneguda com “la guerra contra el narcotràfic” que implicava una lluita frontal contra els càrtels de drogues, desplegant l'Exèrcit mexicà, a diverses regions del país. Aquesta estratègia, que van anomenar “Operación Conjunta Michoacán”, va desencadenar una escalada de violència sense precedents. Durant aquest període, es van intensificar els enfrontaments entre els diversos grups criminals pel control territorial i les rutes de tràfic de drogues, les conseqüències van ser devastadores: 186.000 persones assassinades, 29.000 desaparegudes i 200.000 desplaçades, sense comptar les violacions dels drets humans i la caiguda en picat de la confiança de la ciutadania cap a les institucions encarregades de garantir l'estat de dret¹³.

Segons l'Institut Nacional d'Estadística i Geografia, la taxa d'homicidis a Mèxic va passar de 10,9 homicidis per cada 100 mil habitants el 2000 a 23,6 el 2011, reflectint l'augment exponencial de la violència (INEGI, 2011). Però aquesta xifra ha continuat augmentant amb els pas dels anys fins al punt que el 2023 es van enregistrar una taxa de 24,0 homicidis per cada 100 mil habitants (INEGI, 2010). Entre el 2008 i el

¹⁰ Statista. (2025). *Número de homicidios dolosos en México por mandato presidencial de 1990 a 2022*. <https://es.statista.com/estadisticas/1337031/mexico-homicidios-por-mandato-presidencial/>

¹¹ Guerra, E. (2019). Crueldad y brutalidad en las formas de morir de los periodistas en México. Una aproximación desde la microsociología. Sociológica. <https://www.scielo.org.mx/pdf/soc/v34n97/2007-8358-soc-34-97-215.pdf>

¹² ARTICLE 19. (2025). *Periodistas asesinados en México*. <https://articulo19.org/periodistasasesinados/>

¹³ Taula per Mèxic. (2016). *Muerte, inseguridad e impunidad. A 10 años de la 'guerra contra el narcotráfico en México*. <https://www.taulapermexico.org/muerte-inseguridad-e-impunidad-10-anos-la-guerra-narcotrafico-mexico/>

2011, aquest increment de violència es va anar regionalitzant, fet que va afectar de manera particular certes entitats federatives. A ciutats com Ciudad Juárez (Chihuahua), Tijuana (Baja Califòrnia) i Culiacán (Sinaloa), les taxes d'homicidis van ser alarmantment altes, amb Ciudad Juárez registrant 283,58 homicidis per cada 100 mil habitants el 2010 (INEGI, 2010). Aquestes regions es van convertir en focus vermells d'inseguretat, ocupant posicions entre les més violentes del món, en especial per a l'exercici del periodisme. Segons afirma *Article 19* (2025), durant la presidència de Calderón les morts a periodistes van ascendir amb un total de 48 assassinats.

Històricament, la responsabilitat de la “guerra del narcotràfic” no es pot atribuir a una sola figura ni a un únic partit, si bé és veritat que la violència a Mèxic ve donada per la negligència, la corrupció i la mala administració dels principals partits polítics que han governat en diverses regions de Mèxic: el Partit Revolucionari Institucional (PRI), el Partit Acció Nacional (PAN) i el Partit de la Revolució Democràtica (PRD). Una dècada després de la decisió imprudent de Calderón d'implementar l'estratègia contra el narcotràfic, l'Estat mexicà segueix cada cop més erosionat, sense força i mancat de legitimitat.

“Una prensa libre puede ser buena o mala, pero sin libertad, la prensa nunca será otra cosa que mala”

Albert Camus, novel·lista, filòsof i periodista algerià-francès.¹⁴

L'impacte d'aquesta violència ha estat devastadora tant per a la població com per a les institucions del país, sobretot tenint en compte que els dos últims governs federals mexicans que han estat al poder després de Felipe Calderón, no han aconseguit aturar la violència. Al sexenni d'Enrique Peña Nieto (2012-2018), la situació es va mantenir greu, deixant com a llegat una de les crisis de drets humans més alarmants de tot l'hemisferi, resultat col·lectiu d'un seguit de fracassos i decisions equivocades tant del seu govern com dels anteriors. Poc abans d'assumir

¹⁴ Pomares, F. (2020, 12 de setembre). *Albert Camus: “Una prensa libre puede ser buena o mala, pero sin libertad, la prensa nunca será otra cosa que mala”*. El anillo de Moebius. <https://fpomares.com/albert-camus-una-prensa-libre-puede-ser-buena-o-mala-pero-sin-libertad-la-prensa-nunca-sera-otra-cosa-que-mala>

la presidència, Peña va expressar a *The Economist* que els electors mexicans, l'1 de juliol de 2012, havien optat "pel canvi". A més a més, va destacar que, com a cap d'estat, el seu compromís seria fer realitat una democràcia "capaç d'oferir als mexicans el progrés que necessiten i mereixen" (*The Economist*, 2012)¹⁵. Amb aquest objectiu, el president va afirmar que treballarien com mai per construir un estat de dret efectiu. No obstant això, les xifres demostren que les paraules, un cop més, se les va dur el vent. Segons *Statista* (2025)¹⁶, durant el mandat de Peña Nieto va haver-hi un total de 150.451 homicidis, dels quals 47 van ser periodistes, segons *Article 19*¹⁷.

Aquestes xifres representen 28.132 assassinats més que durant la presidència de Calderón i, per tant, el canvi que es prometia mai va arribar. Tal com va afirmar Erika Guevara Rosas, directora para les Amèriques en *Amnistía Internacional*, a un article publicat a la pàgina web de l'organització l'any 2018: "Durante su campaña electoral, Peña Nieto prometió atender la crisis con estrategias diferentes; ahora, queda claro que esas promesas solo fueron retórica. En vez de cambiar las estrategias, reforzó la militarización, creando un campo fértil para la comisión de gravísimas violaciones a los derechos humanos"¹⁸.

El govern d'Andrés Manuel López Obrador (2018-2024), a part de representar una ruptura amb els partits tradicionals en consolidar el Movimiento de Regeneración Nacional (MORENA) com la força hegemònica, tampoc va aconseguir aturar l'onada de violència, tenint en compte que el seu sexenni ha estat descrit com el més violent en la història de Mèxic. D'acord amb les dades de *Statista* (2025)¹⁹, el mandat de López Obrador va finalitzar amb 199.619 assassinats (dels quals 47 eren periodistes segons *Article 19*²⁰, i això suposa un increment del 32% respecte a la presidència anterior.

¹⁵ The Economist. (2012, 22 de diciembre). Mexico's new government: Coming out swinging.

<https://www.economist.com/the-americas/2012/12/22/coming-out-swinging>

¹⁶ Statista. (2025). Número de homicidios en México de 2000 a 2023, por mandato presidencial.

<https://es.statista.com/estadisticas/1337031/mexico-homicidios-por-mandato-presidencial/#statisticContainer>

¹⁷ ARTICLE 19. (2025). Periodistas asesinados en México. <https://articulo19.org/periodistasasesinados/>

¹⁸ Amnistía Internacional. (2018, 29 de noviembre). Enrique Peña Nieto: El recuento de los daños.

<https://www.amnesty.org/es/latest/news/2018/11/enrique-pena-nieto-el-recuento-de-los-danos/>

¹⁹ Statista. (2025). Número de homicidios en México de 2000 a 2023, por mandato presidencial.

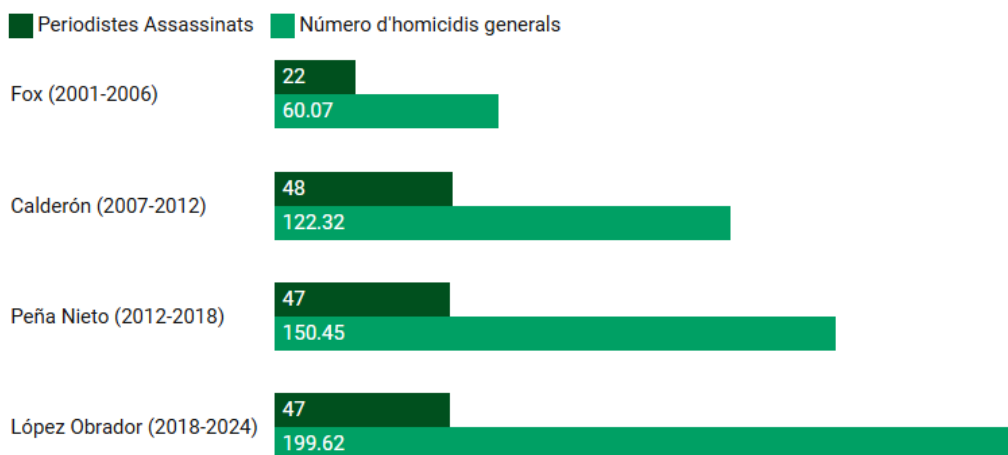
<https://es.statista.com/estadisticas/1337031/mexico-homicidios-por-mandato-presidencial/#statisticContainer>

²⁰ ARTICLE 19. (2025). Periodistas asesinados en México. <https://articulo19.org/periodistasasesinados/>

En l'actual mandat de Claudia Sheinbaum, vigent des de l'1 d'octubre de 2024, segons el *Govern de Mèxic* (2025)²¹. En els primers set mesos del mandat de Sheinbaum s'ha aconseguit disminuir en un 25% la taxa d'homicidis, el que significa 21 assassinats menys diaris entre setembre del 2024 i abril del 2025. Tot això, gràcies a la implementació de l'Estratègia Nacional de Seguretat (ENS), subjecta al tercer paràgraf de l'article 69 de la Constitució Política dels Estats Unitats Mexicans, el qual té l'objectiu de garantir amb major eficàcia la seguretat de tots els ciutadans.

En aquest context, la violència a Mèxic continua sent un dels majors reptes per al país. La manca d'una estratègia eficaç que abordi les arrels profundes del problema encara genera un cicle d'inseguretat i desconfiança entre la població, sobretot per als col·lectius més vulnerables (en particular la joventut) i els professionals de la informació (periodistes, fotoperiodistes i redaccions). Tal com afirma l'associació *Taula per Mèxic* (2016), "si això no es considera una crisi humanitària, és potser perquè Mèxic no es veu com un país en guerra. Però ho és".²²

Homicidis en els diferents sexennis



Source: <https://articulo19.org/periodistasasesinados/> i <https://es.statista.com/estadisticas/1337031/mexico-homicidios-por-mandato-presidencial/#statisticContainer> • Get the data • Created with Datawrapper

Imatge 01, elaboració pròpia

Font: Article 19

²¹ Presidencia de la República. (2025). *Presidenta: En 7 meses se ha logrado 21 homicidios diarios menos entre septiembre de 2024 y abril de 2025; representa una disminución del 25%*.

<https://www.gob.mx/presidencia/prensa/presidenta-en-7-meses-se-ha-logrado-21-homicidios-diarios-menos-entre-septiembre-2024-y-abril-2025-representa-una-disminucion-del-25?idiom=es>

²² Taula per Mèxic. (2016). *Muerte, inseguridad e impunidad. A 10 años de la 'guerra contra el narcotráfico en México*. <https://www.taulapermexico.org/muerte-inseguridad-e-impunidad-10-anos-la-guerra-narcotrafico-mexico/>

2.1.2. Situació actual del periodisme a Mèxic

El periodisme és una de les disciplines més antigues del món, a partir de la qual s'ha anat modelant societats, desafiant governs i aportant llum a la veritat. En l'actualitat, aquesta professió s'ha reconegut com un dels motors més poderosos, ja que més enllà de la simple transmissió dels fets a la ciutadania, el periodisme és l'essència de la veritat en una societat democràtica o, al menys, així hauria de ser. És una mirada atenta al món, una veu que denuncia les injustícies i una eina que permet a la ciutadania entendre el seu entorn per buscar sempre el canvi cap a allò millor. Per aquest mateix motiu, quan es practica amb honestat i passió, aquest ofici tan vocacional esdevé un pilar essencial per al pensament crític i la construcció d'un món més just i transparent.

A Mèxic, ser periodista és un dels oficis més perillosos del món, on la veritat es paga amb sang i les paraules es converteixen en armes per aquells que busquen justícia. Segons els informes de *Reporteros sin Fronteras* del 2024, Mèxic ocupa un lloc molt baix (121 de 180) en el nivell de condicions per dur a terme la tasca periodística amb llibertat de premsa²³. En altres paraules, ser periodista a Mèxic comporta lluitar dia rere dia contra la por, l'amenaça i, massa sovint, contra la mort.

“El periodismo no es un delito, pero en México lo han criminalizado”.

Lydia Cacho, periodista mexicana i escriptora de diversos llibres sobre la lluita pels drets humans.²⁴

Després de tres sexennis (compresos entre el 2006 i el 2024), tres presidents i tres partits antagònics, Mèxic continua submergit en una espiral de catàstrofe humana i violència. El 2023, el país va tancar l'any amb 30.523 víctimes d'assassinat, segons les xifres del secretari executiu del Sistema Nacional de Seguretat Pública (SESNSP). Aquestes dades, tot i que aparentment suposen una reducció de 1.431

²³ Reporteros sin Fronteras. Clasificación Mundial de la Libertad de Prensa (2024).
<https://revistes.ub.edu/index.php/clivatge/article/view/46854/42167>

²⁴ Nogal, B. (2022, 26 de juny). Lydia Cacho: “En México hay una escalada de violencia por parte del Estado hacia los periodistas”. Cadena SER.
<https://cadenaser.com/nacional/2022/06/26/lydia-cacho-en-mexico-hay-una-escalada-de-violencia-por-parte-del-estado-hacia-los-periodistas-cadena-ser/>

víctimes respecte al 2022 i de gairebé 4.000 en comparació amb l'any 2021, evidencien que la violència a Mèxic s'ha incrustat a la societat.

A conseqüència de tanta violència, Mèxic enfronta actualment una crisi de seguretat que afecta a la seva ciutadania.

Ara bé, un dels principals factors que han desencadenat la violència contra els i les periodistes a Mèxic és la cobertura informativa, quan aquesta se centra a denunciar temes relacionats amb drets humans, seguretat, impunitat, abusos de poder de funcionaris, alcaldes o aspirants a càrrecs polítics, crítica governamental, etc. En molts contextos, el discurs mediàtic es troba sotmès a un control estricte que limita seriosament la llibertat d'informació. Aquesta intervenció directa sobre els continguts suposa una forma clara de censura que impedeix qüestionar les estructures de poder establertes, les quals decideixen quines notícies es poden difondre, amb quin enfocament i en quin moment. Aquestes restriccions han afectat greument el periodisme d'investigació, especialment quan es tracten temes delicats com desaparicions forçades, assassinats de professionals del sector, violència extrema o troballes de fosses clandestines. És el cas de Javier Valdez²⁵, periodista assassinat al 2017 a Sinaloa i una de les veus mexicanes més crítiques amb el narcotràfic, un cas que va generar molt ressó i que, a hores d'ara, continua impune.

A causa d'aquest control, molts professionals només poden tractar qüestions delicades utilitzant noms falsos, evitant signar els seus textos o publicant en seccions editorials menys visibles. En casos límit, opten per no difondre la informació per evitar represàlies. A més a més, la pressió exercida pels grups criminals condiciona també el relat: sovint s'obliga els periodistes a cobrir les accions violentes del grup rival o se'ls cita als llocs on es produiran fets delictius amb l'ordre de comunicar únicament el que es permet. Aquest escenari s'ha convertit en una situació habitual dins de molts mitjans de comunicació, amb una censura que pot provenir tant de les institucions públiques com del crim organitzat.²⁶ Tot i això, enmig d'aquesta realitat, hi ha professionals que continuen exercint un

²⁵ Joel Cano (2025) *A 8 años del asesinato de Javier Valdez, en la CDMX exigen justicia para el periodista: " Su caso permanece impune"* Infobae
<https://www.infobae.com/mexico/2025/05/15/a-8-anos-del-asesinato-de-javier-valdez-en-la-cdmx-exigen-justicia-para-el-periodista-su-caso-permanece-impune/>

²⁶ Artículo 19. (2024). *Violencia contra la prensa en México en 2023: ¿cambio o continuidad?*
<https://articulo19.org/violencia-contra-la-prensa-en-mexico-en-2023/>

paper fonamental de fiscalització del poder, tot actuant com a vigilants de la democràcia i denunciant abusos, malversacions i corrupció davant els riscos personals que això comporta.

En aquest context, les tecnologies digitals s'han convertit en una eina clau per al treball periodístic, ja que molts i moltes periodistes han decidit operar en entorns multiplataforma com a *freelance* per a gestionar els seus propis espais informatius i decidir la seva periodicitat, abast i horaris, així com els temes de què parlar. Dit això, la transició del model clàssic de periodisme cap a l'entorn digital s'explica per l'evolució tecnològica, però també per la necessitat de donar veu a denúncies socials, posar en evidència la corrupció i qüestionar les pràctiques de les autoritats locals i figures polítiques. És aquest el cas d'Aldo Castillo, per exemple, director de Escenario Tlaxcala²⁷, un portal de periodisme centrat en històries sobre vulneracions dels drets humans.

Un factor destacat que explica la violència a Mèxic és la fragilitat de l'estat de dret, un sistema institucional que hauria de garantir els drets individuals de les persones mitjançant l'aplicació de lleis que protegeixin la seva dignitat i sancionin qualsevol conducta il·legal envers aquestes. Però, segons el *World Justice Project* ²⁸, el 2024 Mèxic ocupava el lloc 118 de 142 països en termes de fortalesa de l'estat de dret (sent 1 el país amb més fortalesa de l'estat de dret i 142 el país amb menys), fet que evidència greus problemes de corrupció, impunitat i manca de transparència. L'indicador en qüestió pot tenir un valor entre 0 i 1 (on 0 representa la menor adherència a l'estat de dret i 1 la màxima). En el cas de Mèxic, la mitjana nacional se situa en 0,41, xifra que reflecteix mancances importants pel que fa a la solidesa democràtica del país. A més a més, *World Justice Project* mostra una premsa debilitada, amb poca capacitat per actuar com a contrapès del poder executiu, i assenyalava que les àrees amb pitjors resultats són el sistema penal i la seguretat pública, a causa de l'elevada incidència delictiva. En aquest sentit, cap dels 32 estats del país supera els 0,5 punts. El territori amb millor valoració és Querétaro, amb 0,49, mentre que els més febles, amb 0,36 punts cadascun, són Morelos, Estat

²⁷ Digital, C. (2025). *Equipo-Escenario Tlaxcala*. Escenario Tlaxcala.

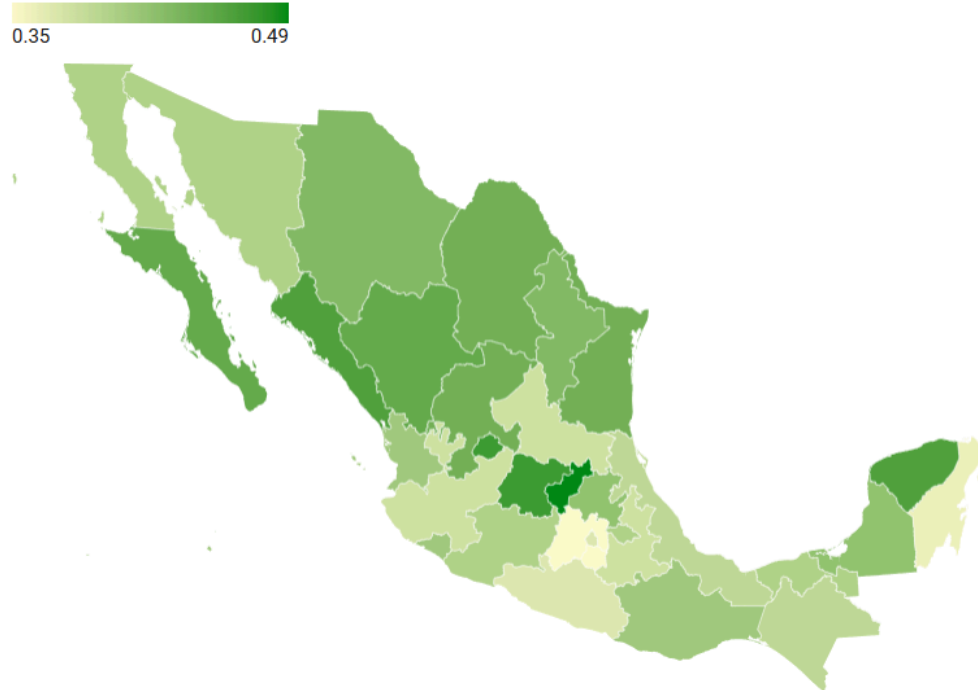
https://escenariotlx.com/equipo/#google_vignette

²⁸ World Justice Project. (2024). *Índice Global de Estado de Derecho 2024: Informe México*.

https://worldjusticeproject.mx/wp-content/uploads/2024/06/IFDMX2024_WFB.pdf

de Mèxic, Guerrero, Ciutat de Mèxic i Quintana Roo. Aquests resultats reflecteixen un entorn institucional fràgil que posa traves a l'exercici lliure del periodisme al país.

Índex de l'Estat del Dret a Mèxic



Source: [World Justice Project](#) • Map data: © OSM • [Get the data](#) • Created with [Datawrapper](#)

Imatge 02, elaboració pròpia
Font: *World Justice Project*

Tant és així que l'absència d'un sistema judicial eficaç i la pressió exercida pel crim organitzat sobre les institucions governamentals no només afebleix el funcionament dels poders públics, sinó que també afavoreix la corrupció, el creixement de xarxes criminals i en conseqüència, l'expansió de la violència al país²⁹. Però això no és tot, perquè la corrupció dins de les institucions de seguretat i justícia mexicanes és un altre obstacle que dificulta encara més l'aplicació de mesures efectives contra la delinqüència organitzada i la violència. La xarxa *Voces del Sur a l'Amèrica Llatina* (un conjunt de 17 organitzacions de la societat civil que lluiten per a promoure i defensar la llibertat d'expressió, la llibertat de premsa i l'accés a la informació arreu d'Amèrica Llatina) denuncia que, en molts casos, és el mateix Estat qui actua com a principal amenaça contra la llibertat d'expressió. Segons aquesta organització, el sistema judicial sovint actua en contra dels mitjans que fan periodisme

²⁹ Índice de Paz México. (2023). *El cambiante panorama de la delincuencia organizada*. <https://www.indicedepazmexico.org/el-cambiante-panorama-de-la-delincuencia-organizada>

d'investigació, mentre que la major part dels atacs i assassinats de professionals de la informació queden sense castigar.

“El periodismo o es libre o es una farsa”.

Rodolfo Walsh, periodista i escriptor argentí.³⁰

La impunitat és un altre element clau en la perpetuació de la violència, ja que segons la UNESCO (2024)³¹, el 85% dels assassinats de periodistes a escala mundial romanen impunes, una xifra alarmant que reflecteix la manca de justícia i de protecció efectiva per als professionals de la informació. Tot i que la UNESCO detecta una lleu millora en la tendència —el percentatge era del 89% fa sis anys i del 95% fa dotze—, l'organització insisteix en el fet que els estats han d'intensificar considerablement les seves accions per prevenir nous crims contra periodistes. “L'any 2022 i 2023, cada quatre dies un periodista va ser assassinat simplement per exercir la seva tasca vital de cerca de la veritat. En la gran majoria d'aquests casos, ningú no haurà de retre comptes. Faig una crida a tots els nostres estats membres perquè intensifiquin les seves accions per garantir que aquests crims no quedin impunes. Jutjar i condemnar els responsables és una eina clau per prevenir futurs atacs contra els periodistes”, afirma Audrey Azoulay, directora general de la UNESCO (UNESCO,2024).

Dit això, tal com assegura l'informe elaborat per *Human Rights Watch*³², l'actual presidenta de Mèxic, Claudia Sheinbaum (al càrrec des de l'1 d'octubre de 2024), va assumir el lideratge d'un país profundament assolat després de gairebé vint anys de violència sostinguda i amb una de les taxes oficials d'homicidis més altes a escala mundial. L'organisme *Human Rights Watch* alerta que des del 2007 fins avui, s'han registrat més de 94.000 persones desaparegudes, fins al punt que “tres quartes

³⁰ Carrasco, E. (2025, 3 de gener). 15 frases célebres para dedicar el Día Nacional del Periodista en México el 4 de enero. SDP Noticias.

<https://www.sdpnoticias.com/estilo-de-vida/15-frases-celebres-para-dedicar-el-dia-nacional-del-periodista-en-mexico-el-4-de-enero/>

³¹ UNESCO. (2024, 2 de noviembre). 85% of journalist killings remain unpunished worldwide.

<https://www.unesco.org/en/articles/85-journalist-killings-remain-unpunished-worldwide-unesco-report>

³² Human Rights Watch. (2025, 19 de febrer). Doble injusticia: Las falencias del sistema de justicia penal de México en la investigación de homicidios.

<https://www.hrw.org/es/report/2025/02/19/doble-injusticia/las-falencias-del-sistema-de-justicia-penal-de-mexico-en-la>

parts dels mexicans que viuen a zones urbanes reivindiquen que la delinqüència i la inseguretat són les seves principals preocupacions”.

Si bé la violència a Mèxic és un fenomen generalitzat que colpeja tota la societat, aquesta es converteix en un problema molt concret i focalitzat contra els periodistes i líders d'opinió, que sovint pateixen conseqüències devastadores per la seva tasca incòmoda i compromesa amb la veritat. Així doncs, tenint en compte el panorama actual, quan l'Estat falla i és incapaç de vetllar per la seguretat de la seva població, la veu del periodista esdevé l'última línia de defensa davant la barbàrie.

No obstant això, tampoc ho tenen gens fàcil, ja que Mèxic també es caracteritza per ser un dels països amb major concentració mediàtica del món, fet que impedeix als mitjans petits i independents, fer-se camí o fins i tot, existir. Segons Reporteros Sin Fronteras³³, el sector de les telecomunicacions està principalment dominat per Telmex, mentre que els sectors de la ràdio i la televisió els posseeix Televisa, que agrupa 70 diaris, 24 emissores de ràdio i 44 webs informatives. Aquesta elevada concentració comporta que molts periodistes no puguin impulsar mitjans independents al govern que lluitin contra la desinformació i la censura, la qual cosa es resumeix en més periodistes independents que publiquen els seus continguts a través de les xarxes socials. Així doncs, tot i que la llibertat de premsa està suposadament emparada per la Constitució mexicana amb la llei de premsa de 1917, la censura s'imposa de manera silenciosa mitjançant amenaces i atacs contra els i les periodistes, fet que complica i invisibilitza encara més la situació.

“Las autoridades mexicanas deben hacer cuanto esté en su poder para proteger a la prensa y garantizar el derecho de los y las periodistas a la vida y a la libertad de expresión”.

Edith Olivares, directora executiva d'Amnistia Internacional a Mèxic. ³⁴

³³ Reporters Sans Frontières. (2023, 3 de maig). *Análisis regional: México* [Informe]. https://rsf.org/es/analyse_regionale/974

³⁴ Amnistía Internacional. (2024, 6 de març). *México: Los asesinatos de periodistas bajo protección estatal evidencian la urgente necesidad de fortalecer el mecanismo federal*. <https://www.amnesty.org/es/latest/news/2024/03/mexico-killings-journalists-strengthen-federal-mechanism/>

En definitiva, tot i que existeixen programes oficials de protecció, com el Mecanisme de Protecció per a Persones Defensores de Drets Humans i Periodistes, aquests han estat insuficients o ineficaços. En alguns casos, s'han registrat assassinats de professionals del periodisme que estaven sota protecció oficial, evidenciant les greus deficiències en la implementació d'aquestes mesures (Varela, 2025). Però aquesta violència no afecta tothom de la mateixa manera. Les dones periodistes s'enfronten a riscos addicionals vinculats a la seva condició de gènere com ara la violència sexual, tant en línia com fora d'ella. Segons la UNESCO (2021), aquestes formes de violència tenen un impacte profund en la seva seguretat i sovint no reben ni la visibilitat ni la protecció necessàries. En resum, el periodisme és una activitat altament vulnerable a Mèxic, en què la recerca de la veritat pot tenir un cost molt alt. Aquesta situació no només amenaça les vides dels professionals del periodisme, sinó que també posa en perill el dret de la societat a estar informada i la salut de la democràcia.

2.1.3. Tipus de violències contra els i les periodistes a Mèxic

“Ser periodista es ser invisible, es disparar con una cámara, la única aliada en esta labor que se hace en la frontera sur; es también salir a las calles sin saber si hay regreso a casa”

Eduardo Cheché Torres, corresponsal a Chiapas, Mèxic.³⁵

Per poder entendre el dia a dia professional dels i les periodistes a Mèxic és essencial per explicar en detall a quin tipus de violència estan sotmesos. Segons les dades més recents d'Article 19³⁶, l'any 2023 va finalitzar amb un total de 561 agressions contra periodistes, el que vol dir que a Mèxic cada 16 hores un periodista o mitjà de comunicació pateix una agressió en el marc de la seva professió, al 2024, eren 266 els professionals del periodisme que denunciaven atacs físics, intimidacions o eren detinguts (Comunicació 21, 5 de març del 2025). Aquesta

³⁵ Warkentin, G. (2023, 14 de febrer). *Acoso y violencia: la realidad de hacer periodismo en México*. El País. <https://elpais.com/mexico/2023-02-14/acoso-y-violencia-la-realidad-de-hacer-periodismo-en-mexico.html>

³⁶ Artículo 19. (2024). *Violencia contra la prensa en México en 2023: ¿cambio o continuidad?* <https://articulo19.org/violencia-contra-la-prensa-en-mexico-en-2023/>

elevada xifra fa referència tant a agressions (verbals i físiques) com a desaparicions i assassinats. Durant el 2023, segons l'organització es va registrar la desaparició del periodista Juan Carlos Hinojosa Viveros a Nanchital (Veracruz)³⁷ i l'assassinat³⁸ d'altres 5 periodistes: Marco Aurelio Ramírez Hernández (Puebla), Luis Martín Sánchez Íñiguez (Nayarit), Nelson Matus Peña (Guerrero), Jesús Gutiérrez Vergara (Sonora) i Ismael Villagómez Tapia (Chihuahua). No obstant això, tot i que Mèxic encara és dels països més perillosos per exercir la professió periodística, segons el número de casos totals registrats per Article 19, el 2023 va haver-hi una reducció del 19,40% de les agressions en comparació amb l'any 2022 (any més letal per als periodistes), una reducció que no es veia des del 2010 durant el mandat de Felipe Calderón Hinojosa, quan es van registrar 162 casos. Però, com es duen a terme aquest tipus d'agressions contra els i les periodistes?

Segons l'organització en qüestió, des del 2019, s'ha mantingut una tendència en què la intimidació i l'assetjament són les formes d'agressió més habituals contra periodistes i mitjans de comunicació. Durant el 2023 es van registrar 124 casos. Aquestes accions poden produir-se tant a internet com en espais físics, i tenen com a objectiu generar por entre els professionals de la informació per evitar que continuïn amb la seva tasca de cobertura o publicació. D'altra banda, l'ús indegut del poder públic (principalment a través de l'estigmatització) es va situar com la segona forma d'agressió més recurrent, amb 106 casos documentats. Aquesta mena d'agressions ha mostrat un increment des del primer semestre del 2022. Pel que fa a l'assetjament judicial, al llarg del darrer any, es van iniciar 22 procediments legals contra professionals de la informació en àmbits com l'administratiu, civil, electoral i, fins i tot penal, fet que representa una mitjana d'1,8 casos mensuals³⁹. En tercera posició, les amenaces (tant físiques com digitals) van sumar un total de 100 incidents i, tot i que 38 d'aquests casos van tenir lloc a l'entorn digital, la major part es van produir durant la cobertura de notícies o directament als domicilis dels periodistes.⁴⁰ Segons Article 19, un exemple clar d'aquesta mena de violència es va donar el 9 de gener del 2023, quan Samuel Roa Botello, director del mitjà Emsa Valles, va rebre una glaçonera amb dues caps de porc i canya de sucre a les portes

³⁷ Artículo 19. (2024). *Periodistas desaparecidos*. <https://articulo19.org/periodistas-desaparecidos/>

³⁸ Artículo 19. (2025). *Periodistas asesinados en México*. <https://articulo19.org/periodistasasesinados/>

³⁹ ARTICLE 19. (2024). *Periodistas desaparecidos*. <https://articulo19.org/periodistas-desaparecidos/>

⁴⁰ Artículo 19. (2024). *Violencia contra la prensa en México en 2023: ¿cambio o continuidad?* <https://articulo19.org/violencia-contra-la-prensa-en-mexico-en-2023/>

de casa seva, a Ciudad Valles, San Luis Potosí⁴¹. Aquest acte intimidatori es va produir després que el portal publicqués una sèrie d'investigacions sobre el control de grups criminals en el sector canyer de la regió de la Huasteca Potosina.

Gràfica sobre agressions contra la premsa a Mèxic durant el 2023

CATEGORÍA DE AGRESIÓN		EN CONTEXTO DIGITAL
INTIMIDACIÓN Y HOSTIGAMIENTO	124	40
AMENAZA	100	38
USO ILEGÍTIMO DEL PODER PÚBLICO	106	3
BLOQUEO O ALTERACIÓN DE CONTENIDO	54	1
ATAQUE FÍSICO	45	0
ACCESO ILÍCITO	37	37
ATAQUE A BIENES MATERIALES	24	0
PRIVACIÓN DE LA LIBERTAD	23	0
ALLANAMIENTO	8	0
ASESINATO	5	0
DESPLAZAMIENTO	6	0
REMOCIÓN DE CONTENIDO	18	18
DOMINIOS FALSOS O CUENTAS FALSAS	2	2
ATAQUES DE DENEGACIÓN DE SERVICIO (DOS, DDOS)	4	4
DESAPARICIÓN	1	0
TORTURA O TRATOS CRUELES, INHUMANOS Y DEGRADANTES	4	0
TOTAL	561	143

Imatge 03

Font: Article 19 (2024)

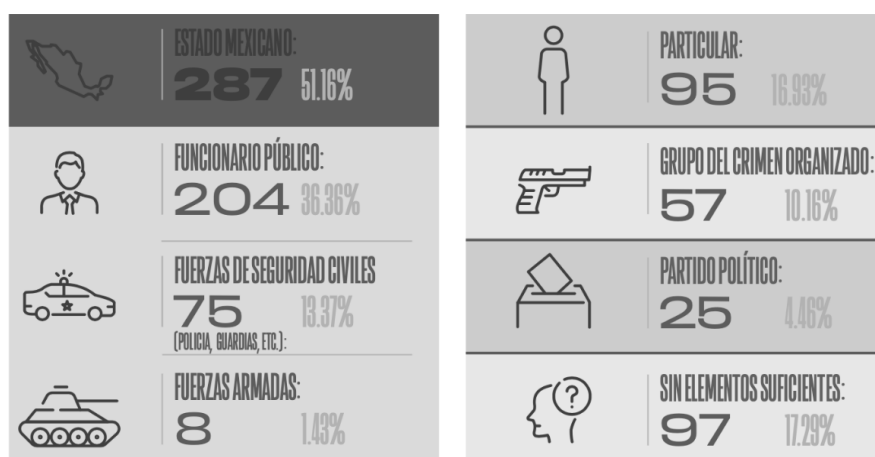
Però això no és tot, perquè la violència contra la premsa a Mèxic presenta múltiples rostres i orígens, que van des de funcionaris públics i partits polítics, fins a individus particulars i membres del crim organitzat. Tot i les denúncies i seguiments d'organitzacions com Article 19, l'any 2023 no va mostrar una millora significativa en aquesta problemàtica. De fet, l'Estat mexicà va continuar sent l'actor que més va agredir la premsa, amb 287 casos documentats, el que representa el 51,16% del total. Els següents responsables van ser particulars amb 95 casos (16,93%), grups de delinqüència organitzada amb 57 casos (10,16%) i partits polítics amb 25 casos (4,46%) (Article 19, 2024).

Entre les agressions atribuïdes a l'Estat, destaca que la gran majoria (71,08%) provenien de funcionaris civils, que van utilitzar principalment intimidacions i l'abús

⁴¹ ARTICLE 19. (2021). *Editorial: ARTICLE 19 trabaja para denunciar la violencia contra la prensa de la que no se hace cargo el Estado.*
<https://articulo19.org/editorial-article-19-trabaja-para-denunciar-la-violencia-contra-la-prensa-de-la-que-no-se-hace-cargo-el-estado/>

de poder per silenciar la premsa en 204 ocasions. També hi va haver 75 incidents relacionats amb forces de seguretat civils, que inclouen policies i guàrdies contractats. D'aquests, almenys 15 van acabar amb lesions físiques a periodistes, i 10 amb detencions arbitràries. A més a més, es van documentar 8 casos d'agressions comeses per membres de les forces armades, generalment mitjançant bloquejos informatius amb ús de la força.

Gràfica sobre els agressors de la premsa a Mèxic durant el 2023



Imatge 04

Font: Article19 (2024)

Pel que fa a les agressions de governs, les autoritats estatals van ser les més agressives contra la premsa el 2023, amb 126 casos (43,90%), seguides pel govern federal (31,71%) i els municipis (24,39%). Els actors particulars, per la seva banda, han estat responsables principalment d'intimidacions i amenaces. No obstant això, preocupa especialment l'adopció del discurs estigmatitzador que es difon des de les conferències matinals del president emeses en viu en internet i televisió. En almenys 10 casos particulars van utilitzar expressions com “chayoteros” (mitjans de comunicació que donen suport al govern anterior), “vendidos” o “golpistas” per justificar les seves agressions, la qual cosa reflecteix la perillositat del discurs oficial en fomentar accions violentes contra el periodisme. Pel que fa a la delinqüència organitzada, Article19 va registrar 30 amenaces atribuïdes a aquest tipus de grups criminals, que representen 3 de cada 10 casos d'aquest tipus al país. També es van identificar 14 atacs físics contra periodistes o els seus béns, 4 segrestos i,

preocupantment, una vinculació directa amb els 5 assassinats registrats durant el 2023.

D'altra banda, durant l'any 2023, el tipus de cobertures que realitzen els periodistes a Mèxic no va mostrar canvis significatius respecte a les tendències observades en els darrers dos sexennis. Segons Article 19, els temes relacionats amb la corrupció i la política continuen sent els més perillosos per a la premsa, amb 299 casos reportats, que representen el 53,30% del total d'agressions. En segon lloc, es troben les cobertures de seguretat i justícia, amb 132 incidents (23,53%). Aquests dos àmbits concentren conjuntament el 76,83% de totes les agressions a periodistes al país. Pel que fa al perfil de les víctimes, el periodisme a Mèxic continua sent una professió majoritàriament exercida per homes, i això es reflecteix també en les agressions patides. Dels 561 atacs documentats durant el 2023, 303 van ser dirigits a homes (54,01%), mentre que 167 es van registrar contra dones (29,77%), entre les quals es van identificar dues dones trans. A més a més, es van registrar 91 agressions (16,22%) que van tenir com a objectiu mitjans de comunicació o col·lectius periodístics (Article 19, 2024).

Gràfic sobre les agressions per tipus de cobertura a Mèxic durant el 2023

COBERTURAS DE MAYOR RIESGO:		
CORRUPCIÓN Y POLÍTICA	299	53.30%
SEGURIDAD Y JUSTICIA	132	23.53%
PROTESTA O MOVIMIENTOS SOCIALES	52	9.27%
DERECHOS HUMANOS	51	9.09%
SECTOR PRIVADO	21	3.74%
TIERRA Y TERRITORIO	6	1.07%
	561	100%

Imatge 05
Font: Article19 (2024)

Aquest panorama posa en evidència la persistència i profunditat de la crisi de llibertat d'expressió a Mèxic. La responsabilitat institucional, combinada amb la impunitat i la reproducció de discursos que desacrediten la tasca periodística, ha

creat amb el pas dels anys un entorn hostil per a la llibertat de premsa i el dret a la informació de la ciutadania.

2.2. EL PAPER DEL PERIODISME EN SOCIETATS DEMOCRÀTIQUES I MÈXIC

2.2.1. Funció del periodisme com a quart poder a Mèxic

El periodisme exerceix un rol essencial en el funcionament de les societats democràtiques. Mitjançant la investigació, la verificació de fets i la difusió d'informació d'interès públic, els mitjans de comunicació garanteixen la transparència i el control del poder. En aquest sentit, el periodisme és considerat el "quart poder" per la seva capacitat d'actuar com a contrapart dels altres poders de l'Estat: l'executiu, el legislatiu i el judicial. La seva tasca principal és fiscalitzar les accions del govern i altres actors de poder, exposant casos de corrupció, abusos i irregularitats. En societats democràtiques, els mitjans de comunicació proporcionen un espai de debat obert on es poden expressar diferents punts de vista, tot fomentant el pluralisme i la diversitat informativa.

El periodisme i la democràcia han estat històricament interconnectats, de manera que el bon funcionament d'un dels mecanismes implica el correcte desenvolupament de l'altre. La llibertat de premsa és fonamental per una societat informada i participativa. D'aquesta manera, en societats democràtiques, el periodisme pren importància en accions com la supervisió del govern o en fomentar el debat públic. L'incorrecte funcionament de la professió periodística pot derivar en la falta de transparència i abusos del poder. En aquest context, Mèxic mai ha estat plenament capaç de desenvolupar adequadament aquestes funcions; el crim organitzat i els grups econòmics i polítics han estat barreres per a la independència del periodisme. Un país on, a hores d'ara, el *peso* val més que la veritat.

En societats on la democràcia encara no s'ha consolidat del tot, com és el cas de Mèxic, el paper del periodisme esdevé especialment delicat. Tot i ser considerat el quart poder, en molts casos els mateixos governs desconfien del seu paper i actuen contra els mitjans, arribant a assenyalar-los com enemics. La falta de llibertat

d'expressió acaba debilitant el sistema democràtic, ja que limita el dret de la ciutadania a estar informada amb rigor i pluralitat. Quan el poder polític identifica els periodistes com una amenaça, els marges per exercir la professió amb llibertat es redueixen dràsticament.

Els periodistes mexicans Alí Pacheco i Néstor Troncoso, en una entrevista al diari *Público* (2020), afirmen que “a Mèxic el quart poder ja són els càrtels”⁴². La violència practicada per aquests grups vigents a Mèxic està deteriorant l'autonomia i la llibertat del periodisme per informar a la ciutadania, desplaçant el periodisme del quart poder i atorgant al narcotràfic aquesta plaça de control i presa de decisions. En àmbits locals, on els mitjans i professionals disposen de menys protecció i visibilitat, els càrtels tenen una major presència i domini. Pacheco també afirma que es calcula que “el 60% de les agressions són obres dels funcionaris públics”, un fet que dificulta encara més que el periodisme pugui ser l'eina de control de la societat mexicana.

D'altra banda, un dels majors problemes que té el periodisme mexicà és la dependència que tenen els mitjans digitals econòmicament. Segons l'informe *Registro Nacional de Medios Digitales* de l'Observatorio Mexicano de Medios, a Mèxic hi ha fins a 1.402 mitjans digitals, i d'aquests, el 93% depenen de diners públics.⁴³ La crisi econòmica a Mèxic s'ha traslladat al panorama mediàtic, i molts mitjans digitals es troben atrapats en una xarxa de dependència econòmica i control polític. Davant la crisi que travessa el sector, nombroses redaccions han vist en el finançament públic una via per garantir la seva supervivència. Però aquesta solució ve carregada de riscos. Els governs, aprofitant aquesta vulnerabilitat, han incrementat la seva inversió en mitjans com a eina de propaganda, prioritzant els canals que projecten una imatge favorable de la seva gestió. Això ha provocat un distanciament del periodisme del seu paper original com a quart poder i vigilants de les institucions. En lloc d'exercir una funció crítica i independent, una part dels mitjans s'ha convertit en altaveu de les agendes oficials, limitant la pluralitat informativa i debilitant la democràcia.

⁴² Bernabé, D. (2020). *En México la libertad de prensa no la amenaza el cuarto poder, son los cárteles*. Público. <https://www.publico.es/sociedad/libertad-prensa-mexico-cuarto-poder-son-carteles.amp.html>

⁴³ Observatorio de Libertad de Expresión y Violencia contra Periodistas. (s.f.). *Reportes*. <https://www.observatoriomx.media/reportes/>

2.2.2. La censura i l'autocensura en mitjans de comunicació

La censura és una de les principals amenaces per a la llibertat de premsa i es pot manifestar de diverses maneres. L'Estat pot imposar directament a través de lleis restrictives o indirectament mitjançant pressions econòmiques i intimidacions. En el cas de Mèxic, a més de la censura governamental, molts i moltes periodistes exerceixen l'autocensura a causa del temor de represàlies, especialment quan cobreixen temes relacionats amb la corrupció, el narcotràfic i els abusos de poder.

L'organització *Article 19* assenyala que la "censura indirecta", que inclou l'ús governamental d'incentius i sancions econòmiques per pressionar els mitjans, castigar el periodisme crític i recompensar-ne la cobertura favorable, és una amenaça significativa per a la llibertat de premsa a Mèxic. Aquesta situació ha fet que mitjans de comunicació en regions com la zona fronterera nord es vegin obligats a l'autocensura com a mesura de protecció.

Tant és així que la violència i la repressió contra els periodistes tenen un efecte devastador a la qualitat de la informació. Quan els mitjans de comunicació operen sota amenaces constants, la seva capacitat d'investigar i reportar objectivament es veu minvada. La manca de seguretat per als periodistes fomenta la difusió de continguts superficials o desinformat, ja que moltes notícies no es publiquen per por de represàlies.

A Mèxic, la censura indirecta, com l'ús de la publicitat oficial per influir en les línies editorials, també afecta la qualitat informativa. A més, la violència contra periodistes ha portat al tancament de mitjans de comunicació, com el cas del portal *Ojinaga Noticias* després de l'assassinat del director, Jaime Guadalupe González Domínguez, periodista de *Ojinaga Noticias*, l'any 2013; González va ser assaltat mentre es dirigia al seu mitjà abans de l'entrega d'unes imatges i informacions encara desconegudes⁴⁴. Aquests factors contribueixen a una ciutadania menys informada i menys capaç de participar activament en els processos democràtics, afeblint la qualitat democràtica del país.

⁴⁴ EuropaPress (5 març, 2013) *Asesinan en México al periodista de 'Ojinaga Noticias' Jaime Guadalupe González Domínguez*. EuropaPress.
<https://www.europapress.es/epsocial/derechos-humanos/noticia-asesinan-mexico-periodista-ojinaga-noticias-jaime-guadalupe-gonzalez-dominguez-20130305083557.html>

La censura directa a Mèxic es manifesta a través de violències físiques, amenaces i assassinats de periodistes. Com ja s'ha esmentat, el darrer sexenni del president Andrés Manuel López Obrador (2018-2024), més de 45 periodistes van ser assassinats al país, molts d'ells per cobrir temes relacionats amb el crim organitzat i la corrupció (Casasola, 2024). Aquestes agressions no són aïllades; es concentren especialment en zones conegudes com a "zones de silenci", com Tijuana, Juárez, Guerrero, Oaxaca i Veracruz, on la delinqüència organitzada i la corrupció política han aconseguit silenciar la majoria de les veus periodístiques.

La impunitat és un factor clau en aquesta problemàtica. Segons l'Institut Internacional de Premsa (IPI), la impunitat en els crims contra periodistes a Mèxic és pràcticament total, la qual cosa envia un missatge de permissivitat envers aquests actes violents. Davant aquest context de violència i impunitat, els i les periodistes sovint opten per l'autocensura com a mesura de protecció. Segons una enquesta de la Universitat Iberoamericana l'any 2024⁴⁵, més del 55% de les i els periodistes a Mèxic admeten autocensurar-se per por a represàlies, i gairebé la meitat limita la cobertura en zones de risc.

Aquesta autocensura també limita l'accés de la ciutadania a informació veraç i plural. A més, la manca de resposta efectiva per part de les autoritats davant les agressions contra periodistes contribueix a aquesta dinàmica de silenci. En aquest escenari, la llibertat de premsa a Mèxic es veu greument compromesa, i és fonamental implementar mesures que garanteixin la seguretat dels periodistes i promoguin la independència dels mitjans per assegurar una democràcia saludable i participativa.

2.2.3. La relació entre els governs, partits i mitjans de comunicació

Els atacs al periodisme constitueixen una conseqüència a la narrativa governamental. D'aquesta manera, cal analitzar com han afectat els successius canvis de govern a l'exercici de la professió periodística, així com examinar la relació entre els mitjans de comunicació i el poder polític al llarg dels diferents sexennis.

⁴⁵ Universidad Iberoamericana Puebla. (2024, 28 de maig). Trabajar por amor al arte: periodismo en México. <https://www.iberopuebla.mx/noticias/periodismo-mexico>

El periodisme, a causa de la seva naturalesa crítica, tendeix a incomodar. Aquesta incomoditat és imprescindible pel correcte funcionament de la democràcia. En aquest sentit, Leopoldo Maldonado, director regional d'Article 19, assenyala que les agressions contra periodistes no són fenòmens aïllats, sinó que es veuen directament influïdes per l'actitud i el discurs polític. La violència simbòlica o verbal provinent de la figura presidencial genera, segons Maldonado, un efecte dòmino que legitima comportaments similars per part d'altres funcionaris i autoritats a escala local (Duchiade, 2024). Tenint això en compte, aquest apartat vol descriure la relació entre el poder polític i els casos d'agressions i violències contra els periodistes a Mèxic des del 2000 fins a l'actualitat (2025).

“Periodismo es publicar lo que alguien no quiere que publiques. Todo lo demás es relaciones públicas”

George Orwell, escriptor, anarquista i periodista britànic.⁴⁶

En una primera instància, durant el sexenni del president Vicente Fox (2000-2006), malgrat les expectatives de l'arribada del PAN al poder sobre una major llibertat de premsa i transparència, els canvis van ser superficials i van persistir les pràctiques de control i manipulació mediàtica. El sexenni va estar marcat per una creixent violència contra els i les periodistes i una manca d'accions efectives de protecció. En aquest context diaris com “El Mañana” van haver d'autocensurar-se per protegir-se del narcotràfic (Proceso, 2006). D'aquesta manera, l'era Fox va destacar per un dèficit democràtic en la protecció dels drets fonamentals i la llibertat d'expressió en el “govern del canvi” (Proceso, 2006).

Amb l'arribada de Calderón al poder (2006-2012), la situació no va millorar i la relació amb el periodisme va continuar sent tensa. Els mitjans i periodistes no alineats amb el poder solien ser empresonats. Malgrat els discursos fets pel president, qui va prometre lluitar contra la impunitat i protegir la premsa mexicana, així com establir un programa de protecció per a periodistes o un canvi en la legislació per convertir la violència contra la premsa en un delictes federal (O'Connor,

⁴⁶ Fernández, Adrián (23 juliol, 2013) *No hagamos relaciones públicas*. BBC https://www.bbc.com/mundo/blogs/2013/07/130723_blog_editores_adrian

s.d.), els resultats van ser desastrosos i va acabar fracassant en les iniciatives prèviament proposades.

Durant el seu mandat, va ser clau el segrest i posterior condemna de Jesús Lemus Barajas, director d'un mitjà local de *El Tiempo* en el municipi de La Piedad, on el president havia iniciat una disputa contra el narcotràfic (Fregoso, 2017). El periodista va fer treballs que relacionaven el govern amb el crim organitzat, concretament amb el Càrtel de la Família Michoacana. El maig del 2008, el periodista va ser detingut acusat de ser un dels líders del càrtel, un segrest comès per la Policia Ministerial de Guanajuato que el va portar a viure mil cent dies al penal de Puente Grande, a Jalisco (Medel, 2011), on va patir abusos, violències i agressions físiques i verbals. Les accions realitzades l'any 2011 pel president Calderón per a la protecció dels periodistes van ser inútils, perquè el clima d'impunitat no va canviar durant el seu mandat (O'Connor, s.d.).

El sexenni d'Enrique Peña (2012-2018) va fer de Mèxic el país més perillós on exercir el periodisme (El Economista, 2019). Així mateix, va continuar la manipulació mediàtica, la falta de llibertat i agressions (Alejandro, 2016). Malgrat el pensament inicial, el retorn del PRI lluny de reduir les violències al país, va ocasionar tot el contrari: una onada de violències es va donar durant tot el sexenni. Alhora, el president també va gastar centenars de milions de dòlars dels fons estatals per la publicitat, una despesa que va marcar la línia editorial de molts mitjans, que sense aquestes ajudes no podien subsistir i amb una única condició per part del govern: No criticar-los (Ahmed, 2017).

Ara bé, va haver-hi diversos canvis significatius en comparació amb el govern de Calderón i en la relació entre els mitjans i el poder. La transformació més dràstica va ser la pèrdua de la violència en l'agenda pública. D'aquesta manera, durant el sexenni, els principals mitjans de comunicació van deixar de parlar sobre "violència i crims" (Alejandro, 2016). En aquest sentit, el cas més emblemàtic va ser el de "Milenio Diario", el qual va deixar de publicar la xifra diària de morts al país. Aquesta dinàmica, advertia Manuel Alejandro a "Democràcia i mitjans a Mèxic: el paper del periodisme" al 2020, va ajudar a generar la falsa sensació de tenir la violència sota control. El 2016 es va posar fi a aquest sexenni marcat per la violència.

Rere la presidència d'Enrique Peña, va arribar Andrés Manuel López Obrador (2018-2024), d'ara endavant esmentat com a AMLO. El sexenni es va caracteritzar per una relació especialment tensa entre govern i premsa, com ja havia passat amb anteriors governants i que sembla ser una característica en comú en la relació presidència-periodistes. Malgrat que el president va iniciar el seu mandat amb la promesa de garantir el dret a la informació i a la transparència a través de les conferències matutines conegudes com les “mañaneras” (emeses matinalment en directe a través de la televisió i internet), la realitat va estar marcada per una escalada de violència i hostilitat cap a mitjans i periodistes crítics cap al govern (Vázquez, 2024).

Les “mañaneras” es van iniciar el desembre del 2018, concretament el dia 3 d'aquell mes, i es presentaven com un espai de diàleg obert amb els mitjans, segons afirmava LatAm Journalism Review, però des de les primeres conferències es va convertir en un escenari de confrontació i desqualificació dels periodistes, així com de difusió de desinformació (López, 2024). AMLO va utilitzar aquesta mitja hora de rodes de premsa per atacar o desacreditar públicament comunicadors i mitjans que qüestionaven la seva gestió (Vázquez, 2024), arribant a afirmar que en el seu govern ja no existien la corrupció ni la impunitat (López, 2024). Aquestes accions contra els mitjans de comunicació i els periodistes es poden interpretar també com una vulneració directa de la llibertat d'expressió en si i es van convertir en la principal estratègia comunicativa del govern (López, 2024).

Un dels episodis més polèmics va ser la creació, el 2021, de la secció “Quién es quién en las mentiras de la semana”, destinada a assenyalar el que el president considerava notícies falses (Vázquez, 2024). Aquesta iniciativa va generar encara més desconfiança entre els mitjans, que la van percebre com un instrument de control, confirmava InfoBae (2024) en un article. Periodistes com Carlos Loret de Mola van ser objecte d'atacs directes i, fins i tot, de demandes legals, concretament per part del germà del president Pío López Obrador, després de la publicació d'informació comprometedora sobre possibles relacions amb el crim organitzat (López, 2024).

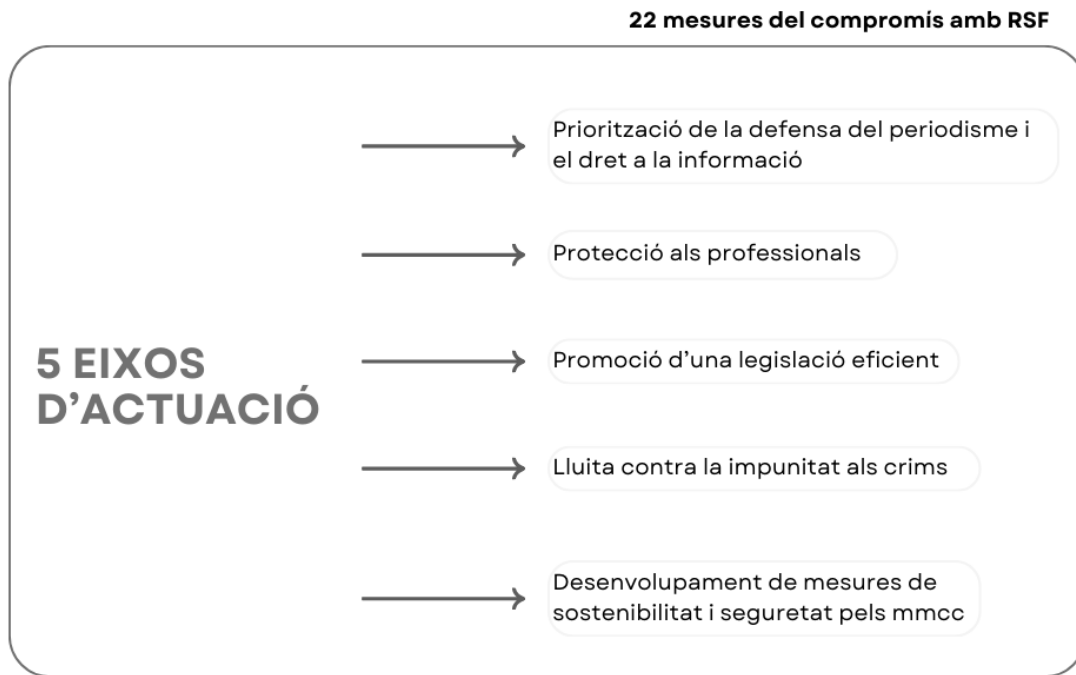
A més, segons afirmava *La Chispa* (2024), es va produir un increment del 189% en el nombre de persones acollides als Mecanismes de Protecció per a Periodistes i

Defensors dels Drets Humans, passant de 798 el 2018 a 2.336 el 2024 (Galindo, 2024). Aquest augment reflecteix la normalització de la violència i la creació de “zones de silenci”, on el dret a la informació queda greument erosionat (Vázquez, 2024).

D’igual manera, Leopoldo Maldonado, director d’Article 19, afirmava la influència de la política en les agressions contra els periodistes. D’aquesta manera, la violència exercida pel president dona via lliure a altres funcionaris per exercir aquesta mateixa dinàmica (Duchiade, 2024).

Fins al final del seu mandat, López Obrador no va començar a permetre les primeres entrevistes en mitjans que segons afirmava eren independents i objectius (Vázquez, 2024). En definitiva, durant el govern d’AMLO, la seguretat dels periodistes no va ser una prioritat, van augmentar les “zones de silenci” (Vázquez, 2024) i es va acabar normalitzant una violència sostinguda contra els periodistes.

Des de l’arribada al poder de Claudia Sheinbaum, el seu compromís amb la seguretat del periodisme va estar clar. El dos de juny del 2024, la presidenta es comprometia amb ‘Reporteros Sin Fronteras’ per la defensa de la llibertat de premsa amb la signatura d’un document de compromís per a la protecció de la professió periodística. Rere el desastre del mandat d’AMLO, la situació per al periodisme podria millorar amb la incorporació de Sheinbaum. Ara bé, es necessita un canvi considerable en els organismes estatals, i és que les violències als periodistes mexicans és una qüestió que va més enllà de la política, englobant així mateix assumptes com el narcotràfic o la corrupció.



Imatge 06, elaboració pròpia
Font: LatAm Journalism Review

Els cinc eixos d'actuacions impulsats per la presidenta estan dividits en vint-i-dues mesures que el govern ha assumit des de l'arribada al càrrec l'1 d'octubre del 2024. Malgrat aquestes iniciatives, el problema requereix accions en diversos àmbits. LatAm Journalism Review ja advertia que “sis anys poden no ser suficients per resoldre un problema de tal magnitud”.

La realitat és que el canvi ha estat palpable en consideració amb el seu successor, sobretot en les conferències matutines. El desenvolupament d'aquestes mostren un clar contrast amb les conferències d'AMLO, qui va fer ús d'aquestes rodes de premsa diàries per “restar influència als mitjans de comunicació (Daniel Pardo, 2024)”. Ara bé, la nova presidenta va realitzar una sèrie de canvis en duració, format, participació dels mitjans, to, d'entre altres que va afavorir a l'exercici de la professió periodística. Començant pel nom, les anteriorment anomenades “Mañaneras”, es van passar a dir “Mañaneras del Pueblo”, com ja s'havia esmentat amb anterioritat. Les conferències han passat a ser més tècniques, estructurades i precises, han reduït la seva durada i han millorat la participació dels mitjans a través d'un sistema d'assignació de preguntes més equitatiu, de manera que diversifica la presència de mitjans, alguns dels que apareixen ara més crítics amb el govern. En els últims mesos, la presidenta ha mirat d'estimular una “relació menys confrontativa

amb els mitjans”, segons assegurava el article “Claudia Sheinbaum: cómo se comparan las “mañaneras” de la presidenta con las de AMLO (y qué dice de lo que será su gobierno)” de la BBC (2024).

Tot i que la relació de la presidenta amb els mitjans de comunicació és molt menys hostil, encara persisteixen les herències del govern d'AMLO. La política mexicana continua arrossegant conflictes, on el principal problema és l'incompliment sistemàtic de les lleis i els mecanismes de protecció. La majoria dels assassinats es queden en la investigació i no arriben a judici. La falta de compliment de les lleis així com la impunitat en la violència contra els periodistes i la corrupció en els mecanismes federals formen part del problema de la política mexicana. Un altre dels conflictes que afronta el govern actual de Sheinbaum és la centralització de les investigacions a Ciutat de Mèxic. Això fa que la majoria se centrin en els crims de la capital, tot i que la violència contra periodistes no és exclusiva d'aquest territori, sinó un problema que afecta tot el país.

Assassinats a Mèxic per Estats



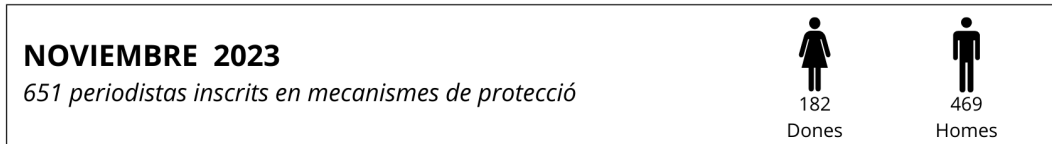
Imatge 07, elaboració pròpia

Font: Article 19

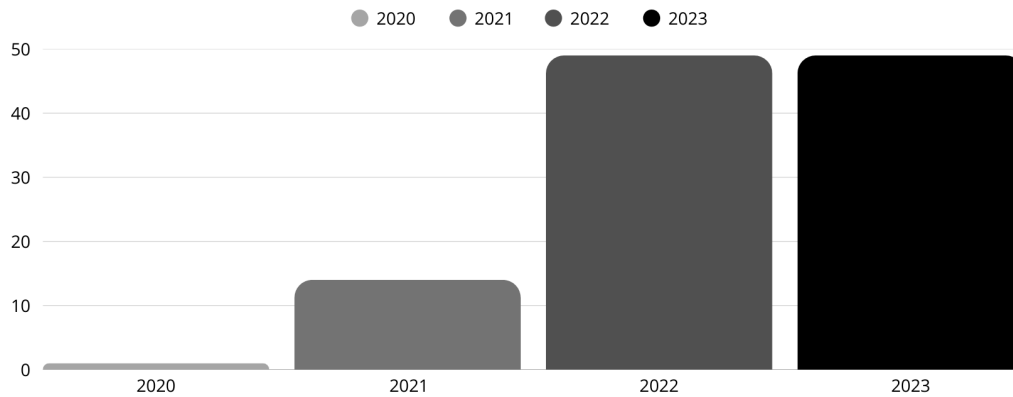
En els últims estudis publicats per *Amnistia Internacional* junt amb el *Comité Internacional de Periodistes* (CPJ)⁴⁷ es posava en focus la necessitat d'enfortir els

⁴⁷ Amnistia Internacional (6 març, 2024) *México: La verdad se protege*. Amnistía Internacional <https://www.amnesty.org/es/documents/AMR41/7666/2024/es/>

mecanismes de protecció per als professionals de la comunicació i és que del 2017 fins a la data de la seva publicació el març del 2024, vuit periodistes inscrits en els programes de protecció havien estat assassinats al país. És per això necessària una revisió del mecanisme federal en aspectes com la cerca de periodistes o la rendició de comptes (Duchiade, 2024). Un problema que s'ha de solucionar per evitar uns buits informatius que poden tenir efectes severs contra la democràcia.



SOL·LICITUDS REBUTJADES DELS MECANISMES DE PROTECCIÓ

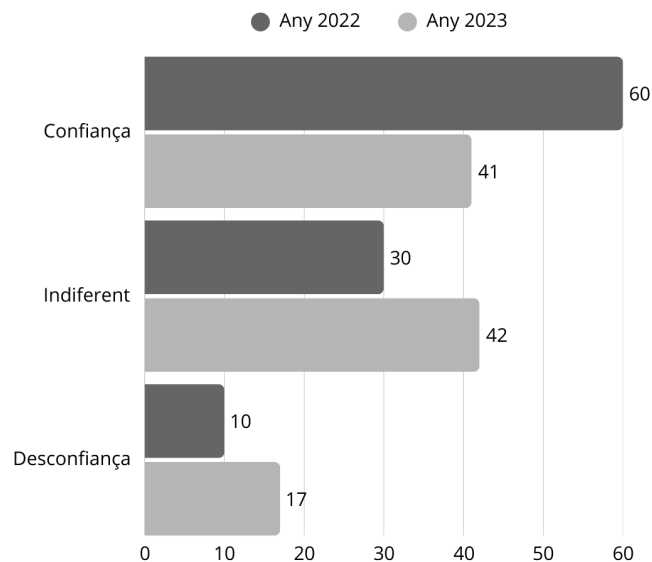


Imatge 08, elaboració pròpia
Font: LatAm Journalism Review

El govern de Sheinbaum ha mostrat intencions de afavorir la relació amb la premsa i millorar les polítiques de protecció dels comunicadors. Ara bé, aquestes mesures ja estaven implementades prèviament a l'arribada al poder de la presidenta i per això, la seva efectivitat tan sols dependrà de la correcta execució i el compromís del govern amb la llibertat d'expressió a Mèxic. Un sexenni és poc per solucionar un problema que s'ha arrossegat per anys en el país i que ha derivat en amenaces i en una violència sistemàtica en els periodistes. Les dades parlen per si soles, des de l'arribada al poder de Claudia Sheinbaum són quatre (a abril del 2025) els professionals assassinats, entre ells Mauricio Cruz Solís, un jove reporter de 25 anys que va donar a conèixer fets polítics i de violència de l'entitat a través de la seva pròpia plataforma, especialment aquells relacionats amb el narcotràfic.

Assassinat al centre de Uruapan (Michoacán) minuts després d’haver entrevistat a l’alcalde de la localitat. El mòbil de l’assassinat: desconegut.

Aquest estira i arronsa constant en els darrers anys entre el poder i els mitjans de comunicació ha derivat en una desconfiança de la població en els mitjans tradicionals. Una desconfiança que comparteix tant la població com els mateixos professionals. Una enquesta realitzada a *Reuters* el gener del 2025⁴⁸ mostra com ha incrementat en un 17% les preocupacions dels periodistes pel que fa al futur de la professió, unes qüestions donades per l’augment dels atacs a la premsa i la polarització política.



Elaboració pròpia
Font: Reuters Institute for the study of Journalism

D’aquesta manera, cada cop més s’està optant per la digitalització de les notícies. Les xarxes socials s’estan convertint en un gran mitjà de comunicació per a Mèxic, sobretot TikTok o Instagram, mentre que s’està perdent l’interès en Facebook o X (Reuters, 2025). En aquest context, han aparegut diferents mitjans com és “Escenario Txlaxcala”, un portal de periodisme multiplataforma creat l’any 2015, que

⁴⁸ Newman, Nic (9 gener, 2025) *Periodismo, medios y tecnología: tendencias y predicciones para 2025*. Reuters Institute
<https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/es/periodismo-medios-y-tecnologia-tendencias-y-predicciones-para-2025>

en un entorn digital tracten de trobar cabuda a la llibertat d'expressió i al dret de la informació.

2.3. CATALUNYA COM A ESPAI DE RESISTÈNCIA I SUPORT

“El periodismo no es un trabajo, es una misión.”

Oriana Fallaci, periodista destacada per la seva feina entrevistant a grans figures polítiques.⁴⁹

2.3.1. Introducció: solidaritat internacional

En el context mexicà, la solidaritat internacional juga un paper clau per a la protecció i el suport dels periodistes. En un context de violència, on segons dades de “El Economista⁵⁰” les agressions als professionals augmentaven en un 14% el darrer any, les accions internacionals en suport a periodistes mexicanes esdevenen essencials per a la continuïtat de la professió. D'aquesta manera, diversos actors globals han impulsat en els darrers anys programes, accions i finançaments que tenen com a objectiu reforçar la llibertat de premsa i la seguretat dels periodistes a Mèxic. En un moment en què exercir la professió pot derivar (i deriva) en una amenaça contra la pròpia vida, la solidaritat internacional resulta essencial.

En una primera instància trobem el Programa Pilot d'Ajut al Periodisme d'Investigació (PPAPI), aquesta iniciativa de la UNESCO, es va obrir el maig del 2021 i oferia finançament a projectes periodístics centrats en la investigació. La iniciativa donava un ajut econòmic a periodistes independents i mitjans de comunicació de fins a cent cinquanta mil pesos mexicans. El programa constava d'un acompanyament als periodistes seleccionats i d'un programa de captació. Així mateix, es van destinar recursos per cobrir les necessitats derivades del projecte com l'assegurança o l'equip. D'aquesta manera, el projecte pretenia contribuir al

⁴⁹ Laviana, Juan Carlos (13 abril, 2023) *Oriana Fallaci, aquel viejo nuevo periodismo*. Zenda <https://www.zendalibros.com/oriana-fallaci-aquel-viejo-nuevo-periodismo/>

⁵⁰ Rojas, A. (2025, 10 d'abril). *Agresiones contra periodistas en México suben 14%. El Economista*. <https://www.eleconomista.com.mx/politica/agresiones-periodistas-mexico-suben-20250410-754365.html>

desenvolupament social així com a la creació d'informació lliure, independent i fiable. Frédéric Vacheron, director i representant de la UNESCO a Mèxic, recalcava en el mateix portal les directrius del projecte: “independència, transparència i garantir la seguretat dels periodistes” (UNESCO, 2021).

D'aquesta manera, des del 1980 la UNESCO ofereix el “Programa Internacional de Desenvolupament de la Comunicació” (PIDC) que, tal com indica el nom, “promou el desenvolupament internacional dels mitjans de comunicació en països en situació de conflicte o postconflicte, en desenvolupament...” (UNESCO, 2024).

L'organització internacional sense ànim de lucre “Reporteros sin Fronteras” (RSF) també consta d'un programa d'acollida referent per la protecció internacional. El “Programa d'Acollida Temporal de Periodistes Perseguits en Amèrica Llatina” (2024) és una iniciativa de RSF amb la col·laboració de l'Ajuntament de Madrid. Un programa que ofereix una estança a Madrid a periodistes en actiu que exerceixen la professió a Amèrica Llatina i que han estat víctimes d'amenaques, agressions i censura. Una iniciativa que segueix la mateixa dinàmica que “Taula per Mèxic” a Barcelona, i és que ofereix una estança a Madrid amb una duració de tres mesos, amb les principals despeses incloses. D'aquesta manera, l'estança s'acaba convertint en un lloc de protecció i exili per als participants. Des de l'any 2018, el programa ha acollit periodistes de diverses nacionalitats, com Nicaragua, Colòmbia o Bolívia. L'any 2020, dos dels quatre professionals que van beneficiar-se de l'estada provenien de Mèxic. Ara bé, l'organització també ofereix altres ajudes als ciutadans mexicans com les donacions, campanyes a través de xarxes socials, xerrades a universitats, cursos de formació o per mitjà de l'associació al programa.

Espanya no ha estat l'únic país en convertir-se en refugi per als i les periodistes amenaçats. Gràcies a diverses iniciatives, Europa ha esdevingut un suport fonamental per als i les professionals. Programes impulsats per organitzacions com “Hamburger Stiftung” a Alemanya pretenen oferir estades temporals que proporcionen allotjament, manutenció, suport psicològic, formació i accés a xarxes professionals. Aquest fet permet als periodistes recuperar-se i reforçar-se personalment i professionalment abans de tornar a Mèxic (Action Peace, 2025).

En 2020 es va iniciar un projecte de la mà de la Unió Europea a Mèxic amb la col·laboració de *Article 19*, *CIMAC*, *Brigadas Internacionales de Paz* (PIB) o *Casa*

de Migrante Saltillo (CMS). La iniciativa “Cap a una política pública de protecció integral per a persones defensores de drets humans i periodistes” (juliol 2023) va tenir una duració de 36 mesos i va obtenir una contribució de 800.000€ per part de la UE. El projecte sorgia després de l'augment d'assassinats i agressions a periodistes i persones defensores dels drets humans així com de l'increment de sol·licituds dels Mecanismes de Protecció d'aquestes. En aquest cas, la proposta anava dirigida a la creació d'una política de protecció integral (prevenció, justícia, reparació de danys...) per contribuir a un exercici lliure de la professió i a la defensa dels drets humans. D'aquesta manera, s'exemplifica una de les diverses actuacions a les quals la UE ha anat donant suport en els darrers anys en iniciatives que actuen sobre el terreny.

Aquesta no és l'única iniciativa de la UE i és que l'entitat ha donat suport a campanyes de visibilització i sensibilització, com “De Frente a la Libertad” (2023), que vol crear consciència sobre els riscos als quals s'enfronten els periodistes i les persones defensores dels drets humans per exercir la seva professió (UE México, 2023).

El Comitè de Protecció a Periodistes (CPJ) és una organització independent que vetlla per la llibertat de premsa en l'àmbit internacional. Amb representacions arreu del món, el CPJ realitza una funció de conscienciació i informació. Fa informes que denuncien els atacs a la llibertat d'expressió a zones conflictives, “democràtiques” o represaliades (CPJ, 2012). D'igual manera, defensa i reitera els drets d'aquells professionals que han estat agredits, empresonats o assassinats. És per això que la seva tasca és clau per a la protecció dels professionals a través de comunicar els atacs contra la premsa, la defensa d'una premsa lliure i proporcionar suport i informació sobre la seguretat dels periodistes.

Management Systems International (MSI), una empresa nord-americana de Tetra Tech, actua com a agent internacional clau en la protecció de periodistes i defensors de drets humans i mediambientals a Mèxic. Davant les agressions contra la veritat i la rendició de comptes, aquesta empresa busca posicionar el periodisme com a pilar per a la construcció d'una democràcia plena. En aquest ecosistema de violència i agressions, l'activitat de MSI consisteix a crear mecanismes de prevenció i protecció de les comunitats periodístiques (MSI World Wide, 2023) a través de les ajudes de

la cooperativa estatunidenca USAID. Gràcies a aquesta iniciativa, MSI contribueix a crear un entorn més segur per a l'exercici d'un periodisme independent a Mèxic, centrat sobretot en les comunitats més marginades.

D'altra banda, el Parlament Europeu ha manifestat el seu suport de manera indirecta, denunciant formalment la situació a Mèxic i exercint pressió política. Així ho reflecteix la “Resolució del Parlament Europeu del 10 de març de 2022 sobre la situació dels periodistes i defensors dels drets humans a Mèxic”. En aquest document, es mostra una gran preocupació per l'increment dramàtic de la violència, les amenaces i els assassinats contra periodistes i defensors dels drets humans en un país que es considera el més perillós per la premsa fora de zones de conflicte, amb una impunitat del 95% en els crims comesos contra la premsa. A més, la resolució reclama el reforç de les institucions, la lluita contra la corrupció i l'erradicació de la impunitat, així com la garantia d'un entorn segur per a l'exercici de la llibertat d'expressió i la defensa dels drets humans, amb una atenció especial a la perspectiva de gènere. La resolució no només denuncia la situació crítica que viu la premsa a Mèxic i es posiciona en el conflicte, sinó que també reafirma la importància d'una correcta relació del país amb la premsa per la construcció de valors democràtics i drets humans (Ajuntament de Barcelona, 11 març 2022).

Cal destacar la col·laboració entre “Media Defence” i “Propuesta Cívica”, una organització referent a Mèxic en la defensa dels drets humans i la llibertat de premsa. “Propuesta Cívica” ofereix suport legal gratuït a periodistes i defensors dels drets humans que s'enfronten a amenaces, assetjament o processos judicials pel seu treball. Aquesta aliança s'emmarca dins el *Programa de col·laboradors finançats* de “Media Defence”, que té com a objectiu establir i donar suport econòmic a centres locals de defensa jurídica de mitjans de comunicació i periodistes arreu del món (Media Defence, 2024). Un projecte que facilita la protecció als professionals que reben amenaces legals a Mèxic, contribuint a combatre la impunitat i a garantir la llibertat d'expressió.

El conjunt d'iniciatives i col·laboracions internacionals descrites mostren la importància i l'impacte real de la solidaritat global en la defensa del periodisme a Mèxic. El suport de múltiples actors, des d'organismes com la UNESCO, la Unió Europea o el Parlament Europeu, fins a organitzacions especialitzades com

Reporteros Sin Fronteras, CPJ, MSI o Propuesta Cívica, ha permès impulsar programes de protecció, finançament, formació i assistència legal que han facilitat a molts periodistes continuar la seva tasca malgrat les amenaces i la violència. Aquestes accions proporcionen eines i recursos immediats, així més, també contribueixen a visibilitzar la problemàtica, exercir pressió política i fomentar la creació de xarxes internacionals de suport. Tanmateix, la persistència de la impunitat⁵¹ i la vulnerabilitat dels professionals demostra que la solidaritat internacional segueix estant imprescindible per garantir la llibertat d'expressió i la seguretat dels periodistes mexicans en un context tan hostil.

Aquests projectes de solidaritat internacional han donat com a resultat un impacte positiu per a la protecció i suport dels periodistes a Mèxic. Propostes com el "PAPPI" de la UNESCO, programes d'acollida, el "Programa Internacional de Desenvolupament de la Comunicació", així com les accions de la Unió Europea o el CPJ, han permès als periodistes mexicans accedir a recursos que han garantit la seva seguretat i la continuïtat dels seus projectes.

Les iniciatives han proporcionat finançament i suport logístic i legal, programes d'acollida que faciliten la seva recuperació i donen suport psicològic a periodistes amenaçats, acompanyament en processos judicials i han exercit pressió política així com visibilització internacional, de manera que han contribuït positivament a posar a l'agenda pública el conflicte de Mèxic amb la premsa.

Pel que fa al "Programa Internacional de Desenvolupament de la Comunicació" (PIDC) des del 2021 fins al 2024, els resultats han estat els següents: la proposta ha aprovat un total de 250 projectes i s'han finançat més de 7,8 milions de dòlars. A Amèrica Llatina concretament, s'han aprovat un total de 55 projectes. Unes investigacions que han actuat en àrees com l'ajut a l'accés a la informació, l'educació periodística o el desenvolupament de projectes. De manera que el projecte ha ajudat a crear un espai segur per a periodistes en conflictes i per contribuir a l'accés a recursos i a la creació de nous projectes.

⁵¹ Reporteros sin Fronteras (RSF) destaca el problema de la immunitat a Mèxic així com la necessitat de reforçar els mecanismes de protecció.

Carbonell, M. (2023, 3 noviembre). México, a la cabeza en asesinatos de periodistas. . . y en impunidad de los crímenes (3/4). *France 24*.

<https://www.france24.com/es/am%C3%A9rica-latina/20231103-m%C3%A9xico-a-la-cabeza-en-asesinatos-de-periodistas-y-en-impunidad-de-los-cr%C3%ADmenes-3-4>

Els programes de protecció temporal a l'exterior també aporten cobertura internacional a periodistes i persones defensores dels drets humans que estan en risc per exercir la seva professió. L'iniciativa "Acollida Temporal de Periodistes Perseguits en Amèrica Llatina" ha donat suport fins a la data a més de catorze professionals de la comunicació procedents de països llatinoamericans. Ara bé, arreu del món es continuen impulsant aquest tipus de mesures. Des d'Action Peace identificaven un total de 18 projectes repartits entre Països Baixos, Alemanya, Estats Units, Espanya, Irlanda... que permeten oferir un respir a persones defensores dels drets humans que es troben en situació de perill.

D'altra banda, el Comitè per a la Protecció dels Periodistes (CPJ)⁵² ha tingut un impacte profund i tangible en la defensa del periodisme arreu del món. Gràcies a la seva tasca, s'han aconseguit avenços importants en la protecció de periodistes, la denúncia d'injustícies i la promoció de la llibertat de premsa. Concretament, els fons d'assistència a periodistes van augmentar a 1.000.000 de dòlars anuals des del 2019, mentre que el 2023, més de 583 periodistes de 59 països van rebre ajudes. Així mateix, gràcies a la seva incidència política han aconseguit l'alliberament de periodistes injustament empresonats. El CPJ documenta i fa públiques centenars de violacions de la llibertat de premsa cada any, donant veu a casos que sovint quedarien silenciats. Aquesta visibilitat internacional genera pressió sobre governs i institucions per protegir els drets dels periodistes. El 8 de maig del 2025, per exemple, denunciaven la desaparició del periodista mexicà Miguel Ángel Anaya i demandaven a les autoritats la continuïtat de la investigació de la seva desaparició.

Malgrat aquestes ajudes, persisteixen els desafiaments que limiten l'efectivitat d'aquestes iniciatives. Qüestions com la impunitat del 95% dels crims contra periodistes, la dependència de fons internacionals, les limitacions institucionals o les dificultats per garantir la seguretat a llarg termini, suposen reptes per a aquestes iniciatives de solidaritat internacional. En aquest context, accions com el tancament de l'Agència dels Estats Units per al Desenvolupament Internacional (USAID), la qual finança projectes com el de MSI, podria tenir un impacte sobre les mesures per al desenvolupament d'un periodisme transparent i independent a Mèxic (González, I.

⁵²Committee to Protect Journalists. (2021, 31 juliol). *What We Do - Committee to Protect Journalists*. Committee To Protect Journalists. <https://cpj.org/about/>

2025). El 2024, l'agència va destinar 77,7 milions de dòlars estatunidencs a programes en Mèxic, dirigits a projectes de democràcia, drets humans... La retallada en aquestes ajudes, ordenades per Trump, pot afectar significativament en totes les àrees d'acció; la lluita contra la corrupció, la promoció dels drets humans i de mitjans independents o l'accés a la informació (González, I. 2025).

Tot i els avenços i l'impacte positiu que han tingut les iniciatives internacionals en la protecció i suport als periodistes mexicans, els reptes estructurals com la impunitat, la dependència de finançament extern i les mancances institucionals continuen dificultant una protecció real i sostenible. La persistència d'aquests obstacles evidencia la necessitat de mantenir i reforçar la solidaritat internacional, així com d'impulsar mecanismes més eficaços i independents dels fons internacionals. En definitiva, contribuir a la causa mexicana és també contribuir en la construcció d'una societat democràtica així com de l'exercici ple de la professió periodística.

2.3.2. La connexió entre Catalunya i mèxic en matèria dels drets humans

Les connexions entre Catalunya i Mèxic s'han enfortit en els darrers anys, especialment en matèria de cooperació i suport institucional per part del govern català. En aquest marc, s'ha consolidat una relació estreta en l'àmbit dels drets humans, gràcies a diverses iniciatives orientades a donar suport a persones perseguides per la seva lluita en defensa social.

Un dels exemples més destacats d'aquesta col·laboració és el Programa Català de Protecció de Defensors i Defensores dels Drets Humans, impulsat per la Generalitat de Catalunya des de l'any 2017. Aquest programa ofereix acollida temporal i mesures de seguretat a activistes que, als seus països d'origen, reben amenaces, agressions físiques, verbals o sexuals a causa de la seva defensa dels drets fonamentals.

La majoria dels defensors i defensores dels drets humans que han participat en aquest programa de protecció provenen de països d'Amèrica del Sud i Amèrica Central, com ara Mèxic, Nicaragua, Colòmbia, les Filipines o la República Dominicana. La seva lluita abasta diversos àmbits, entre els quals destaquen la

defensa dels drets de les dones, dels col·lectius LGTBIQ+, del territori i del medi ambient, així com la promoció de la pau i la justícia social. En arribar a Catalunya, aquestes persones troben un espai on poden desconnectar, sentir-se segures i començar un procés de recuperació després de les situacions de violència i persecució patides als seus països d'origen.

En el cas de Mèxic, el Programa Català de Protecció de Defensors i Defensores dels Drets Humans ha acollit, fins ara, quatre persones. La primera participant procedent d'aquest país va ser Karen Taxilaga, l'any 2018, destacada pel seu compromís amb la defensa dels drets de les dones. El 2019 s'hi va incorporar Mario Luna, activista en la protecció del territori, que va arribar a Catalunya després de ser víctima de persecucions al seu país. El 2021 va ser acollida Susana de la Cruz, periodista crítica amb l'escalada de violència i la impunitat imperant a Mèxic. Un any més tard, el 2022, s'hi va sumar Lilia Prado, una reconeguda activista feminista.

Amb l'objectiu d'enfortir encara més aquesta relació, la Generalitat de Catalunya va crear el 2021 la Delegació del Govern a Mèxic. La llavors consellera d'Acció Exterior i Transparència, Victòria Alsina, va inaugurar aquesta seu amb la voluntat de fer “un pas més en la institucionalització de les relacions”. En paraules de la consellera, Mèxic és “un país clau pels vincles històrics, per les seves credencials democràtiques i pel seu lideratge regional a Amèrica.”⁵³

“Privar a las personas de sus derechos humanos es poner en tela de juicio su propia humanidad”

Nelson Mandela, activista sudafricà pels drets civils. ⁵⁴

2.3.3. Iniciatives solidàries i xarxes de suport a periodistes

A Catalunya, s'han desenvolupat diverses iniciatives i xarxes que treballen en defensa dels drets humans i, en concret, en el suport a periodistes que es troben en

⁵³ Exterior.cat. (2023, 15 de juny). *S'inaugura oficialment la Delegació del Govern català a Mèxic.*
<https://exterior.cat/noticies/sinaugura-oficialment-la-delegacio-del-govern-catala-a-mexic/>

⁵⁴ Amnistía Internacional España. (2022, 18 de juliol). *Nelson Mandela: las frases más poderosas que siguen inspirando al mundo.*
[https://www.es.amnesty.org/en-que-estamos/blog/historia/articulo/nelson-mandela-las-frases-mas-poderosas-que-siguen-inspirando-al-mundo/:contentReference\[oaicite:6\]{index=6}](https://www.es.amnesty.org/en-que-estamos/blog/historia/articulo/nelson-mandela-las-frases-mas-poderosas-que-siguen-inspirando-al-mundo/:contentReference[oaicite:6]{index=6})

situacions de risc o vulnerabilitat. Aquestes iniciatives no només tenen una funció solidària, sinó que també contribueixen a garantir la llibertat d'expressió i el dret a la informació, especialment en contextos socio-polítics complexos.

Una de les organitzacions més rellevants en aquest àmbit és *Lafede.cat*, una federació catalana que agrupa entitats compromeses amb la defensa dels drets humans, la pau i la cooperació per al desenvolupament. Va ser creada l'any 2013 com a resultat de la fusió de tres federacions històriques: la Federació Catalana d'ONG per al Desenvolupament, la Federació Catalana d'ONG pels Drets Humans i la Federació Catalana d'ONG per la Pau. Aquesta unió va néixer amb la voluntat de sumar esforços i construir una veu més forta i coordinada en la lluita per la justícia global. A través de diferents eixos de treball —com ara la cooperació internacional, el feminisme, la participació juvenil o la comunicació crítica— *Lafede* dona suport a persones defensores dels drets humans, incloent-hi comunicadors i comunicadores que reben persecucions o amenaces.⁵⁵

Una altra entitat destacada és *Novact*, una organització no governamental sense ànim de lucre amb seu a Barcelona, dedicada a la transformació de conflictes i la construcció de pau a través de la no-violència. Va ser fundada l'any 1999 per un grup d'antics objectors de consciència al servei militar durant la dictadura franquista. Aquestes persones van voler posar la seva experiència i compromís al servei de comunitats que patien vulneracions de drets, amb la voluntat de construir un món més just, pacífic i equitatiu. Actualment, *Novact* forma part de *Nova – Innovació Social*, una entitat reconeguda per les Nacions Unides, i es finança gràcies a donacions de ciutadans i institucions públiques, mantenint la seva independència política i compromís social.

La missió de l'entitat és promoure la no-violència com a eina clau per a la transformació social i la construcció de pau. Per aconseguir-ho, treballen en diverses àrees, entre les quals destaquen l'acompanyament a moviments socials no-violents, el desenvolupament d'operacions civils de manteniment de la pau, la incidència política per promoure polítiques públiques que assegurin la seguretat humana i la justícia social, així com la formació i recerca per difondre la cultura de pau. *Novact* actua principalment a la regió euromediterrània, tot i que també té

⁵⁵ Lafede.cat. (s.f.). *Organitzacions per a la justícia global*. <https://www.lafede.cat/>

projectes a altres regions com l'Orient Mitjà, Amèrica Llatina, Àfrica i Àsia. La seva feina es desenvolupa en col·laboració amb moviments socials, institucions i altres actors compromesos amb la justícia global. En definitiva, aquesta entitat se centra a denunciar vulneracions de drets per part d'empreses o governs, sobretot en contextos de guerra o repressió i també col·labora amb periodistes que necessiten protecció o suport després de denunciar abusos greus.⁵⁶

“Un derecho no es algo que alguien te da; es algo que nadie te puede quitar”

*Ramsey Clark, ex fiscal general dels Estats Units.*⁵⁷

En el sector del periodisme català, el *Col·legi de Periodistes de Catalunya* és una institució fonamental, que serveix per cohesionar els treballadors de la comunicació i vetllar pels seus drets, fomentar la qualitat de la professió i promoure l'ètica periodística. Va ser creat l'any 1987, en un moment clau de transició democràtica a Espanya, per garantir la professionalització i la regulació de l'exercici del periodisme. A banda de representar el col·lectiu, el Col·legi promou espais per a la reflexió crítica i el suport mutu entre professionals. A través de diferents comissions —com la de periodisme solidari, de pau, ambiental o contra la precarietat— s'impulsen iniciatives per fer visible la importància del periodisme com a eina de transformació social i per enfortir la professió en un context cada cop més precari.⁵⁸

Finalment, cal mencionar el paper del *Sindicat de Periodistes de Catalunya*, una organització que representa i defensa els drets laborals i professionals dels periodistes a Catalunya. Va ser creat l'any 1993 amb l'objectiu de donar suport als professionals de la comunicació en les seves reivindicacions laborals, garantir condicions de treball dignes i promoure la defensa de la llibertat d'informació. Entre les seves principals funcions hi ha la mediació en conflictes laborals, l'assessorament jurídic i la promoció d'accions formatives i reivindicatives. En altres paraules, el *Sindicat de Periodistes de Catalunya* treballa per garantir la justícia social dins del sector periodístic, protegint els drets dels treballadors i promovent la

⁵⁶ NOVACT. (s.f.). *Institut Internacional per l'Acció Noviolenta*. <https://novact.org/>

⁵⁷ Amnistia Internacional. (2022, 20 de febrer). *Citas inspiradoras y frases sobre derechos humanos*. <https://www.es.amnesty.org/en-que-estamos/blog/historia/articulo/citas-inspiradoras-sobre-derechos-humanos/>

⁵⁸ Col·legi de Periodistes de Catalunya. (s.f.). *Qui som*. <https://www.periodistes.cat/qui-som>

professionalitat i l'ètica en el periodisme. També col·labora amb altres entitats i organitzacions per fomentar un marc laboral que afavoreixi la qualitat i la llibertat en la informació.⁵⁹

2.3.4. El paper de Taula per Mèxic

La Taula per Mèxic va néixer a Barcelona com a resposta col·lectiva a un fet que va colpejar el territori mexicà: la desaparició forçada de 43 estudiants de magisteri, conegut com el cas Ayotzinapa, l'any 2014. Aquell moment va marcar un abans i un després, no només per la brutalitat del cas, sinó perquè va causar un moviment internacional de suport als estudiants i al poble mexicà. A Barcelona, aquest fet va mobilitzar moltes persones mexicanes i llatines americanes, unint la comunitat i buscant solucions per actuar des de Catalunya. Totes aquestes veus es van trobar en una mateixa lluita, compartint la indignació i el compromís.

Amb el temps, algunes de les persones implicades van decidir fer un pas endavant i transformar el que havia estat una resposta espontània i plena de frustració i ràbia en una organització sostinguda i amb uns objectius. En aquest moment, concretament l'any 2016, és quan va aparèixer Taula per Mèxic, una associació que treballa pels drets humans i la pau, des de la solidaritat internacional i amb una mirada crítica sobre el que passa a Mèxic.

Actualment, la Taula per Mèxic impulsa diferents línies de treball: projectes de cooperació internacional, en col·laboració amb entitats mexicanes, accions de sensibilització i incidència a Catalunya, i, de manera destacada, un programa de protecció a periodistes liderat per Arturo Landeros. Aquest darrer projecte, conegut com a *Barcelona protegeix periodistes de Mèxic*, és una iniciativa centrada en l'acollida temporal i el suport integral a periodistes mexicans en situació de risc a causa de la seva professió periodística al territori mexicà. El programa proporciona un espai segur a Barcelona perquè els i les professionals puguin recuperar-se, continuar formant-se i mantenir la seva activitat periodística des d'un entorn més protegit. Aquesta iniciativa representa una acció concreta davant la greu crisi de drets humans i llibertat d'expressió que es viu a Mèxic.

⁵⁹ Sindicat de Periodistes de Catalunya. (2020). *Història*. <https://sindicatperiodistes.cat/historia/>

El programa es basa en tres objectius clars, que tracten tant les necessitats dels periodistes a Barcelona com el futur de les persones acollides. Tal com explica Landeros, “el primer objectiu és estabilitzar les persones que arriben. Venen de situacions molt complicades, de pressió, d’amenaques, però també d’un esgotament profund. És un espai per descomprimir, per respirar una mica”.⁶⁰ En aquest sentit, l’acollida a Barcelona serveix per aclarir idees i aportar seguretat, els permet allunyar-se temporalment del context que posa en perill la seva vida i la seva feina.

El segon objectiu gira entorn del treball terapèutic, bàsic per poder entrar en el període de recuperació. Amb el suport d’una psicòloga especialitzada, el programa ofereix un acompanyament professional per ajudar els periodistes mexicans a processar la violència i l’estrès viscuts a casa seva, a recuperar l’equilibri emocional i a trobar noves tècniques personals per encarar el seu futur.

Finalment, el tercer objectiu posa el focus en el retorn a Mèxic i en com continuar el seu trajecte professional de forma més segura. Segons Landeros, “no es tracta només de protegir temporalment, sinó de pensar com fer periodisme sense posar la vida en joc”. És en aquest punt on entra el treball al voltant del periodisme de pau, una perspectiva que qüestiona les formes tradicionals de fer periodisme en contextos violents i busca maneres més curoses i responsables d’explicar històries i fer periodisme. Aquesta part del programa es desenvolupa en seminaris i tallers de reflexió sobre la pràctica periodística al país d’origen.

El programa *Barcelona protegeix periodistes de Mèxic* és possible gràcies a la col·laboració directa amb l’Ajuntament de Barcelona, especialment a través de la Direcció de Justícia Global i Cooperació Internacional. Tot i que la gestió és controlada per la Taula per Mèxic, cal tenir en compte que es tracta d’un programa municipal, pensat des del compromís de la ciutat amb la defensa dels drets humans i la llibertat d’expressió.

La selecció de les persones que s’acullen a Barcelona es fa mitjançant un comitè mixt, format per personal tècnic de l’Ajuntament, la mateixa coordinació del programa des de Barcelona, i les organitzacions, sòcies a Mèxic, que coneixen de prop la realitat dels territoris i el context dels periodistes en risc. Aquestes entitats

⁶⁰ Entrevista realitzada a Arturo Landeros el dia 18 de desembre del 2024. Transcripció completa en annexos.

—com *Artículo 19* o la *Red de Periodistas de a Pie*, entre d'altres— són clau en el procés, ja que són elles qui proposen i avalen les candidatures.

Cada sis mesos s'obre una nova convocatòria i se seleccionen fins a tres persones, que tenen l'oportunitat de passar un màxim de sis mesos a Barcelona. A les candidatures s'hi pot trobar perfils diversos del món de la comunicació: periodistes, reporteres, fotoperiodistes, comunicadors comunitaris, membres de ràdios indígenes... El criteri comú és que totes aquestes persones tinguin una trajectòria vinculada als drets humans. Això pot incloure des de la cobertura de temes relacionats amb desaparicions forçades, fins a la denúncia d'abusos de poder, corrupció o violència institucional.

En el context actual de violència i risc, ja esmentats anteriorment, per als i les periodistes a Mèxic, les funcions de la Taula per Mèxic no només és necessària, sinó imprescindible. Segons Landeros, coordinador del programa *Barcelona protegeix periodistes de Mèxic*, una de les grans debilitats que té el país ara mateix és la ineficàcia dels mecanismes oficials de protecció, com ara el Mecanismo Federal de Protección a Personas Defensoras de Derechos Humanos y Periodistas, que depèn directament de la Secretaría de Gobernación, és a dir, el que és el Ministeri de l'Interior mexicà.

Tal com assenyala Landeros, aquest mecanisme genera una contradicció profunda, ja que moltes vegades l'Estat és percebut com un dels principals agressors, i alhora és qui ha de garantir la protecció. Aquesta situació fa que moltes persones defensores i periodistes desconfiïn profundament del sistema: “Si el mateix que et violenta és qui et promet protegir-te, com pots confiar-hi?”

Tot i que en aquest mecanisme de defensa a Mèxic hi ha més de 2.000 persones associades —unes 1.400 defensores de drets humans i 600 periodistes—, el sistema és insuficient. Les mesures poden anar des d'un botó de pànic, fins a guardaespalles o escortes armats, però sovint aquestes mesures són més simbòliques que efectives. “Un botó d'alarma de què serveix si, quan el prems, qui ve a ajudar-te pot ser el mateix que t'ha amenaçat?”, es qüestiona Landeros.

Davant d'aquesta situació, el programa gestionat per la Taula per Mèxic ofereix una alternativa segura, independent i confiable, amb els ulls posats al suport

internacional. El programa se centra en el benestar de les persones acollides, la qual cosa el converteix en una eina única i essencial per a moltes persones que ja no troben protecció dins del seu propi país.

METODOLOGIA

3. METODOLOGIA

3.1. PROCÉS DE TREBALL DE PREPARACIÓ

3.1.1. Documentació

La documentació prèvia ha estat essencial per a la redacció del marc contextual d'aquest Treball de Fi de Grau. En aquesta fase, s'han revisat diverses línies de treballs: en un inici es va realitzar una revisió bibliogràfica especialitzada en la temàtica; es va dur a terme una recerca de llibres, articles acadèmics i informes elaborats per organitzacions mexicanes com "Article 19", o d'altres internacionals com "Reporteros Sin Fronteras", "Statista", "Amnistia Internacional" o "Comitè per a la Protecció de Periodistes". Aquesta primera cerca va aportar dades actualitzades sobre el context de la premsa a Mèxic, els tipus de violència del país, etc.

Majoritàriament, aquestes fonts es van seleccionar a través de la pàgina de cerca del buscador o del servei de biblioteques de la pròpia Universitat Autònoma de Barcelona. Així mateix, també es van utilitzar recursos acadèmics (*Google Scholar*, *Dialnet*, *JSTOR*) i hemeroteques digitals per localitzar estudis, estadístiques i notícies d'actualitat sobre la violència contra periodistes, la impunitat i les polítiques públiques de protecció a Mèxic.

S'han recollit testimonis directes a través d'entrevistes, tant amb periodistes mexicans en situació de risc com amb responsables d'iniciatives de suport i experts en drets humans, per aportar una dimensió humana, emocional i vivencial al projecte.

La iniciativa de l'Ajuntament de Barcelona "Barcelona protegeix a periodistes de Mèxic", del qual forma part el programa "Taula per Mèxic", es van trobar a través de la seva pròpia pàgina web. Aquesta documentació ajudava a identificar bones pràctiques, reptes i resultats de les polítiques de solidaritat internacional. Seguint aquesta mateixa dinàmica, també es va optar per la consulta de documents oficials d'organismes com la UNESCO o la UE.

Finalment, la informació seleccionada es va classificar en quatre punts dins del marc contextual, diferenciats en: el context social i la llibertat de premsa a Mèxic, el paper del periodisme en societats democràtiques, Catalunya com a espai de resistència i suport i l'impacte de la solidaritat internacional.

3.1.2. Selecció de fonts entrevistades

Per a l'elaboració del Treball de Fi de Grau, s'han realitzat diverses entrevistes a persones directament relacionades amb la temàtica. Concretament, s'ha comptat amb el testimoni de 4 periodistes exiliats que han viscut o viuen a Barcelona, experts que han aprofundit en l'estudi i l'anàlisi del fenomen, així com persones vinculades al programa d'acollida destinat a oferir suport a professionals en risc.

Aldo Castillo

*Periodista i Director General
d'Escenario Tlaxcala*



Imatge 10
Font: Revista Momento

Aldo Castillo és un periodista mexicà acollit en 2024 pel programa de protecció i acollida impulsat per “Taula per Mèxic”, després d’haver-se vist obligat a romandre a l’exili per la seva feina informativa. Encara que és llicenciat en Comunicació, es defineix a si mateix com un “periodista per convicció”, compromès amb l’exercici lliure, crític i independent del periodisme.

El 2015 va fundar “Escenario Tlaxcala”, un mitjà de comunicació independent i multiplataforma que busca donar veu a temes silenciats en clau de drets humans, política o gènere. El seu treball com a periodista, enfocat sobretot a l’anàlisi social i polític, el va convertir en un objectiu, fet que el va portar a buscar refugi a Barcelona, on va ingressar en el programa d’acollida temporal el 3 d’octubre de 2024.

Des de fa més de 23 anys, Arturo Suárez Landeros viu a Barcelona, on va arribar després d’estar treballant per una organització internacional a Sudamèrica (Vía Campesina). Des de fa anys està vinculat a la defensa dels drets humans, ja amb aquesta organització tractava temes com la fam en l’agenda

pública.

Un cop va arribar a Barcelona, Landeros va treballar des d'aquí amb la Universitat Politècnica de Catalunya des d'on va continuar tractant temes de debat mundial. Després d'una onada de violència generalitzada a Mèxic i donat la mobilització estudiantil "132", un gran moviment internacional es va mobilitzar per donar suport als estudiants mexicans. Des de Barcelona, la comunitat mexicana es va unir i a partir d'aquest fet, va iniciar un projecte més proactiu: "Taula per Mèxic".

Arturo Landeros coordina aquesta iniciativa, "Associació per la Pau i els Drets Humans Taula per Mèxic", que es defineix com una expressió de les mobilitzacions i que busca protegir a periodistes des de la capital comtal.

Arturo Landeros

Coordinador del programa

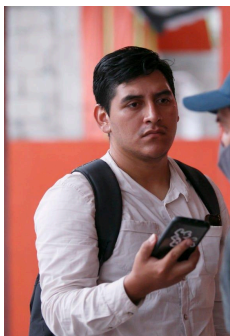
Taules per Mèxic



Imatge 11
Font *El Periódico*

Carlos Andrés Domínguez

*Coordinador editorial de
"Chiapas Paralelo"*



Imatge 12
Font: *Border Center News*

Carlos Andrés Domínguez és llicenciat en Comunicació i actualment treballa com a editor al mitjà digital "Chiapas Paralelo". Inicialment, volia estudiar Biologia, però durant el batxillerat la influència d'un amic proper el va portar a replantejar-se els seus objectius. Finalment, va optar per la carrera de Comunicació, motivat per les oportunitats acadèmiques disponibles al seu estat.

Va començar els estudis de Comunicació l'any 2013 i es va graduar el 2018. Durant aquest període, va viure de prop una etapa de gran agitació política i social a Mèxic, marcada per esdeveniments com l'escàndol de la "Casa Blanca" i la desaparició dels 43 estudiants d'Ayotzinapa. L'any 2020, va obtenir el tercer lloc nacional en el concurs de tesis de llicenciatura de l'INE.

El periodista va destacar pel seu compromís social, que el va

portar a tractar temàtiques conflictives com la migració o les violències dirigides al col·lectiu LGTBIQ+. La seva labor professional junt amb l'auge de violències al país el van portar a buscar suport i exili al programa "Taules per Mèxic" on va estar fins a inicis del 2025.

Elizabeth Díaz Molina exerceix com a periodista independent des de fa diversos anys, amb una trajectòria marcada pel seu compromís amb la defensa dels drets humans i l'acompanyament a víctimes de greus violacions en diverses regions de Mèxic. Especialitzada en la cobertura de temes delicats com la desaparició forçada de persones, els feminicidis, la persecució política i la defensa de la terra i el territori, l'Elizabeth ha col·laborat amb diferents organitzacions de la societat civil i és fundadora i membre activa de "Sueña Dignidad", una col·lectiva que reuneix periodistes, defensores de drets humans i artistes dedicades a l'acompanyament de casos de vulneracions greus.

La seva tasca professional l'ha exposada a una situació de vulnerabilitat constant. Només durant l'any 2024, l'Elizabeth ha estat víctima de quatre agressions directes mentre cobria informacions d'interès públic: ha patit bloquejos amb violència física i verbal per impedir-li informar, li han sostret i destruït material de treball en dues ocasions, ha estat amenaçada per autoritats i policies amb la possibilitat de ser detinguda arbitràriament, i ha estat objecte de violència sexual i amenaces de desaparició forçada per part de funcionaris públics.

Un dels episodis més greus va tenir lloc el 5 de setembre de 2024, durant la cobertura d'una protesta social al sud de la Ciutat de Mèxic. En aquell context, diverses manifestants van ser agredides i detingudes.

Les conseqüències d'aquestes agressions han estat profundes,

Angélica Elizabeth Díaz Molina

*Periodista audiovisual en
"Colectiva Sueña Dignidad"*



Imatge 13
Font: Front Line Defenders

tant en l'àmbit econòmic -per la pèrdua de material- com emocionalment, dificultant greument la possibilitat que l'Elizabeth pugui exercir el periodisme de manera lliure i segura, fet que la va portar a buscar suport i exili a "Taula per Mèxic" al febrer del 2025.

**Martha Guadalupe
Guillén Rosales.**

Periodista en "El Suspicaž"



Imatge 14
Font: @marthaguilln13 (X)

Martha exerceix de periodista a Mèxic des del 2015. La seva vida professional ha anat dirigida principalment al diari digital "El Suspicaž" del qual és cofundadora. Així mateix, també coordina l'àrea de comunicació del Centre de Justícia per a la Pau i el Desenvolupament (CEPAD) a Guadalajara. La periodista va guanyar el Premi Jasilisco el 2024, en la categoria de reportatge amb un treball d'investigació.

En el seu exercici com a periodista, Guadalupe ha cobert temes de drets humans, casos de víctimes, denúncia ciutadana i d'enfocament de gènere. La seva tasca documentant qüestions complexes l'ha portat a treballar en un context de violència.

El 2020 va haver de marxar forçadament del seu lloc d'origen, un fet que va afectar-lo greument a la seva estabilitat emocional. Després d'entrar al CEPAD, des d'on s'acompanya a víctimes de violacions dels drets humans, i d'estar exposada a diverses situacions d'amenaques i violències directes, la periodista va recórrer a "Taula per Mèxic" on va entrar a inicis del 2025.

Pere Ortín Andrés és periodista, documentalista i escriptor amb una trajectòria de més de trenta anys en el periodisme internacional, la crònica i el cinema documental. Ha estat reporter i presentador de Televisión Española durant una dècada, redactor a La Vanguardia i director de la revista de cultura viatgera i crònica periodística Altaïr Magazine. També ha estat autor de la novel·la “Deu mil elefants” (2022) i professor de periodisme a la UAB i de màster convidat a la UPF

Ortín és un personatge rellevant per a la producció del documental donada la seva experiència internacional cobrint conflictes armats, crisis humanitàries i socials a diversos països. La seva experiència i visió crítica el converteixen en un testimoni clau per entendre com es pot exercir el periodisme en contextos de violència, i per reflexionar sobre estratègies de resistència.

Pere Ortín Andrés.

*Periodista, documentalista,
escriptor i professor
universitari*



Imatge 15
Font: Viquipèdia

Xavier Giró

*Periodista jubilat especialitzat
en polítiques*



Imatge 16
Font: Crític

Giró és un expert en el periodisme polític i crític a Catalunya. Va exercir com a professor de Periodisme Polític a la Facultat de Ciències de la Comunicació de la UAB, on també va impulsar i dirigir l'Observatori de la Cobertura de Conflictes (OCC), un grup de recerca especialitzat en l'anàlisi crítica de la cobertura mediàtica dels conflictes arreu del món.

El periodista ha mantingut sempre un compromís actiu amb la defensa dels drets humans i amb el periodisme compromès. Ha estat codirector del postgrau La comunicació dels conflictes i la pau. La seva trajectòria professional inclou també una important experiència com a periodista: va ser cap de política espanyola al Diari de Barcelona, cap d'informatius a A3 Televisió a Catalunya, i redactor en cap de la revista El Viejo Topo.

La seva figura és rellevant per l'anàlisi de la cobertura mediàtica dels conflictes i de com els mitjans poden contribuir tant a protegir com a exposar els periodistes en contextos de violència.

Juanjo Arranz és gestor cultural i educador social amb una àmplia trajectòria en la promoció de la lectura, la dinamització d'equipaments culturals i la gestió de projectes socials a Barcelona. Ha estat director dels centres cívics Can Felipa i El Carmel, tècnic de gestió i planificació de Serveis Personals al Districte de Sant Martí, i actualment és tècnic de l'Ajuntament de Barcelona, des d'on coordina iniciatives de suport internacional com el programa "Barcelona protege a periodistas de México", impulsat pel mateix Ajuntament, i del qual forma part la iniciativa de "Taula per Mèxic".

Juanjo Arranz,

*Tècnic de l'Ajuntament de
Barcelona*

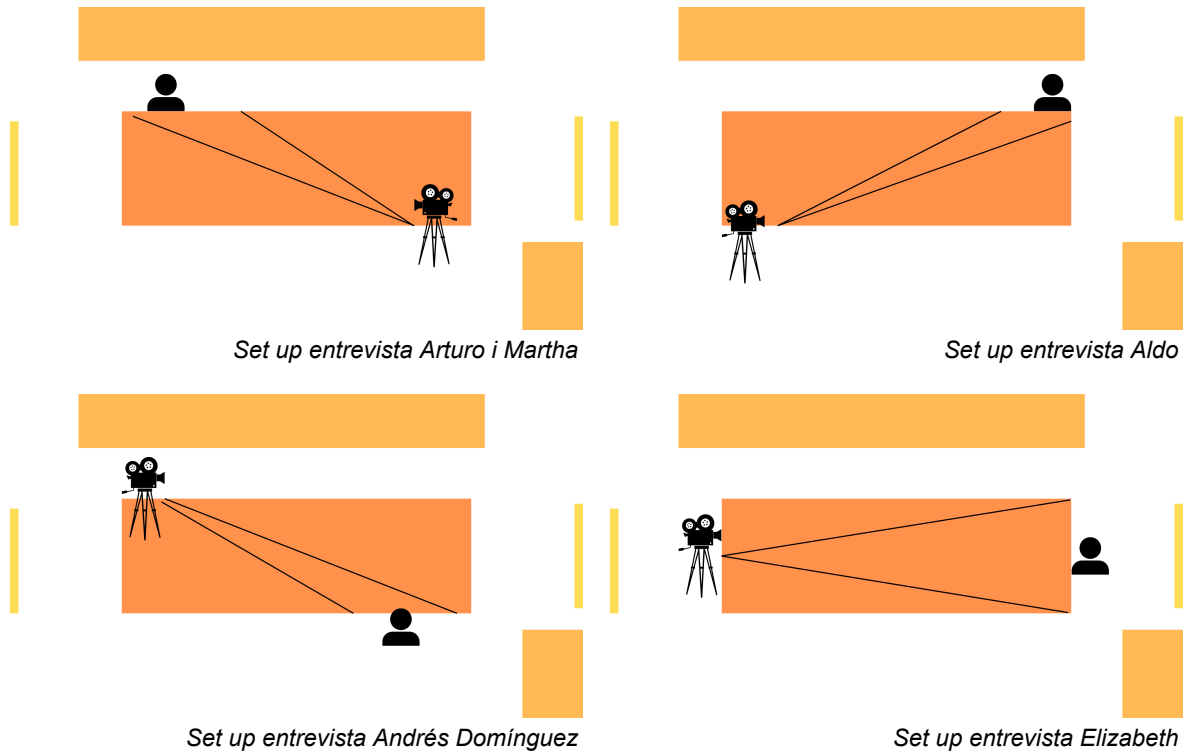


Imatge 17
Font: Blogs CCCB

3.1.3. Realització de les entrevistes

Les entrevistes es van donar al mateix pis d'acollida dels periodistes de "Taula per Mèxic". Es va preparar el *set up*, que va variar en funció del testimoni, i es va realitzar les entrevistes. En tots els casos, es va gravar amb un pla mig curt dels entrevistats així com un primer pla, i es va fer ús tant de llum artificial com de la natural, aprofitant la finestra que hi havia situada a un dels extrems de l'habitació. En finalitzar les entrevistes, es van filmar diferents pla recurs per al reportatge audiovisual: des de plans generals del pis a plans detalls de les mans i d'altres elements de l'habitació.

Seguidament, trobem els *set up* creats per al reportatge audiovisual:



3.2. CRONOGRAMA

S'ha realitzat un cronograma que organitza les diferents fases del Treball de Fi de Grau (TFG) per tal d'establir uns temps d'entrega i estructurar la feina. D'aquesta manera, s'ha classificat el desenvolupament del TFG en tres grans blocs: Planificació, Realització i Execució del marc contextual.

En una primera línia trobem les tutories, la idea és realitzar una cada mes o mes i mig. De manera que la primera d'elles ajudi a establir, enfocar i donar forma a la temàtica del projecte, mentre que les posteriors vagin més enfocades al seguiment de la feina feta i a la resolució de dubtes. D'aquesta manera, prèviament a l'entrega final del TFG s'ha hagut d'haver enviat un esbós per revisar i que estigui subjecte a canvis.

Seguidament, passem al gran primer bloc: la planificació. Durant aquesta etapa, es construeix el marc contextual, metodològic i organitzatiu del projecte. La proposta de projecte es defineix a les primeres setmanes de l'inici del TFG. En aquesta primera fase, també s'elabora el diagrama de Gantt, un cronograma visual que planifica les

tasques del projecte i que permet distribuir els temps, establir terminis i visualitzar els dies dedicats a cada activitat.

També forma part de la planificació la cerca prèvia i documentació. En aquest moment és òptim millorar el coneixement sobre la matèria tractada i iniciar amb la cerca i lectura d'estudis previs, llibres, documents... En aquesta mateixa línia, és important realitzar un primer llistat de contactes relacionats amb el tema i començar a contactar amb aquest així com anar definint dates. Un cop establerts els entrevistats s'haurà de preparar el disseny de les entrevistes i adaptar-les als diferents perfils.

Finalment, en aquest moment es desenvolupa la part escrita del treball acadèmic: el marc teòric i contextual.

El segon bloc seria la fase de realització, una fase enfocada a la recollida d'informació primària i la definició i realització de la part pràctica del projecte. En aquest sentit, durant els mesos de febrer a maig, fonamentalment, es duran a terme les següents activitats: realització de les entrevistes un cop definits els contactes i preparats els guions. Aquestes aportaran informacions claus per l'apartat més teòric del treball. Seguidament, es prepararà l'estudi de mercat, el qual donarà coneixement sobre l'entorn econòmic, així com altres projectes similars que poden ser referències pels nostres elements finals trans mèdia. També es voldrà conèixer qui poden ser els possibles compradors i interessats en aquest projecte. Seguint aquest model, trobem el pla de producció i finançament. Mentre que el primer mostra els calendaris de rodatges, assignació de tasques, recursos tècnics... el de finançament, com bé indica el seu nom, va més enfocat al cost estimat del projecte. Ambdós plans garanteixen la viabilitat del treball.

Passem a una tercera etapa dins de la realització d'execució. En aquest bloc, es desenvoluparan els productes finals del TFG: el reportatge escrit, el pòdcast i el reportatge audiovisual. Cada projecte segueix un procés específic de producció. Començant pel reportatge escrit, es desenvoluparà un pressupost estimat de les despeses associades, es redactarà el producte, es revisarà i es maquetarà per ser publicat, seguint un estil periodístic. Pel que fa al pòdcast, d'igual manera es calcularan els costos, es realitzarà el guionatge de l'episodi pilot i es procedirà a

l'edició i revisió del producte final. Finalment, trobem el reportatge audiovisual, del qual es valoraran en una primera instància les despeses, es realitzaran els guions tècnics i literaris per la planificació del contingut visual i narratiu i es muntarà un tràiler del projecte final. Com en els anteriors, l'última etapa va dedicada a la revisió i al visionat final per fer les correccions necessàries.

Les darreres setmanes es realitzarà la redacció final del TFG, amb tots els apartats prèviament realitzats (marc teòric i contextual, metodologia, producte, annexos...), es maquetarà el document seguint els criteris tipogràfics i una coherència audiovisual i, per finalitzar, les dues setmanes prèvies a l'entrega es farà una última lectura del document per garantir la correcció formal i lingüística.

3.2.1. Diagrama de Gantt

TASQUES		INICI	FI	TO TAL	DESEMBRE				GENER				FEBRER				MARÇ				ABRIL				MAIG			
					1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
01. Tutories		23/12	30/05	4 dies																								
P L A N I F I C A C I Ó	a) Proposta projecte	01/12	08/12	1 set																								
	b) Diagrama de Gantt	03/12	04/12	2 dies																								
	c) Recerca prèvia i documentació	05/12	22/12	3 set																								
	d) Llistat i cerca de contactes	16/12	29/12	2 set																								
	e) Preparació entrevistes	16/12	29/12	e set																								
	f) Redacció marc teòric i context	11/01	02/02	1 mes																								
R E A	a) Realització entrevistes	23/12	11/05	10 dies																								

[illegible]

[illegible]

Figura 01, elaboració pròpia

PROJECTE PROFESSIONAL

4. PROJECTE PROFESSIONAL

4.1. PLANIFICACIÓ I PRODUCCIÓ PERIODÍSTICA

4.1.1 Antecedents i definició del producte

El producte que es presenta és un peça estrictament periodístic amb l'objectiu de donar a conèixer un fenomen que posa en risc la llibertat de premsa a un país i la pròpia vida dels periodistes.

Aquest projecte combina diferents formats: un reportatge escrit que recull i analitza la informació en màxima profunditat, 4 capítols de pòdcast que permet conèixer els testimonis i un reportatge audiovisual que aporta imatges i narratives visuals per reforçar l'impacte informatiu. D'aquesta forma es pot arribar a diferents audiències, a través de diverses formes de distribuir i consumir el producte final.

En les 3 diferents maneres de consumir-lo, es documenta i es dona veu a quatre professionals del periodisme mexicà que, davant de diferents violacions de drets humans i professionals s'han vist obligats a exiliar-se i han trobat refugi a Barcelona. A través dels seus relats personals, es construeix una narració que mostra les vulneracions dels drets humans i les limitacions a la llibertat d'expressió en el context mexicà actual.

Tot i això, el producte s'ha adaptat al codi de cada format al qual va dirigit, tant en la informació que es mostra, en com s'explica i els personatges que hi apareixen. El reportatge escrit ofereix un context històric, polític i social que mostra les arrels de la violència contra la premsa a Mèxic i ajuda a entendre el perquè d'aquesta situació actual. També es parla dels 4 periodistes exiliats i es mostra com des de l'Ajuntament de Barcelona i Taula per Mèxic s'està actuant per ajudar a totes aquestes persones afectades. Els 4 capítols de pòdcast, un per cada testimoni, permet conèixer les veus dels protagonistes a través d'un format sonor directe. Els oients tenen l'oportunitat d'aprofundir en la part més íntima dels testimonis: què feien a Mèxic, què els hi va passar, com els hi ha canviat la vida o conèixer el seu dia a dia a Barcelona. I, per últim, el reportatge audiovisual completa el relat amb imatges

i recursos visuals que mostren l'entorn dels exiliats a Barcelona i les veus d'experts i associacions implicades.

Al llarg dels últims anys, diversos reportatges i peces audiovisuals han contribuït a fer visible la greu situació que afronta el periodisme a Mèxic. Aquestes produccions han servit com a antecedents rellevants que han permès entendre millor la manca de llibertat d'expressió i la violència sistemàtica que envolta la tasca informativa al país.

El documental de la BBC *Morir por informar: el peligroso desafío de los periodistas que reportan el crimen organizado en México* (2018) s'endinsa en la realitat quotidiana de molts periodistes mexicans que, tot i les amenaces constants, decideixen continuar explicant el que passa en zones marcades pel narcotràfic i la corrupció. La peça posa veu i rostre a una professió marcada per la por, però també per la determinació.⁶¹

El reportatge *Morir pels drets* del programa 30 Minuts de 3Cat també ha estat una peça clau en la inspiració del projecte. La forma en què es retrata, la proximitat i sensibilitat, les històries de persones que arrisquen la vida per defensar drets fonamentals el converteixen en un reportatge molt ric. La seva manera d'explicar aquestes històries, fugint del sensacionalisme i donant espai a les emocions i matisos, el converteix en un exemple clar de periodisme compromès amb la veritat i la dignitat.⁶²

Finalment, el documental *Estado de silencio* de Netflix, retrata amb sensibilitat com molts comunicadors han de callar per poder sobreviure. Aquesta obra posa el focus en les conseqüències emocionals i professionals d'un entorn que no vol que es conegui la veritat.⁶³

Totes aquestes aportacions han estat útils per fonamentar el nostre treball, no només per la informació que ofereixen, sinó també perquè reflecteixen la resistència d'aquells que, malgrat tot, continuen explicant la realitat.

⁶¹ BBC News Mundo. (2018, 31 de març). *Morir por informar: el peligroso desafío de los periodistas que reportan el crimen organizado en México* [Documental]. BBC. <https://www.bbc.com/mundo/media-43599944>

⁶² Solà, C., & Pou, F. (2022, 11 de desembre). *Morir pels drets* [Documental]. 30 minuts – TV3. <https://www.3cat.cat/morir-pels-drets/video/6190763/>

⁶³ Maza, S. (Director), & Luna, D., García Bernal, G., & Debeij, J. (Productors executius). (2024). *Estado de silencio* [Documental]. Netflix. <https://www.netflix.com/title/81933990>

4.2. REPORTATGE ESCRIT

4.2.1. Panoràmica del reportatge

4.2.1.1. Contingut

El reportatge escrit es caracteritza per una gran profunditat a l'hora d'explicar els fets, a través d'un context que ajuda a entendre les causes del problema i un fil narratiu que utilitza les diverses fonts del reportatge i dades objectives.

En aquest cas, el reportatge “Veus silenciades: el periodisme a Mèxic en el punt de mira de la violència” és totalment informatiu, i també serveix com a eina de denúncia davant la situació que es viu a Mèxic. La informació feta servir és rigorosa, clara i concisa, amb dades oficials que fan entendre al lector la gravetat dels fets i la importància d'actuar en conseqüència.

El contingut sobre el context social i polític dels darrers anys a Mèxic permet conèixer el perquè i el com s'ha arribat a la situació actual. Els mandats polítics dels diferents presidents que ha tingut Mèxic i les decisions preses per combatre la llibertat de premsa, les morts dels periodistes o com s'inverteix en els mitjans, serveixen per posicionar la ideologia i l'estratègia de cada partit i entendre el difícil pas de la democràcia per territori mexicà.

Per conèixer en més profunditat què és el que està passant, el reportatge s'endinsa en les vides de 4 periodistes mexicans que han patit les persecucions i violències de l'Estat i el narcotràfic. Aquestes 4 persones són: Aldo Castillo, Andrés Domínguez, Elizabeth Díaz y Martha Guillén. A partir d'elles es coneix el dia a dia del periodista a Mèxic, les dificultats que es troben a l'hora de tractar temes d'investigació com la desaparició de persones o el tràfic de drogues. Tots aquests periodistes tenen un tret en comú: han estat participants del programa d'acollida a Barcelona que ofereix Taula per Mèxic.

A partir d'aquí, el reportatge se centra a explicar què s'està fent des de Catalunya per a poder canviar o ajudar als periodistes afectats per aquestes accions del govern i el càrtel. Per fer-ho, s'utilitza la veu d'Arturo Landeros, un activista mexicà

que fa molts anys que viu a Barcelona i coordina el programa d'acollida *Barcelona protegeix periodistes de Mèxic*. En el reportatge s'explica les diferents línies d'actuació que té Taula per Mèxic i quina funció té l'Ajuntament de Barcelona amb les declaracions de Juanjo Arranz (tècnic de l'ajuntament). D'altra banda, la peça periodística també compta amb la presència d'experts com Pere Ortín i Xavier Giró, que expliquen com s'ha de arreglar el cas mexicà i la importància de Catalunya en aquesta lluita per la llibertat de premsa.

Dit això, aquest reportatge vol anar més enllà de la descripció d'uns fets. És un exercici de memòria, denúncia i responsabilitat. Donar veu als periodistes que han estat silenciats a Mèxic no només és necessari, sinó urgent. Les seves històries ens permeten entendre fins a quin punt la llibertat de premsa pot estar en risc en determinats contextos, i com les amenaces no venen només del crim organitzat, sinó també de les mateixes institucions públiques. Però també ens mostren que hi ha xarxes de solidaritat que funcionen, com la que s'ha establert a Barcelona amb la implicació de Taula per Mèxic i les institucions catalanes. Aquest text, doncs, vol aportar llum a una realitat massa sovint silenciada, i recordar-nos que defensar la llibertat d'expressió és una responsabilitat compartida.

4.2.1.2. Criteris de selecció

S'ha triat el reportatge escrit com a format perquè permet explicar amb profunditat i matisos una realitat tan complexa com la que viu Mèxic pel que fa a la llibertat de premsa. Aquest tipus de peça facilita posar en context els fets, oferir una visió global i, alhora, donar veu a les persones afectades. A diferència d'altres gèneres més breus, el reportatge permet construir una narrativa sòlida, on es combinen dades, anàlisi i testimonis reals. Això fa possible que el lector entengui no només què està passant, sinó també per què passa i com s'ha arribat a aquesta situació.

En aquest cas concret, la decisió de centrar-se en Mèxic no és casual. Es tracta d'un dels països més perillosos del món per exercir el periodisme, i malgrat això, sovint es parla poc del que passa allà. El reportatge vol ser una eina de denúncia, però també de comprensió. Per això, era important recollir veus diverses que ajudessin a explicar la història des de diferents angles.

S'han utilitzat la gran majoria de les fonts entrevistades perquè, en un reportatge escrit com aquest, que aprofundeix en una realitat tan complexa, és imprescindible poder comptar amb el màxim nombre de veus possibles. Cadascuna aporta una perspectiva diferent i necessària per entendre tot el que envolta la situació de la llibertat de premsa a Mèxic. Les històries personals dels periodistes exiliats, les explicacions dels responsables dels programes d'acollida, les declaracions institucionals i les anàlisis d'experts ajuden a crear un relat complet, coherent i amb sentit. La pluralitat i la riquesa que aporten les fonts, permet al lector endinsar-se al màxim en la problemàtica i entendre-la des de tots els angles possibles.

4.2.1.3. Elaboració

En l'elaboració del reportatge escrit ha estat fonamental una recerca àmplia de dades que reflectissin la situació de Mèxic. El nombre de morts en els darrers anys, en quins mandats hi havia més assassinats i desaparicions, lleis aprovades per garantir la protecció dels periodistes, polítiques aplicades per la llibertat de premsa o la inversió de l'Estat en els mitjans de comunicació han estat les informacions de més rellevància per poder redactar la peça periodística. Aquestes xifres s'han extret de fonts fiables, algunes d'elles oficials, i especialment, d'aquelles entitats i associacions que vetllen per la seguretat i el benestar dels periodistes. Sense cap mena de dubte, han estat vitals per poder presentar un reportatge que contrastes la informació, amb dades objectives, clares i realistes.

Per altra banda, les entrevistes als diferents protagonistes que apareixen en el reportatge han estat una altre factor a tenir en compte. A través dels seus testimonis i relats viscuts en primera persona, s'ha aconseguit l'objectiu d'apropar el lector al dia a dia d'aquestes persones.

4.2.1.4. Forma i estil

El reportatge "Veus silenciades: el periodisme a Mèxic en el punt de mira de la violència" té una extensió de 16 pàgines, amb el text redactat en lletra Arial, mida 12 i un interlineat d'1,5 per facilitar-ne la lectura.

S'ha fet servir un llenguatge planer i entenedor, amb l'objectiu que qualsevol lector, encara que no tingui coneixements previs sobre el tema, pugui seguir-ne el

contingut sense dificultats. Quan hi apareixen conceptes més específics, aquests s'expliquen de manera clara per garantir que tothom els pugui entendre.

El reportatge està pensat per arribar a un públic general, tot i que és probable que desperti més interès en persones relacionades amb la matèria o que hi tinguin un cert vincle.

Pel que fa a les imatges, s'han utilitzat fotografies pròpies i, en alguns casos, imatges extretes de bancs d'imatges, totes elles citades correctament quan correspon.

4.2.2. Selecció de l'estructura

L'estructura del reportatge s'ha realitzat de tal manera que contingui un fil narratiu clar i pensat per mantenir l'interès del lector des del principi fins al final.

L'inici està pensat per atrapar, amb un enfocament que desperta l'interès tant de qui ja coneix el tema com de qui s'hi acostava per primer cop. Aquesta entrada busca provocar una reacció o una pregunta, fent que el lector es vegi implicat des del primer paràgraf.

Tot seguit, es presenta una part de context essencial, on s'expliquen alguns aspectes claus del territori mexicà, així com la situació política i social actual, per entendre per què es donen determinades situacions de risc per a la llibertat d'expressió i els drets humans. Aquesta part és clau per posar en situació i ajudar a entendre què hi ha al darrere de les històries que vindran després.

En el cos del reportatge es tracten els relats personals de periodistes mexicans exiliats, que han hagut d'abandonar el seu país per preservar la seva vida i la seva llibertat. A través dels seus testimonis, es descriu com se'ls dona suport des de Catalunya, on troben un espai d'acollida i una xarxa de protecció temporal. Aquesta secció es construeix a partir d'entrevistes en profunditat, amb cites textuais que aporten proximitat al lector.

Finalment, la peça periodística conclou amb una reflexió, posant sobre la taula tot el que s'exposa al llarg del text. Més que donar respostes tancades, l'objectiu és obrir

interrogants i convidar les persones que han seguit el text a pensar, qüestionar-se i formar la seva pròpia opinió a partir de tot el que ha llegit.

4.2.3. Canal de distribució

Per a la difusió d'aquest reportatge, s'han identificat alguns mitjans que encaixen molt bé amb el seu enfocament i temàtica, i que poden ajudar a arribar a un públic interessat en periodisme, drets humans i contextos internacionals.

La Revista 5W és un referent quan parlem de periodisme narratiu i reportatges internacionals. La seva combinació de rigor periodístic i qualitat literària i fotogràfica fa que sigui un espai ideal per a un projecte com aquest. A més, el fet que se centri en històries humanes dins contextos geopolítics complexos encaixa perfectament amb la situació dels periodistes a Mèxic que abordem. També destaca per la seva aposta pels formats multimèdia i la col·laboració entre diferents disciplines, la qual cosa afavoreix molt la difusió d'un projecte amb diverses capes com aquest.

D'altra banda, mitjans independents com El Salto Diario i Pikara Magazine, amb una mirada molt centrada en la justícia social i la perspectiva de gènere, són també una molt bona opció. Mentre El Salto combina anàlisis política i social amb investigació, Pikara aporta un enfocament feminista i crític que encaixa molt amb la voluntat de visibilitzar la violència sistèmica que pateixen les periodistes i comunitats vulnerables a Mèxic. Aquest projecte pot tenir molt de ressò en aquestes plataformes, sobretot si es posa especial atenció en el paper de les dones periodistes i defensores dels drets humans.

Finalment, també val la pena tenir en compte mitjans catalans com l'Ara o La Vanguardia, que acostumen a publicar reportatges en aquesta línia i on sovint es promouen iniciatives amb una mirada global. Això permetria que el reportatge tinguí un públic més ampli i sensibilitzat, connectant la realitat internacional amb un context català.

4.2.4. Pla de producció

ETAPES	CALENDARI	TEMPS	RECURSOS
Elaboració de la idea	Del 01/10/2024 al 03/11/2024	2 hores setmanals (total 8 h)	Propis: brífig. Externs: recerca documental, lectures, inspiració temàtica
Desenvolupament estructura	Del 03/11/2024 al 03/02/2025	4 hores setmanals (total 48 h)	Propis: ordinador, esquemes. Externs: referències periodístiques i acadèmiques
Contactes i gestió entrevistes	Del 15/10/2024 al 10/03/2025	20 hores totals	Agenda, correus electrònics, Whatsapps
Redacció del reportatge	Del 8/05/2025 al 30/05/2025	10 hores setmanals (total 30 h)	Lloc de treball, Word, transcripcions, àudios
Edició i muntatge	Del 14/05/2025 al 30/04/2025	4 hores setmanals (total 8 h)	Adobe InDesign, dissenyador gràfic

Taula 01, elaboració pròpia

Aquesta taula està dividida en sis etapes clau que són procés de creació del reportatge, des de la idea inicial fins a la seva difusió. Per a cada fase es detalla el període de temps assignat, la dedicació estimada en hores i els recursos utilitzats, tant propis (com el lloc de treball o el material informàtic) com externs (com programes de disseny, fonts documentals o suport gràfic). Aquest plantejament ordenat garanteix una execució rigorosa i planificada del projecte, assegurant la coherència narrativa i tècnica del producte final.

En primer lloc, l'elaboració de la idea i el brífig inicial permeten assentar les bases conceptuals del projecte, orientant la mirada cap al context mexicà i les iniciatives catalanes de suport. Paral·lelament, la fase de recerca i desenvolupament de

l'estructura narrativa és essencial per dissenyar un relat coherent, que combini context teòric i emoció testimonial. Aquesta planificació anticipada evita improvisacions i permet adaptar el discurs a les diferents plataformes del projecte.

A continuació, la gestió dels contactes i la realització de les entrevistes constitueixen el cor del reportatge, ja que les veus recollides són el motor del relat. Un cop recopilats aquests testimonis, es dona pas a la redacció del text, que requereix temps i cura per donar forma a una peça clara, empàtica i rigorosa. La maquetació i l'edició gràfica, desenvolupades conjuntament amb un dissenyador, aporten valor afegit mitjançant una estètica coherent i una presentació visual atractiva. Finalment, la distribució a través de xarxes socials i còpies físiques respon a una estratègia pensada per maximitzar l'abast del projecte, tot combinant la difusió digital amb la permanència del suport imprès. En conjunt, aquesta planificació detallada assegura el control del flux de treball, afavoreix l'eficiència i permet gestionar millor els recursos, els temps i les eventuais dificultats que puguin sorgir durant el procés de producció.

4.2.5. Pressupost

L'hipotètic cost de les etapes per fer el reportatge són els següents:

ETAPA	COST ESTIMAT (€)
Desenvolupament de l'estructura	50 €
Contactes i gestió entrevistes	0 €
Redacció	0 €
Edició i muntatge	0 €
Disseny i línia gràfica	0 €
Distribució	60 €
Total	110 €

Taula 02, elaboració pròpia

La taula recull un pressupost hipotètic, assignat a les diferents etapes de producció del reportatge, desglossant de forma clara i concisa el cost estimat de cada fase. El conjunt del procés productiu es manté dins d'un marc pressupostari molt ajustat, amb una despesa total de 110 €, fet que evidencia una gestió econòmica molt eficient i centrada a optimitzar els recursos disponibles, per aconseguir reduir costos i maximitzar la venda de la peça.

El desenvolupament de l'estructura rep una assignació de 50 €, destinada al transport dels integrants del grup fins a la casa dels entrevistats. Finalment, la distribució suposa 60 €, previsiblement destinats a la difusió a través de plataformes digitals i a la impressió de còpies físiques per a presentacions o enviaments a mitjans.

La resta d'etapes (contactes i entrevistes, redacció, edició i muntatge i disseny i línia gràfica) no presenten cap cost associat, ja que han estat assumides amb col·laboracions no remunerades.

En l'hipotètic cas de realitzar-lo, els costos dels factors de producció són els següents:

CONCEPTE	PREU	PROCEDÈNCIA
Localització	0 €	Casa pròpia i hemeroteca UAB
Entrevistats	0 €	Periodistes mexicans i coordinadors de suport (col·laboració desinteressada)
Material tècnic	220,1 €	Amortització: mòbil (137,5€), ordinador (82,66€)
Canva	48 €	Subscripció 4 mesos (12 €/mes)
Dissenyador gràfic	0€	Maquetació i línia gràfica
Impressió de còpies	60 €	20 a 5€ la còpia

Total	328.1€	
-------	--------	--

Taula 03, elaboració pròpia

La taula recull de manera detallada els costos de producció necessaris per a l'elaboració del reportatge i el seu corresponent cost econòmic. En primer lloc, es posa de manifest l'aprofitament d'espais i recursos gratuïts: tant la localització (casa pròpia i hemeroteca de la UAB) com la participació dels entrevistats han estat facilitats sense cap despesa directa, gràcies a la implicació desinteressada dels periodistes mexicans i coordinadors de suport involucrats en el projecte.

Pel que fa al material tècnic, s'ha aplicat un criteri d'amortització parcial sobre dispositius ja disponibles (una càmera, un telèfon mòbil i un ordinador), amb un cost total de 98,7 €, calculat segons el percentatge d'ús vinculat exclusivament a aquest treball. Per una banda, el mòbil entra dins del grup 5 (equips per a tractament de la informació) segons la Taula d'Amortitzacions de l'Agència Tributària, per tant, un cop identificat el valor de compra del mòbil (1100€) i establerta la vida útil del mateix (4 anys) es divideixen els dos valors:

$$1100\text{€} / 4 \text{ anys} = 275 \text{€/l'any}$$

El següent pas és determinar quants mesos s'ha utilitzat el mòbil i establir l'amortització mensual per després multiplicar pel nombre de mesos fet servir.

$$275 / 12 = 22.92 \text{ €/mes } 22.92 \times 6 = 137.5\text{€}$$

Se seguirà el mateix procediment amb els ordinadors, ja que, tot i que sigui un material propi, té un valor que s'usa en la producció del producte. En el cas dels portàtils, s'han fet servir 4 i queda un valor de 82,66€

Aquesta decisió permet reconèixer el valor d'aquests recursos tot evitant duplicitats pressupostàries.

Entre les partides amb cost directe destaca l'ús de la plataforma Canva, amb una subscripció de quatre mesos per un total de 48€, que ha estat fonamental per al desenvolupament visual del projecte. Pel que fa al disseny i la línia editorial, s'ha decantat per no contractar serveis externs donat que els integrants del grup tenen

coneixements de disseny. Finalment, es recull el cost de la impressió de còpies físiques del reportatge (format DIN A4), amb un preu de 5 € per còpia, fins a un total de 60 €.

La suma total d'aquests conceptes ascendeix a 328,1€, fet que reflecteix una producció eficient i sostenible, basada en una combinació de recursos propis, col·laboracions i serveis professionals puntuals per garantir un resultat final de qualitat.

El pressupost final i el preu de venda són els següents:

Pressupost total amb IVA

- Cost etapes de producció: 110 €
- Costos factors de producció: 328,1€
- Total base imposable: 346.09 €
- IVA (21%): 92,01 €

Cost total: 438,1 €

Preu òptim de venda

- Etapes de producció (amb benefici): 1.526 €
- Factors de producció: 328,1€
- Subtotal: 1.854,1 €
- IVA (21%): 389,36 €

Total venda: 2.317,62 €

El cost per hora dels integrants del grup ha estat establert amb 12€, per tant, se suma una totalitat de 118 hores per a la producció del reportatge escrit, cosa que implica la multiplicació d'aquestes 118 hores per 12€, que dona un total de 1416, així doncs cada integrant s'emportaria 354€ donat que les 118 hores es la suma de la participació de tots.

Per acabar, se li ha acabat sumant un 25% de Benefici Industrial.

4.3. PÒDCAST

4.3.1. Panoràmica del reportatge

4.3.1.1. Contingut

El pòdcast “Veus Silenciades” pretén aprofundir en la situació de vulnerabilitat extrema que pateixen els i les periodistes a Mèxic, tot recollint testimonis personals. El contingut s’estructura en una sèrie de capítols que combinen la narrativa periodística amb el format testimonial i documental, tot afavorint una experiència immersiva i reflexiva per part de l’oient.

Cada capítol està dedicat al testimoni d’un periodista mexicà acollit temporalment a Barcelona. En aquest sentit, seran 4 capítols, cadascun d’ells dedicats a l’Aldo, l’Andrés, la Martha i l’Elizabeth on també s’incorporaran fragments d’entrevistes fetes a membres d’organitzacions com la Taula per Mèxic, el Col·legi de Periodistes i altres experts del tema per tal de contextualitzar les dades.

El contingut de cada capítol abordarà qüestions com les diverses formes de violència contra el periodisme mexicà (física, simbòlica, institucional), el fenomen de l’autocensura i la impunitat, el paper del narcotràfic i l’Estat com a actors repressors, els mecanismes d’acollida i protecció a Catalunya i l’impacte emocional i professional de l’exili, entre d’altres. Dit això, el pòdcast no només exposa la cruesa de la realitat, sinó que també busca donar veu i dignitat als i les professionals que, malgrat les amenaces, continuen creient en la funció social del periodisme. En aquest sentit, el relat sonor combina la informació factual amb elements de storytelling i ambientació musical per reforçar el component emocional i empàtic.

A través d’aquesta proposta, es pretén apropar la realitat mexicana a una audiència catalanoparlant, conscienciar sobre la importància de la llibertat d’expressió i visibilitzar les alternatives que, des d’una perspectiva global i solidària, poden contribuir a protegir el dret a informar i ser informat.

4.3.1.2. Criteris de selecció

En el format del pòdcast s'ha decidit que cada capítol giri al voltant d'un dels periodistes i la seva vida, tant a Mèxic com aquí Barcelona. D'aquesta manera, en cada capítol hi ha un periodista que serà el principal protagonista de la història, i a través del seu relat i l'ambient sonor es construirà la narració. El pòdcast permet aprofundir més en les històries personals i aconseguir que l'oient connecti amb la vida d'aquelles persones, per aquest motiu s'ha decidit enfocar el producte d'aquesta forma.

A més, s'ha optat per aquesta fórmula perquè cadascun dels periodistes té una història pròpia, amb els seus matisos, contextos i peculiaritats. Aquesta distribució permet donar a cada cas la rellevància i l'espai que mereix, reconeixent la individualitat de cada vivència. Tot i la diversitat d'històries, hi ha un fil comú que uneix totes les històries: la violència patida pel simple fet d'exercir el periodisme.

L'objectiu és que la veu dels mateixos periodistes, com a afectats directes, sigui la que condueixi el relat i mantingui el pes emocional i narratiu de cada episodi, evitant que aquest es vegi condicionat per una mirada excessivament tècnica o analítica.

4.3.1.3. Elaboració

L'elaboració de la informació tractada en el pòdcast és similar a la de les altres peces periodístiques, tot i que amb alguna diferència.

En aquest cas, tota la informació que es relata és extreta de les entrevistes realitzades als periodistes i els experts. Ells són les fonts principals del relat, és el fil narratiu de la història que explica en primera persona i màxim detall, les seves experiències viscudes a Mèxic i l'acollida a Barcelona. Aquesta és la forma de poder conèixer en màxima profunditat com és exercir la professió de periodista al territori mexicà.

Per altra banda, també s'exposen dades a través de la veu en off que s'afegeixen al pòdcast amb l'objectiu d'explicar un context o encaminar la història. Aquestes xifres,

com en el cas del reportatge escrit, s'han aconseguit després d'una recerca feta prèviament.

Un altre aspecte clau en l'elaboració del pòdcast ha estat el treball sonor. S'ha fet servir ambientació per donar força emocional al relat i transportar l'oient als escenaris que s'hi descriuen. Aquest tractament del so no es limita a acompanyar la narració, sinó que juga un paper actiu a l'hora de crear atmosferes, marcar ritmes i transmetre sensacions que no es poden expressar només amb la veu.

4.3.1.4. Forma i estil

L'estil narratiu del pòdcast es basa en la primera persona, donant veu directa als periodistes que hi expliquen la seva pròpia història. Aquesta decisió respon a la voluntat de donar autenticitat al relat i acostar l'oient a les experiències viscudes. La duració de cada episodi és d'entre uns 10 i 15 minuts.

Per crear una atmosfera més propera i envoltant, s'han incorporat elements sonors com música de fons, sons ambientals i silencis que ajuden a remarcar moments clau del relat. La música s'ha seleccionat amb cura en funció del contingut emocional de cada escena: es fan servir melodies més pausades en moments tristos, tons més intensos per a situacions de tensió, i músiques que transmeten esperança o força quan es parla de superació o valentia. En tot moment s'ha procurat que aquests recursos reforcin el missatge sense distreure ni treure protagonisme a la veu dels testimonis.

Les portades de cada capítol serien les següents:



4.3.2. Selecció de l'estructura

Tal com s'ha comentat abans, el pòdcast es divideix en quatre capítols independents, sense una continuïtat entre ells. Cada capítol explica la història personal d'un periodista, mostrant una experiència única i diferent.

El primer capítol es titula "Exiliats per la veritat" i està dedicat a l'Elizabeth Diaz, una periodista que ha patit violència física i sexual. S'ha escollit començar amb ella perquè la seva història és molt impactant i pot captar l'atenció de l'oient des del primer moment. El segon capítol és "Periodista malgrat tot" i presenta l'Andrés Domínguez, un periodista que també ha estat agredit en diverses ocasions, mostrant les dificultats reals que implica fer periodisme en un context perillós.

El tercer capítol anomenat "Censura, silenci i por" parla de la Martha Guillén, amb una experiència molt semblant a la de l'Elizabeth, aportant una visió sobre la violència que pateixen les dones periodistes. Finalment, el quart capítol és "Veus contra la injustícia" i es centra en l'Aldo Castillo, un periodista independent que té el seu propi mitjà i que s'enfronta a molts obstacles per fer periodisme de qualitat.

Aquest ordre s'ha escollit de manera que es combinen històries diferents i, alhora, s'incorpora una perspectiva de gènere que dona veu tant a les experiències de dones com a les d'homes, mostrant la diversitat dels reptes que afronten els periodistes.

4.3.3. Canal de distribució

Per distribuir i difondre el pòdcast, s'ha decidit apostar per plataformes consolidades com Spotify, iVoox i SoundCloud, que són referents en l'àmbit dels continguts sonors.

Aquest format s'ha consolidat com una manera molt efectiva de comunicar temes periodístics amb profunditat, especialment quan es tracta de qüestions socials o d'investigació. Aquestes plataformes permeten arribar a un públic ampli i divers, oferint la possibilitat que l'oient escolti quan i com vulgui, adaptant-se als seus interessos.

El pòdcast funciona com una peça narrativa pròpia i, per això, la seva presència en Spotify, iVoox i SoundCloud ajudarà a incrementar la seva visibilitat i a captar tant un públic general com especialitzat.

Per tal d'aprofitar al màxim les xarxes socials i arribar a un públic més ampli i variat, es pot treballar en la creació de contingut específic en format “reels”, especialment a Instagram i TikTok, plataformes on aquest tipus de vídeos curts tenen molt impacte i arriben a moltes persones.

Els “reels” permeten mostrar fragments breus i àgils del pòdcast, d'entre 15 i 60 segons, on es posarà el focus en les frases més rellevants i impactants dels periodistes i experts. Aquests vídeos es complementen amb recursos visuals atractius, com imatges d'arxiu, textos que reforcin el missatge i música de fons que ajudi a captar l'atenció ràpidament.

Aquest format també afavoreix que el contingut es faci viral i que els usuaris interactuïn més fàcilment, ja que són vídeos ràpids de consumir i compartir. Publicant “reels” de manera constant, es podrà mantenir l'interès del públic i generar expectació sobre els nous episodis del pòdcast, convertint-se així en una eina clau per enfortir la presència a les xarxes i arribar a audiències que potser no s'acostumen a consumir formats més extensos.

4.3.4. Pla de producció

El pla de producció que es desenvolupa és en l'hipotètic cas de realitzar el projecte:

ETAPES	CALENDARI	TEMPS	RECURSOS
Elaboració de la idea	01/10/2025 - 03/11/2025	5 hores setmanals (total 20 hores)	Brífling, inspiració a Spotify, Podimo, Youtube, documentació temàtica
Desenvolupament del guió	10/02/2025 - 02/03/2026	10 hores setmanals (30 hores)	Esriptura i adaptació continuada; documentació i estructura narrativa

Contactes i gestió	15/10/2025 - 10/03/2026	15 hores totals	Agenda, correus, coordinació entrevistes
Serveis externs tècnics	16/01/2026 - 10/02/2026	5 hores totals	Equip de so, tècnics, estudis de locució
Gravacions	20/03/2026 - 25/03/2026	6 hores totals	Estudi de gravació, micròfons i tècnics
Edició i muntatge	01/03/2026 - 20/03/2026	15 hores totals	Audacity, tècnics de so, ordinador, cabines UAB
Disseny gràfic i portada	01/04/2026 - 20/04/2026	4 hores totals	Canva

Taula 04, elaboració pròpia

El pla de producció del pòdcast sobre la llibertat de premsa a Mèxic es desenvolupa en diverses etapes distribuïdes al llarg del curs, combinant recursos propis amb el suport puntual de serveis externs, com ara el lloguer d'un estudi de ràdio per a les gravacions.

La primera fase, l'elaboració de la idea, té lloc entre l'1 d'octubre i el 3 de novembre de 2025. Durant aquest període es dedica aproximadament 5 hores setmanals (un total de 20 hores) a definir el concepte general del pòdcast, el seu enfocament temàtic i estil narratiu. Aquesta tasca es fa a partir d'un bríng inicial, prenent com a referència pòdcasts de plataformes com Spotify, Podimo i Youtube, així com documentació temàtica vinculada a la llibertat de premsa.

Un cop definida la idea, es passa a la fase de desenvolupament del guió, entre l'11 de gener i el 3 de febrer de 2026. Aquesta etapa preveu una dedicació de 10 hores setmanals fins a un total de 30 hores. Es treballa en l'escriptura i adaptació contínua del guió a partir de la informació recopilada, estructurant-lo segons criteris narratius i periodístics. També es fa ús de documentació i material bibliogràfic per garantir la qualitat i el rigor del contingut.

Paral·lelament, entre el 15 d'octubre de 2025 i el 10 de març de 2026, es du a terme la gestió de contactes i entrevistes. En aquesta etapa es preveu una dedicació de 15 hores totals, centrades en l'organització d'entrevistes amb fonts clau, la redacció de correus i la coordinació d'agendes. Aquesta gestió es fa de manera autònoma, mitjançant eines habituals com el correu electrònic i l'agenda personal.

Pel que fa als serveis tècnics externs, entre el 16 de gener i el 10 de febrer de 2026 es compta amb un total de 5 hores de col·laboració amb professionals del sector, com tècnics de so i operadors d'estudis de locució. Per assegurar una qualitat òptima, es lloga un estudi de ràdio on es poden enregistrar les veus en un entorn professional, mentre que la resta d'equipament tècnic necessari és aportat pel mateix equip de treball.

Les gravacions tenen lloc del 20 al 25 de març de 2026, amb una dedicació prevista de 6 hores totals. Aquestes sessions es fan a l'estudi llogat, amb la col·laboració de tècnics especialitzats i l'ús de micròfons d'alta qualitat per obtenir un enregistrament net i professional.

Posteriorment, entre l'1 i el 20 d'abril de 2026, es du a terme l'etapa d'edició i muntatge del pòdcast. Es preveu una dedicació de 15 hores en què s'utilitzen programes com Audacity per al muntatge d'àudio, amb el suport de tècnics i equip informàtic propi.

En paral·lel a l'edició, durant el mateix període es desenvolupa el disseny gràfic i la portada del projecte, amb una dedicació de 4 hores totals. Aquesta tasca la du a terme un integrant del grup utilitzant la versió premium de Canva.

Finalment, la distribució del pòdcast té lloc entre el 25 d'abril i el 4 de maig de 2026. Aquesta fase requereix 4 hores de treball destinades a la difusió del contingut a través de xarxes socials i plataformes com Spotify, iVoox, Instagram, Twitter i TikTok, utilitzant canals propis per arribar al públic objectiu.

4.3.5. Pressupost

El pressupost que es desenvolupa és en l'hipotètic cas de realitzar el projecte. Els costos dels factors de producció són:

CONCEPTE	PREU (€)	PROCEDÈNCIA
Localització	200 €	Estudis de grabació i casa dels periodistes mexicans
Locutors	0 €	Integrants del grup (col·laboració desinteressada)
Edició i muntatge	2,20 €	Amortització micròfon (2,20 €)
Disseny i línia gràfica	48 €	Canva (48 €),
Distribució	50 €	Xarxes socials i plataformes (Spotify, Instagram, etc.)
Total	300,02 €	

Taula 05, elaboració pròpia

El pressupost previst per a la producció del pòdcast ascendeix a un total de 300,02 €. Aquesta xifra inclou tant despeses directes com indirectes, i reflecteix una clara aposta per l'autogestió i l'optimització dels recursos disponibles, gràcies a la utilització de material propi i la col·laboració desinteressada dels integrants de Taula per Mèxic.

La partida més rellevant correspon a la localització, amb un cost estimat de 200 €, que cobreix el lloguer d'estudis de gravació així com la utilització d'espais domèstics a casa dels periodistes mexicans entrevistats. Aquesta despesa garanteix un entorn adequat per a la gravació de qualitat del contingut sonor.

Pel que fa als locutors, no s'ha assignat cap cost, ja que aquesta tasca serà assumida pels propis membres del grup, que reben la compensació econòmica amb un preu per hora que s'estipula posteriorment.

En l'àmbit de l'edició i muntatge, es contempla una despesa de 2,20 €, corresponent a l'amortització del micròfon utilitzat durant les gravacions. Aquest equip ha estat adquirit prèviament i el seu ús s'ha calculat proporcionalment per aquest projecte concret.

Per al disseny i la línia gràfica, s'ha previst una despesa de 48 €, derivada de la subscripció a la plataforma Canva, que permetrà desenvolupar la imatge visual del pòdcast, incloent-hi la portada i les adaptacions per a xarxes socials.

Finalment, la distribució del pòdcast implica una inversió de 50 €, destinada a la promoció del contingut a través de xarxes socials i plataformes com Spotify, Instagram i altres canals digitals. Aquesta partida contempla possibles despeses en campanyes promocionals o eines de difusió.

Pressupost total amb IVA

- Costos factors de producció: 300,02 €
- Subtotal base imposable: 237,02 €
- IVA (21%): 63,01 €

Cost total: 300,02 €

Preu òptim de venda

- Factors de producció (amb benefici): 1488,02 €
- IVA (21%): 312,48 €

Total preu de venda: 1.860,03€

El cost per hora dels integrants del grup ha estat establert amb 12€, per tant, se suma una totalitat de 99 hores per a la producció del pòdcast. Al multiplicar aquestes 99 hores per 12€, dona un total de 1188€, així doncs cada integrant s'emportaria 297€ donat que les 99 hores és la suma de tots els integrants.

Per acabar, se li ha acabat sumant un 25% de benefici industrial.

4.4. REPORTATGE AUDIOVISUAL

4.4.1. Panoràmica del reportatge

4.4.1.1. Contingut

El contingut que s'ofereix al reportatge audiovisual "Mèxic, veus silenciades" compta amb un ventall ampli de veus que tracten la violència contra els periodistes en el cas de Mèxic. Per una banda, els testimonis dels periodistes són claus per explicar la situació, igual que en el reportatge escrit i el pòdcast, així com també les valoracions d'experts en la temàtica.⁶⁴ Davant la impossibilitat de poder realitzar tot el reportatge audiovisual, s'ha fet un tràiler per mostrar els moments més impactants i delicats, amb una intenció clara d'atrapar a l'espectador.⁶⁵

En aquest cas, les vivències personals dels periodistes tenen un gran pes en la peça periodística. A través dels seus testimonis es construeix el fil narratiu que desenvolupa el tema, el seu dia a dia a Barcelona és fonamental per mostrar la iniciativa de Taula per Mèxic de protegir i garantir el benestar dels periodistes en un moment difícil de la seva vida. El contingut se centra sobretot en l'acompanyament quotidià d'aquestes persones refugiades a Barcelona i compara aquesta vida a la ciutat comtal amb la que tenien a Mèxic, per evidenciar les diferències en l'exercici de la professió periodística. A més, es mostren les activitats que poden dur a terme aquí, l'acompanyament de psicòlegs professionals durant la seva estada i la recuperació de l'esgotament mental i físic que pateixen.

La seguretat que Barcelona ofereix als periodistes també és una de les claus del reportatge. En les entrevistes realitzades als diferents professionals acollits al territori català, molts expliquen que a Barcelona no senten por ni inseguretat quan surten al carrer. En canvi, a Mèxic, cada cop que havien de cobrir algun esdeveniment temien ser víctimes de furtos o agressions pel simple fet de ser periodistes.

⁶⁴ Guió literari del reportatge audiovisual a l'annex

⁶⁵ Tràiler del reportatge a Presentació Formal del Projecte

D'altra banda, les declaracions dels experts aporten més riquesa al reportatge. A través del seu relat, s'aprofundeix en el futur dels comunicadors al territori mexicà, en les polítiques que cal aplicar, en la lluita per la llibertat de premsa i en una perspectiva global sobre com cal afrontar aquesta realitat.

4.4.1.2. Criteris de selecció

En el reportatge audiovisual s'ha decidit donar espai a totes les persones entrevistades, ja que les seves aportacions ofereixen mirades diverses que ajuden a entendre millor la realitat que s'hi vol explicar. Cada veu té un pes específic i aporta matisos que permeten abordar els diferents aspectes del tema amb més profunditat i sensibilitat. La combinació dels testimonis dels periodistes exiliats amb les valoracions dels experts i les persones vinculades al procés d'acollida enriqueix el relat i el fa més proper.

Aquesta suma de perspectives contribueix a donar més força al discurs narratiu del reportatge i evita caure en una visió única o esbiaixada. El resultat és un relat que avança a través de les experiències personals i les reflexions compartides, creant una peça cohesionada i àgil. L'objectiu ha estat mostrar la realitat des del punt de vista dels qui la viuen en primera persona, però també aportar experts per entendre el context i les implicacions d'aquesta problemàtica des d'un enfocament més ampli.

4.4.1.3. Elaboració

El procés d'elaboració del reportatge audiovisual segueix una línia molt similar a la del reportatge escrit i el pòdcast. Igual que en els altres dos productes, tot comença en contactar amb persones expertes i testimonis directes que poguessin aportar una visió real, pròpia i vivencial del que significa fer de periodista a Mèxic. Tot el que s'explica al reportatge neix d'aquestes entrevistes. Són ells qui expliquen la història, i el relat es construeix a partir de la seva veu, que es converteix en l'eix central de la peça.

En el format audiovisual, aquestes entrevistes tenen un pes encara més gran, perquè no només s'escolten, sinó que es veuen i es viuen en pantalla. Els gestos, les mirades, els silencis són claus per poder transmetre el que han viscut. Aquesta proximitat ajuda l'espectador a posar-se a la pell dels protagonistes i a entendre millor les seves experiències, tant a Mèxic com en el procés d'acollida a Barcelona.

Com en el pòdcast, també s'hi afegirien dades i context narrats en veu en off, que serveixen per orientar el relat i donar informació clau que ajuda a entendre el rerefons de la situació. Aquestes dades han estat recollides a partir d'un treball previ de documentació, buscant fonts oficials i fiables que complementin les vivències personals amb informació objectiva.

4.4.1.4. Forma i estil

El reportatge audiovisual està pensat per seguir l'estil de formats com els del programa *30 Minuts*: un to rigorós, respectuós i profund, que combina el relat periodístic amb una gran presència humana. La durada és de 29 minuts i 24 segons, prou temps per desenvolupar un fil narratiu sòlid, amb context, testimonis i reflexió, però sense perdre el ritme ni la intensitat.

Les entrevistes es graven en dos tipus de plànols: mitjà i primer pla. D'aquesta manera es poden captar de prop les expressions facials dels entrevistats i reforçar el component emocional del seu relat. Aquest tipus de plànols aporten intimitat i proximitat, i ajuden a generar empatia en l'espectador.

Per altra banda, també és fonamental els plànols de recurs, relacionats amb els escenaris de les persones entrevistades: els seus habitatges, carrers de Barcelona, espais on treballen, activitats vinculades al programa de suport... També es poden afegir imatges d'arxiu relatives a la situació de la llibertat de premsa a Mèxic: rodes de premsa, protestes, titulars, vídeos institucionals o fins i tot fragments de notícies relacionades.

Així mateix, és important l'ús de càmera a mà en alguns moments. Escenes de seguiment o moments espontanis aporten més naturalitat al reportatge. Un exemple podria ser el seguiment dels periodistes mexicans en el seu dia a dia, especialment per veure quins espais de Barcelona freqüenten més.

La música es faria servir amb molta mesura i sempre com a suport narratiu, no com a element principal. Es podria optar per melodies instrumentals suaus, amb un to serè o lleugerament melancòlic, que ajudessin a reforçar els moments més íntims o emotius del reportatge. Aquestes peces estarien pensades per acompanyar, no per distreure, i s'integrarien de manera natural amb el ritme i el to de cada escena.

Pel que fa al so ambient, tindria un paper clau a l'hora de situar l'espectador dins l'espai i generar una sensació de realisme. Es podrien incorporar sons del dia a dia com ara el trànsit de fons, converses llunyanes, portes que es tanquen o manifestacions. Aquests detalls sonors afegirien profunditat i farien més creïbles les situacions. També es deixaria espai per als silencis, que en certs moments podrien donar força a una declaració, remarcar una emoció o simplement un instant de transició.

4.4.2. Selecció de l'estructura

El reportatge comença amb un fragment introductori, una mena de tràiler, on es mostren algunes de les declaracions més potents i rellevants dels quatre periodistes i d'alguns experts. Aquesta obertura es construeix amb primers plans dels protagonistes i breus frases intercalades que resumeixen les seves experiències més impactants, amb l'objectiu de captar l'interès de l'espectador des del primer moment i marcar el to emocional de tot el treball.

L'inici del reportatge serveix per presentar els quatre periodistes: qui són, d'on provenen i quina ha estat la seva trajectòria professional. Aquesta part combina imatges d'ells explicant la seva vida amb altres imatges d'arxiu que mostren el territori mexicà i el context en què desenvolupaven la seva feina.

En aquest moment, els experts aporten una visió més àmplia sobre la situació del periodisme a Mèxic i la manca de llibertat d'expressió. Les seves intervencions reforcen els relats dels periodistes i permeten tractar aspectes com la censura, les coaccions, les amenaces o la precarietat en què es troben molts mitjans.

Tot seguit, els periodistes comparteixen els seus casos personals, relatant en primera persona els episodis de violència i repressió que han patit. Els seus

testimonis directes donen veu a situacions que sovint queden invisibilitzades i evidencien la gravetat i urgència del problema.

A continuació, es presenta la iniciativa de la Taula per Mèxic, a través d'Arturo Landeros, que explica qui en forma part, quines accions duen a terme i amb quins agents col·laboren per donar suport als periodistes en risc. Aquesta secció mostra com des de Barcelona es construeix una resposta col·lectiva davant les amenaces que pateixen els professionals de la informació.

Després, es mostra com és la vida dels periodistes un cop instal·lats a Barcelona: el seu dia a dia, les activitats que realitzen i el suport que reben per superar l'exili i les experiències de repressió. Aquesta part ofereix una mirada més esperançadora i reflecteix la seva recuperació personal i professional.

Finalment, el reportatge obre un espai de reflexió sobre el futur. Tornen a intervenir els experts, que exposen la seva visió sobre què es pot esperar en relació amb la llibertat de premsa i la justícia a Mèxic. El tancament es fa amb les paraules dels mateixos periodistes, que comparteixen com volen enfocar la seva carrera i el seu futur, deixant un missatge de continuïtat, dignitat i esperança.

4.4.3. Canal de distribució

La distribució del reportatge audiovisual es basa en propostes a plataformes que connecten amb els valors i la temàtica del projecte.

D'una banda, Directa.cat és un mitjà independent català que destaca per la seva vocació social i de denúncia. Es centra en moviments socials, drets humans i resistències globals, fet que encaixa perfectament amb el reportatge, que denuncia la violència contra el periodisme i la impunitat a Mèxic. Aquesta visió crítica fa que sigui un espai ideal per acollir el projecte.

D'altra banda, TV3 i la seva plataforma 3Cat, especialment a través de programes com Sense Ficció i 30 Minuts, són referents en l'àmbit audiovisual català. Aquests espais aposten sovint per reportatges d'investigació i documentals sobre temes socials, drets humans i conflictes internacionals, encaixant molt bé amb l'enfocament del reportatge sobre la llibertat de premsa i la violència estructural a

Mèxic. La seva línia editorial rigorosa i profunda permet donar visibilitat a realitats sovint poc tractades als mitjans habituals.

Aquesta difusió es pot potenciar a través de les xarxes socials, especialment Instagram i TikTok, mitjançant la creació de contingut en format “reels”. Aquestes peces curtes permetran mostrar fragments destacats del reportatge, fent que el missatge arribi de forma directa i àgil a un públic més ampli. Un exemple dels “reels” podria ser la narració de les històries personals dels periodistes, fent que aquestes experiències es connectin més fàcilment amb l'audiència i generin un major compromís i difusió del projecte.

4.4.4. Pla de producció

El pla de producció que es desenvolupa és en l'hipotètic cas de realitzar el projecte:

ETAPA	CALENDARI	TEMPS	RECURSOS
Elaboració de la idea	01/10/2025 – 03/11/2025	2 hores setmanals (total 8 h)	Brifing, inspiració documental (<i>Morir para contar</i>), recerca
Desenvolupament de l'estructura	11/01/2025 - 03/02/2026	10 hores setmanals (30 hores)	Ordinador, planificació narrativa, vídeos de referència
Contactes	15/10/2025 - 10/03/2026	15 hores totals	Agenda, correus, Zoom
Guió i escenografia	14/11/2025 – 15/02/2026	4 h setmanals (total 16 h)	Escaleta, referents visuals, entorns reals
Serveis externs	15/01/2026 – 10/02/2026	10 hores	Equip tècnic, productora audiovisual, micròfons, càmeres

Producció / rodatge	20/03/2026 – 25/03/2026	20 hores	Equip tècnic, sonorització, localització real
Edició i muntatge	01/04/2026 – 20/04/2026	36 hores	Adobe Premiere, equip de muntatge
Disseny i línia gràfica	01/04/2026 – 20/04/2026	20 hores	Canva, Adobe InDesign, dissenyador gràfic
Distribució	25/04/2026 – 04/05/2026	4 hores	Xarxes socials, YouTube, Instagram, TikTok

Taula 06, elaboració pròpia

A continuació detallem el pla de producció que hipotèticament seguim per dur a terme el reportatge audiovisual del nostre projecte. Aquest pla està pensat per garantir una estructura clara, una organització efectiva de les tasques i una coordinació eficient entre les diferents fases del procés.

En primer lloc, contemplem una etapa inicial d'elaboració de la idea, que es desenvolupa entre l'1 d'octubre i el 3 de novembre de 2025. En aquest període, ens dediquem a definir la temàtica, el to narratiu i els objectius comunicatius del reportatge. Ens inspirem en referents audiovisuals, com el documental *Morir para contar*, i recollim informació contextual que ens serveix de base per començar a construir el relat.

Tot seguit, ens endinsem en el desenvolupament de l'estructura, una fase on es treballa la planificació narrativa i la definició del guió visual. A través de l'ús d'ordinadors i materials de referència, es comença a establir l'ordre de les seqüències, els punts de gir i l'enfocament visual. Aquesta etapa s'allarga fins al febrer de 2026, amb sessions setmanals de treball intensiu.

En paral·lel, gestionem els contactes i els permisos de gravació, que requereixen dedicació logística i comunicativa. Ens posem en contacte amb els testimonis, programem entrevistes i validem les localitzacions, fent ús d'eines com el correu

electrònic o Zoom. Aquesta tasca s'estén fins al març i ens assegura tenir-ho tot a punt per quan arribi el moment del rodatge.

La següent fase inclou la preparació del guió i de l'escenografia, que es fa entre novembre i febrer. Aquí concretem l'escaleta i els referents visuals, definint espais i recursos escènics que ajudin a reforçar el missatge del reportatge. A més, es planifica cada detall del que es veurà a càmera, buscant coherència amb l'estètica del projecte transmèdia.

Per a la producció pròpiament dita, s'estableixen dues fases: d'una banda, la previsió de serveis externs, com l'equip tècnic i el material audiovisual necessari, i de l'altra, la fase de rodatge, que situem entre el 20 i el 25 de març de 2026. Durant aquests dies, es graven les entrevistes i els plans de recurs, amb atenció especial a la sonorització i la qualitat visual.

Un cop acabada la gravació, passem a la fase d'edició i muntatge, prevista per a l'abril. Aquí es treballa amb eines com Adobe Premiere, seleccionem les millors preses i construïm el relat final a partir del material enregistrat. De forma paral·lela, es desenvolupa el disseny gràfic del projecte, creant grafismes i elements visuals amb Canva per dotar el reportatge d'una identitat pròpia.

Finalment, la distribució del producte s'organitza per a principis de maig. Es difon el reportatge a través de plataformes com YouTube, TikTok i Instagram, aprofitant la seva accessibilitat i capacitat de difusió per arribar a un públic ampli. Amb aquesta estructura, plantejem un model de producció coherent, funcional i alineat amb els objectius del nostre projecte transmèdia.

4.4.5. Pressupost

El pressupost que es desenvolupa és en l'hipotètic cas de realitzar el projecte:

ETAPA	COST ESTIMAT (€)
Desenvolupament de l'estructura	100 €
Guionatge	200 €
Gravació i rodatge	1.800 €
Edició i muntatge	1.200 €
Postproducció (color + àudio)	600 €
Disseny gràfic i títols	150 €
Distribució	150 €
Total	4.200 €

Taula 07, elaboració pròpia

Pel que fa al desenvolupament de l'estructura, aquest cost contempla la fase prèvia on es defineix el relat narratiu del reportatge audiovisual, establint l'ordre dels continguts, els blocs temàtics i el ritme de la peça. El guionatge inclou l'elaboració d'un guió periodístic i tècnic que serveixi com a base per a la realització del reportatge, tenint en compte les veus entrevistades, els textos de veu en off, i les indicacions visuals i sonores. La partida més elevada correspon a la gravació i el rodatge, ja que en aquest cas s'ha optat per contractar una productora audiovisual

que s'encarregui de la filmació amb equip tècnic professional i un equip de rodatge especialitzat. L'edició i muntatge fa referència al procés de selecció, ordenació i edició de les imatges enregistrades per construir un relat coherent, àgil i impactant, amb especial atenció a la narrativa visual. La postproducció inclou el tractament final de la imatge (correcció de color) i l'àudio (neteja de sons, ajust de volums i inserció de la banda sonora), garantint la qualitat tècnica del producte final. El disseny gràfic i títols abasta la creació de recursos visuals com ara subtítols, grafismes, rètols i animacions que complementen la informació presentada i milloren la comprensió del reportatge. Finalment, el cost de distribució contempla les despeses associades a l'allotjament en plataformes digitals, així com la preparació de còpies per a la presentació en mostres, festivals o mitjans.

Els costos dels factors de producció en l'hipotètic cas de realitzar el reportatge serien:

CONCEPTE	PREU (€)	PROCEDÈNCIA
Equip tècnic i càmeres	900 €	Lloguer professional de material audiovisual
Equip de so	250 €	Lloguer micròfons + tècnic de so
Equip de llum	200 €	Focus i panells LED
Drets música/locució	150 €	Biblioteca àudio (Artlist, Epidemic, etc.)
Transport i dietes	200 €	Desplaçaments + manutenció

Canva subscripció	48 €	4 mesos x 12€/mes
Producció externa	2.000 €	Tarifa habitual d'una productora petita
Total	3.748 €	

Taula 08, elaboració pròpia

En relació amb els factors de producció, el lloguer de l'equip tècnic i càmeres comprèn la contractació de material audiovisual professional com càmeres de cinema digital, trípodes, targetes de memòria i altres accessoris necessaris per a un rodatge de qualitat. L'equip de so inclou la contractació de micròfons de condensador i lavaliers, així com la presència d'un tècnic de so que s'encarregui de capturar un àudio net durant les gravacions. L'equip de llum fa referència a la il·luminació artificial necessària per a garantir una correcta exposició d'imatge en espais tancats o condicions de baixa lluminositat, habitualment composta per focus LED, difusors i reflectors. Els drets de música i locució cobreixen l'adquisició de llicències d'ús de música lliure de drets per a ús comercial i, si escau, la contractació d'una veu en off professional. El transport i dietes tenen en compte les despeses derivades dels desplaçaments de l'equip de rodatge dins la ciutat i el cost de l'alimentació durant les jornades de producció. També s'ha inclòs la subscripció a la plataforma Canva Pro per al disseny de materials gràfics i promocionals del reportatge, com poden ser miniatures, títols o recursos visuals per a xarxes socials. Finalment, el gruix del pressupost en aquest apartat correspon a la producció externa, que implica la contractació d'una productora audiovisual independent que ofereixi un servei integral, incloent-hi el rodatge, muntatge, postproducció i entrega del producte final amb qualitat televisiva.

Pressupost final amb IVA

- Cost total producció: 4.200 €
- Cost factors producció: 3.748 €

- Total base imposable: 7.948 €
- IVA (21%): 1.669,08 €

Total cost final:: 9.617,08 €

Preu òptim de venda

Per determinar un preu òptim de venda que tingui en compte la feina periodística i la viabilitat econòmica del projecte, cal afegir la retribució per hores de treball dedicades a tasques de recerca, guió, coordinació i supervisió. Es calcula una dedicació de 120 hores a raó de 12 €/hora, que suposa un total de 1.440 €. Sumant aquest import al cost total, i aplicant un marge de benefici industrial del 25%, el cost final ascendeix a 11.735 €. Aplicant l'IVA corresponent del 21%, el preu de venda final del producte se situaria en 14.199,35 €. Aquesta xifra permet cobrir despeses, valorar la feina professional i assegurar una rendibilitat mínima en cas de comercialització o venda a mitjans, entitats o distribuïdors. A part, se li suma al preu final de venda un 25% de Benefici Industrial.

- Cost total producció: 11.735 €
- Total base imposable: 14.199,35 €
- IVA (21%): 2.464,35 €

Total cost final:: 17.749,19 €

4.5. ESTUDI DE MERCAT

4.5.1. Festivals i concursos

El projecte Mèxic: el periodisme a punt de pistola és una proposta periodística de caràcter transmèdia amb un fort potencial de comercialització, tant per la rellevància del seu contingut com per la seva estructura narrativa adaptable a múltiples formats. El seu enfocament sobre la vulneració de drets humans i la llibertat de premsa a Mèxic, vinculat a iniciatives catalanes com la Taula per Mèxic, el converteix en una proposta d'interès per a un ampli ventall de mitjans, festivals i institucions.

El projecte compleix els requisits per presentar-se a festivals i convocatòries que promouen el periodisme de qualitat, el compromís social i la innovació narrativa. Aquestes plataformes no només ofereixen visibilitat, sinó també oportunitats de finançament, formació, xarxes de contactes i possibles col·laboracions. A continuació es detallen alguns dels esdeveniments i programes més rellevants:

- **Zoom Festival d'Audiovisuals de Catalunya**

El *Zoom Festival* és un certamen dedicat als continguts audiovisuals en tots els seus formats (televisió, internet, nous mitjans), amb especial atenció a la innovació narrativa i la qualitat dels continguts. En aquest sentit, un projecte que compta amb diferents formats com aquest —que combina reportatge audiovisual i escrit i pòdcast— podria encaixar en diverses seccions del festival, especialment en categories relacionades amb la no-ficció o els formats innovadors. El *Zoom Festival* pot ser una finestra ideal per validar el projecte davant d'un jurat professional i un públic sensible als temes de justícia global i drets humans.

- **Beca Devreporter – Lafede.cat**

La *Beca Devreporter*, impulsada per *Lafede.cat – Organitzacions per a la Justícia Global*, està dissenyada per donar suport a iniciatives periodístiques que tractin temes de cooperació internacional, drets humans i desenvolupament global amb una mirada crítica i transformadora. Aquesta convocatòria ofereix recursos econòmics per a la producció de continguts i valora especialment els projectes que impliquen col·laboracions entre mitjans del nord i del sud global. *Mèxic: el*

periodisme a punt de pistola compleix tots els criteris d'aquesta beca: és una proposta amb enfocament de drets, visibilitza una problemàtica global i promou la reflexió crítica des de Catalunya.

- **European Journalism Centre – *Journalism Grants* i *Engaged Journalism Accelerator***

L'*European Journalism Centre (EJC)* és una entitat europea que promou la innovació, la sostenibilitat i el compromís ciutadà en el periodisme. A través de programes com els *Journalism Grants* o l'*Engaged Journalism Accelerator*, ofereixen finançament i suport tècnic a projectes periodístics d'impacte, especialment aquells centrats en temes internacionals, drets humans i participació comunitària. Aquest projecte pot ser un bon candidat per a aquestes convocatòries, no només pel seu contingut crític i internacional, sinó també pel seu format, que afavoreix la implicació del públic a través de múltiples canals i experiències narratives.

4.5.2 Institucions i entitats col·laboradores

És fonamental establir aliances amb entitats que treballen en l'àmbit dels drets humans, la cooperació internacional i la defensa de la llibertat d'expressió. Aquestes organitzacions poden aportar suport institucional, finançament, canals de difusió, i, en alguns casos, la cocreació de continguts o activitats relacionades amb el projecte. A continuació es detallen les institucions identificades com a potencials col·laboradores:

- **Taula per Mèxic**

El nostre projecte ja compta amb la col·laboració directa d'aquesta entitat, que ha esdevingut un soci clau tant pel coneixement sobre la temàtica com per les connexions amb defensors i defensores dels drets humans mexicans. A més, pot facilitar l'accés a fonts, testimonis i material de suport, així com ajudar a la difusió del projecte en l'àmbit català i internacional.

- **Amnistia Internacional Catalunya**

Amnistia Internacional és una organització de referència en la defensa dels drets humans arreu del món, i la seva seu a Catalunya manté una forta activitat de denúncia, sensibilització i educació sobre casos de vulneracions greus, com les que tenen lloc a Mèxic. La seva col·laboració podria materialitzar-se mitjançant el suport a la difusió del projecte, la participació en actes públics o taules rodones vinculades al contingut, i la inclusió del material transmèdia dins de les seves campanyes de sensibilització. El fet que el projecte abordi una problemàtica prioritària per a l'organització (com és l'atac sistemàtic a la llibertat de premsa) en reforça la sintonia temàtica.

- **Fundació Casa Amèrica Catalunya**

La *Fundació Casa Amèrica Catalunya* té com a missió promoure el diàleg i l'intercanvi cultural, social i polític entre Catalunya i Amèrica Llatina. El projecte encaixa amb la seva línia de treball en tant que ofereix una mirada crítica i compromesa sobre una realitat llatinoamericana d'alta complexitat, com és la situació de la llibertat de premsa i la violència institucional a Mèxic. Aquesta fundació podria esdevenir un aliat estratègic per a l'organització d'actes públics, exposicions, presentacions o taules de debat, així com per acollir projeccions del documental o sessions participatives relacionades amb el projecte.

- **Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD)**

L'ACCD és l'organisme públic encarregat de coordinar i impulsar les polítiques de cooperació internacional de la Generalitat de Catalunya. Donat que el projecte contribueix a sensibilitzar sobre una problemàtica global, amb una clara perspectiva de drets humans i justícia social, podria encaixar dins les línies estratègiques de suport de l'ACCD. Aquesta entitat podria col·laborar en la difusió institucional del projecte, ajudar a establir xarxes de contacte amb altres actors de cooperació, o bé participar en la seva producció mitjançant línies de subvenció destinades a projectes de comunicació per al desenvolupament.

La implicació d'aquestes institucions no només permetria ampliar l'abast del projecte, sinó també reforçar-ne la legitimitat i l'impacte social. A més, aquestes

aliances podrien donar lloc a versions expandides o adaptacions específiques del contingut, pensades per a contextos educatius, actes de sensibilització o espais institucionals.

4.5.3 Formats de venda

La varietat de formats del projecte permet una versatilitat notable a l'hora de plantejar-ne la comercialització. Aquesta flexibilitat afavoreix l'adaptació a diferents canals i audiències, i amplia les oportunitats de distribució i rendibilització.

- **El pòdcast** pot ser venut o distribuït a través de plataformes d'àudio com *Spotify*, *Podimo* o *iVoox*, així com a ràdios compromeses amb continguts socials.
- **El reportatge audiovisual** pot ser adquirit per programes televisius, festivals o plataformes digitals (com TV3, 3Cat o festivals de documentals).
- **El text escrit** pot ser publicat en revistes i mitjans que aposten pel periodisme narratiu i d'investigació (com *Revista 5W*, *Media.cat* o *La Directa*).

Aquesta opció de treballar en 3 formats diferents facilita l'accés a mercats concrets i pot augmentar la rendibilitat global del projecte.

4.5.4 Subvencions i ajudes

Per tal de garantir la viabilitat econòmica del projecte i potenciar-ne la difusió, és clau explorar les diverses línies d'ajut disponibles en l'àmbit institucional, tant en l'àmbit català com europeu. Aquestes subvencions no només permeten cobrir despeses de producció i edició, sinó que també poden donar suport a la distribució, a la creació de materials didàctics i a activitats de sensibilització associades al projecte. A continuació es detallen les més rellevants:

- **Generalitat de Catalunya – Ajuts a projectes de comunicació i drets humans**

La Generalitat ofereix subvencions específiques per a projectes de comunicació que promoguin els drets humans, la pau i la justícia social. Aquest tipus d'ajuts estan

pensats per donar suport a continguts amb vocació transformadora i impacte social, que contribueixin a sensibilitzar la ciutadania sobre problemàtiques globals. *Mèxic: el periodisme a punt de pistola* encaixa plenament en aquesta línia, ja que tracta una qüestió d'interès internacional —la violència contra la llibertat de premsa— i ho fa des d'una perspectiva de drets, amb una clara voluntat pedagògica i crítica. Aquests ajuts podrien cobrir part de la producció audiovisual i sonora, la traducció i adaptació del contingut, i accions de difusió pública.

- **ICIP – Institut Català Internacional per la Pau**

L'*ICIP* és una institució pública catalana que promou iniciatives relacionades amb la construcció de pau, la defensa dels drets humans i la resolució de conflictes. El projecte, pel seu contingut i enfocament, pot ser considerat un recurs de sensibilització i denúncia sobre un context de violència estructural que afecta la llibertat d'expressió a Mèxic. L'*ICIP* acostuma a donar suport a projectes comunicatius que visibilitzen conflictes silenciats i fomenten la cultura de pau. També poden col·laborar en la difusió mitjançant les seves pròpies plataformes o activitats, com exposicions, fòrums i publicacions.

- **ICEC – Institut Català de les Empreses Culturals**

L'*ICEC* impulsa la creació i difusió de continguts culturals catalans, amb especial atenció als projectes innovadors, amb valor afegit i projecció internacional. Tot i que tradicionalment s'enfoca en la indústria cultural i creativa (cinema, música, arts visuals), també contempla línies de suport a projectes híbrids com el transmèdia, especialment si tenen vocació exportable i un discurs compromès. En aquest cas, el projecte podria optar a subvencions per a la creació de continguts digitals, producció audiovisual, o circuits de distribució i internacionalització, obrint la porta a arribar a públics més amplis i diversos.

- **Programes europeus de suport a la llibertat d'expressió i al periodisme independent**

A escala europea, existeixen diversos fons i iniciatives destinats a la defensa del periodisme independent, la llibertat d'expressió i la protecció dels drets humans. Alguns exemples inclouen:

- **Creative Europe – MEDIA**, que finança projectes culturals i mediàtics amb impacte europeu.
- **European Journalism Centre**, ja esmentat, que ofereix subvencions per a continguts d'impacte internacional.
- **European Endowment for Democracy (EED)**, que dona suport a iniciatives de comunicació que promoguin la democràcia i els drets humans.

Aquestes convocatòries requereixen normalment una estructura professionalitzada i col·laboracions internacionals, però també ofereixen una oportunitat per donar una dimensió europea al projecte, reforçant la capacitat d'incidència i sostenibilitat.

Aquest conjunt d'opcions configura un escenari favorable per al desenvolupament del projecte, tant des d'un punt de vista econòmic com d'impacte social. Aprofitar aquestes línies d'ajut permetria no només garantir la seva producció i distribució, sinó també reforçar-ne el caràcter compromès, la qualitat narrativa i la seva capacitat de sensibilització. A més, obre la porta a establir sinergies amb institucions que comparteixen els valors del projecte i poden actuar com a altaveus i aliats estratègics.

PRESENTACIÓ FORMAL DEL PROJECTE

5. PRESENTACIÓ FORMAL DEL PROJECTE

El TFG ha resultat en tres propostes de projectes enfocats en base a les necessitats de l'audiència.

5.1. Reportatge audiovisual

En primer lloc, ens trobem el tràiler audiovisual que projecta, en quasi quatre minuts, un petit tast del que és la problemàtica mexicana. Aquest inicia amb la projecció de noticiaris, rere un tret i un silenci, passa a la introducció dels quatre testimonis claus pel projecte: l'Aldo, l'Elizabeth, l'Andrés i la Martha. Passada aquesta primera part, s'inicien un seguit de declaracions que narren les experiències clau que han viscut els i les protagonistes. Unes experiències que venen entrelaçades amb text, imatges i els relats dels experts, que contrasten amb dades els fets relatats pels professionals de la comunicació. Un projecte audiovisual que consta d'imatges extretes de bancs públics, imatges cedides per les i els entrevistats i per imatges pròpies realitzades durant el rodatge de les entrevistes. Per finalitzar, la música es fon i entra el títol del reportatge audiovisual.

En el següent enllaç es pot accedir al tràiler audiovisual “Mèxic, veus silenciades”:
https://drive.google.com/drive/folders/13T7NoIYHWy5xGZtMtaJJQjFYxDqVZEP7?usp=drive_link

5.2. Pòdcast

El segon producte ha estat l'episodi pilot del pòdcast. Ens trobem davant una locució dedicada a l'Elizabeth Díaz, una de les periodistes entrevistades amb una història d'agressions i amenaces molt fortes i que sembla ser la protagonista perfecta per iniciar amb “Veus silenciades”. El pòdcast comença amb una recreació sonora i rere l'escolta de música del folklore mexicà, es realitza la presentació de l'entrevistada així com la introducció del capítol, en aquest cas “Episodi 1: exiliats per la veritat”. Un episodi que mostra la cara més fosca de Mèxic així com la lluita dels periodistes per la veritat. Díaz és una professional que treballa a *Sueña Dignidad*, un mitjà independent i lliure que lluita i denuncia les violacions als drets humans. Aquestes exigències que el col·lectiu emet no són ben rebudes pels causants, és per això que

la periodista explica al pòdcast les seves vivències més cruels. Finalment, també parla sobre la seva experiència a “Taula per Mèxic” una iniciativa que l’ha donat refugi i un respir a la periodista.

En el següent enllaç es pot accedir a l’episodi pilot del pòdcast “Veus silenciades, exiliats per la veritat”:

<https://drive.google.com/drive/folders/1YzvqApEi6VLDeVcBLIVB3ssNFV8TEbTN>

5.3. Reportatge escrit

El reportatge “Veus silenciades: el periodisme a Mèxic en punt de mira de la violència”⁶⁶ analitza la situació crítica que viuen els periodistes a Mèxic. La peça posa nom i rostre a la problemàtica, relatant experiències personals de periodistes mexicans que han patit amenaces, agressions i tortures a causa de la seva tasca informativa. El text denuncia la impunitat, la censura i la col·lusió entre el crim organitzat i el govern, i mostra com, malgrat tot, molts professionals continuen lluitant per la llibertat d’expressió i el dret a la informació. El reportatge combina la narració, descripció i les declaracions de les i els protagonistes, a més d’imatges facilitades pels mateixos. Finalment, també destaca la importància d’iniciatives com “Taula per Mèxic” i de la digitalització mediàtica per a la creació de nous mitjans lliures i transparents.

⁶⁶ El text complet és pot visualitzar a la pàgina 109 del document.

Veus silenciades: el periodisme a Mèxic en el punt de mira de la violència



A Mèxic els periodistes s'han d'enfrontar a amenaces i agressions

Font: Imatge cedida per Elizabeth Díaz

Jesús, Miroslava, Jaime, Regina, Rubén, Marco i Nelson, són només alguns noms dels centenars de periodistes mexicans que han mort o desaparegut a Mèxic. Un país en què el periodisme, més que una professió s'ha convertit en un acte de valentia quotidiana on cada nota publicada és una declaració de resistència envers la violència i la impunitat. Enmig d'un clima de censura, corrupció i col·lusió entre el crim organitzat i les autoritats, la premsa lliure oscil·la entre el compromís amb la veritat i l'instint de supervivència.

En l'actualitat, Mèxic és un dels països més perillosos per exercir el periodisme. D'acord amb les investigacions d'Article19, des de l'any 2000, 172 periodistes (160 homes i 12 dones) han estat assassinats a sang freda a Mèxic, dels quals 4 s'han dut a terme només en els primers mesos del 2025. Segons *Reporteros Sin Fronteras*, el país ocupa la tercera posició mundial en assassinats de professionals de la informació, només per darrere de Palestina i el Pakistan, dos països amb conflictes armats oberts. Aquesta violència sistemàtica i impune, s'ha convertit en un mecanisme de silenci imposat, que posa en perill no només la vida dels i les

periodistes, sinó també el dret de tota una societat a estar informada. Tal com afirma el periodista Xavier Giró: “les democràcies, són organitzacions polítiques imperfectes, i en el cas mexicà, el grau d'imperfecció és molt alt”.

Aquest context de risc constant no és només una dada abstracta: té noms, rostres i històries concretes. L'Aldo Castillo, l'Andrés Domínguez, l'Elisabeth Díaz i la Martha Guillén ho saben de primera mà. Tots quatre són periodistes mexicans amb vides diferents, però amb una cosa en comú: l'esperança de poder exercir el seu ofici de manera lliure i lluny de la violència. “En México sabemos que vivimos en un sistema de mucha represión, violencia y opresión, pero los periodistas encontramos en nuestro ejercicio una manera de resistir”, assegura Martha.

Des del primer minut que van decidir fer del periodisme la seva manera de viure, han hagut d'enfrontar amenaces, intimidacions i agressions que busquen fer-los callar. L'Aldo Castillo, encara que és llicenciat en Comunicació, es defineix a si mateix com un “periodista per convicció”, compromès amb l'exercici lliure, crític i independent del periodisme. El seu treball, enfocat sobretot a l'anàlisi social i polític, el va convertir en un objectiu clar per als qui no volen que la veritat



Retrat d'Aldo Castillo per la Revista Momento
Font: Revista Momento

surti a la llum. A mesura que les seves publicacions guanyaven visibilitat i incomodaven certs interessos, les amenaces i les situacions de violència van arribar a la vida de l'Aldo. “En algún momento tuve el teléfono intervenido y no supe la verdad por quién”, assegura el periodista mexicà amb certa incredulitat. Però la història de l'Aldo no només es queda en aquest seguiment. “También ha habido violencia física. En un momento me quemaron los brazos con cigarros como modo de advertencia”, confesa el periodista.

Un dels principals factors desencadenants de la violència exercida contra els i les professionals de la informació a Mèxic és, precisament, la naturalesa del contingut que tracten en les seves cobertures. Especialment aquelles que aborden temàtiques sensibles com els drets humans, la seguretat ciutadana, la impunitat, els abusos de

poder per part de funcionaris públics, autoritats municipals o aspirants a càrrecs polítics, així com la crítica a les polítiques governamentals. Segons les investigacions d'Article 19, els temes relacionats amb corrupció i política són els més perillosos a l'hora de difondre la informació, amb 299 casos (53,30%) d'agressions, seguits per les cobertures de seguretat i justícia amb 132 casos (23,53%). Aquests dos àmbits concentren prop del 77% de les agressions contra la premsa. En aquest sentit, en nombrosos contextos, el discurs periodístic es troba sotmès a un control estricte que limita greument l'exercici del dret a la llibertat d'informació. Aquesta intervenció directa en la línia editorial constitueix una forma manifesta de censura que dificulta qualsevol intent de qüestionar les estructures de poder establertes, les quals determinen no només quines informacions poden ser difoses, sinó també com i quan han de ser presentades.



Força policial durant una manifestació pacífica a Tanivet, Mèxic
Font: imatge cedida per Elisabeth Díaz

En aquest marc restrictiu, les tecnologies digitals han esdevingut una eina clau per a l'exercici del periodisme. Davant les restriccions imposades pels mitjans convencionals, un nombre creixent de periodistes ha optat per desenvolupar la seva activitat en entorns digitals i multiplataforma, fet que els permet gestionar de manera autònoma els seus canals de comunicació, definir la periodicitat i l'abast de les seves publicacions, així com decidir el contingut informatiu amb independència. Aquesta transició del model tradicional al digital no només respon al progrés tecnològic, sinó que també reflecteix una voluntat ferma de donar visibilitat a denúncies socials, revelar pràctiques corruptes i exercir una funció de fiscalització

de les autoritats locals i els poders polítics. En aquest sentit, el periodisme digital s'ha consolidat com una alternativa imprescindible, compromesa amb la defensa de la llibertat d'expressió i amb el dret de la ciutadania a accedir a una informació veraç, crítica i independent.

L'any 2015, l'Aldo va fundar el seu propi mitjà de comunicació anomenat *Escenario Tlaxcala*, el qual ha estat una arma de doble tall. Per una banda, li ha permès exercir un periodisme lliure, tractant temes sovint silenciats per altres mitjans i oferint una mirada crítica sobre la realitat social i política del seu país. Però, per l'altra, aquest mateix altaveu ha estat també la causa directa de la seva persecució. La visibilitat i el to crític d'*Escenario Tlaxcala* l'han convertit en una figura incòmoda, i això l'ha condemnat a viure amb la constant amenaça de represàlies.

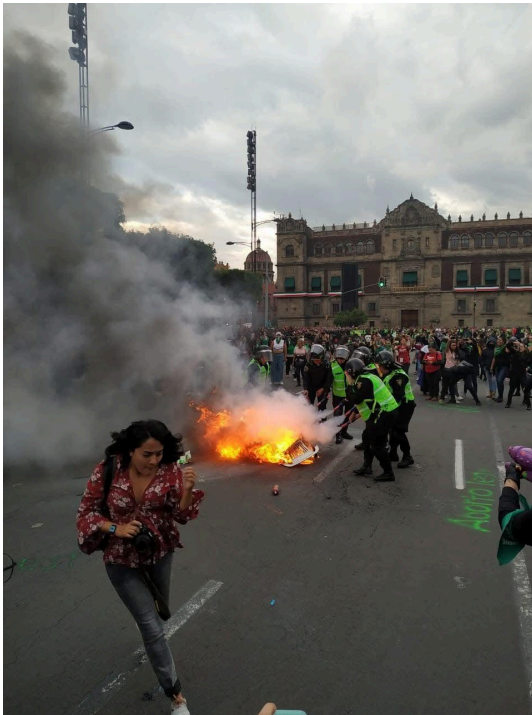
L'Andrés Domínguez també és periodista, però exerceix d'una forma diferent de l'Aldo. Ell es defineix com un “periodista freelance”, treballa i col·labora amb diferents mitjans de comunicació de la seva zona, Chiapas. “Siempre he pensado que la agenda la pongo yo, no la ponen las demás personas”, explica el periodista. Però, la llibertat que li atorga ser un periodista freelance, també l'ha acabat portant al món de les amenaces i les agressions. “Comencé a ser perseguido durante dos o tres días. De repente ves como cuatro, cinco, seis, siete, ocho calles que va el mismo carro y dices, mejor ya uno prende ahí”, comenta. Aquestes



Andrés Domínguez sostenent un premi
Font: imatge cedida per Andrés Domínguez

persecucions acostumen a ser el primer “toc” d'atenció que els hi fan als periodistes. Hi ha ocasions que les amenaces segueixen, i normalment, sempre van a més. “Nos han llegado correos con amenazas por parte de grupos del crimen organizado que se está poniendo muy de moda”, explica l'Andrés amb un to seriós.

D'acord amb les dades recollides per l'organització Article19, la intimidació i l'assetjament continuen representant les formes d'agressió més habituals contra els professionals de la informació i els mitjans de comunicació a Mèxic. Durant l'any 2023, es van registrar 124 incidents d'aquesta naturalesa, tant en l'àmbit digital com



Elisabeth fugint d'una manifestació a Mèxic
Font: imatge cedida per Elisabeth Díaz

en espais presencials. Aquestes pràctiques tenen com a objectiu principal infondre temor entre els i les periodistes, amb la intenció de dificultar l'exercici de la seva tasca informativa.

En segona instància, es troba l'ús indegut de l'autoritat pública, especialment a través de discursos estigmatitzadors, amb un total de 106 casos documentats. Aquesta modalitat d'agressió ha experimentat un augment rellevant des del primer semestre de 2022, posant en evidència una perillosa instrumentalització institucional que compromet seriosament la llibertat de premsa. Pel que fa a la persecució judicial,

l'any 2023 es van iniciar 22 procediments legals contra professionals del periodisme —en els àmbits administratiu, civil, electoral i penal—, fet que suposa una mitjana de gairebé dos casos mensuals, estretament vinculats a la seva activitat periodística. Finalment, les amenaces, tant en la seva forma física com digital, van ocupar la tercera posició pel que fa a recurrència, amb un total de 100 episodis registrats. D'aquests, 38 es van produir en entorns virtuals, mentre que la majoria van tenir lloc durant la cobertura de fets informatius o, fins i tot, en els domicilis particulars dels i les periodistes afectats.

D'altra banda, l'Elisabeth exerceix el periodisme des del 17 anys i s'ha criat durant tota la seva vida a la Ciudad de Nezahualcóyotl, una població que en els darrers anys ha viscut una de les majors crescudes de la violència a Mèxic. “Cuando yo fui creciendo, empezó una racha de violencia muy fuerte, entonces muchos de mis amigos de la preparatoria fueron asesinados. Por eso me acerqué al periodismo.” La vida de l'Elisabeth ha estat marcada per la violència des de ben petita, una petjada que l'acompanyarà tota la vida. “Cuando vives en un contexto tan violento, de repente, te das cuenta que tenemos muy arraigada o muy normalizada la violencia”.

La normalització del perill és un tret comú en tots els periodistes mexicans, i això té molt a veure amb la impunitat, un dels principals motors que sustenten la violència a Mèxic. Segons la UNESCO (2024), el 85% dels assassinats de periodistes continuen sense ser resolts judicialment, una xifra alarmant que evidencia la manca de mecanismes efectius de protecció i justícia per al col·lectiu periodístic. Tot i que l'organització assenyala una lleugera millora respecte als anys anteriors —el percentatge d'impunitat era del 89% fa sis anys i del 95% fa dotze—, la situació continua sent greument preocupant. Així ho expressa Andrés Domínguez: “La impunidad es un tema muy cañón, porque si tú sabes que tú puedes llegar a matar a una persona y no caer en la cárcel, pues cualquiera puede llegar a hacerlo”.

Aquesta realitat constant de violència i impunitat, viscuda en primera persona i observada en el seu entorn més proper, va empènyer a l'Elisabeth a no callar i actuar. L'any 2020, tal com va fer l'Aldo, va decidir crear *Sueña Dignidad* amb la voluntat de construir un espai lliure i independent centrat en la resistència i la denúncia. “Somos colectivo y también medio libre, porque somos una apuesta multidisciplinaria en donde no solamente somos periodistas, también hay defensores de derechos humanos”, explica Díaz. Tal com dicta la norma general, la violència també va trucar a la seva porta. “Yo empecé a tener persecuciones duras desde el 2022. Justo el 20 de abril de hace un año, del 2024, fui agredida en Tanibet, Oaxaca”, comenta amb valentia. L'Elisabeth recorda aquells moments amb molta angoixa i por, el que no sabia ella és que uns mesos més tard tornaria a viure una escena molt pijtor. “A mí me robaron mi cámara y pues fui víctima de tortura sexual. Después nos encerraron en un baño, y a mis compañeros los desnudaron, les rompieron costillas, les rompieron la nariz”, explica la periodista amb una barreja de tristor i ràbia.



Elizabeth realitzant la gravació d'un reportatge a Mèxic.
Font: imatge cedida per Elizabeth Díaz

La violència contra la premsa a Mèxic adopta múltiples formes i prové de diversos actors, que inclouen funcionaris públics, partits polítics, actors privats i el crim organitzat. Malgrat la tasca de seguiment i denúncia d'organitzacions com ARTICLE 19, l'any 2023 no va evidenciar una millora substancial. De fet, l'Estat mexicà es va consolidar com el principal agressor de la llibertat de premsa, amb 287 incidents, el que suposa un 51,16% del total. Els altres responsables van ser actors privats (95 casos, 16,93%), grups criminals (57 casos, 10,16%) i partits polítics (25 casos, 4,46%) (ARTICLE 19, 2024). Dins dels casos atribuïts a l'Estat, el 71,08% provenien de funcionaris civils, que van utilitzar principalment pràctiques d'intimidació i abús de poder per restringir la tasca informativa. També es van comptabilitzar 75 agressions per part de forces de seguretat civils, 15 de les quals van acabar amb lesions físiques i 10 amb detencions arbitràries. A més, es van registrar 8 incidents protagonitzats per membres de les forces armades, generalment a través de bloquejos informatius amb ús de la força. Tal com assegura Elisabeth: “en México hay un control mediático muy potente y en la mayoría de casos las amenazas no solo provienen del crimen organizado sino también del propio gobierno”.

Pel que fa al nivell institucional, les autoritats estatals van ser les més implicades (43,90%), seguides pel govern federal (31,71%) i les administracions municipals

(24,39%). Els actors privats, per la seva banda, van protagonitzar principalment actes d'intimidació i amenaces, sovint alimentats pel discurs estigmatitzador difós des de les conferències presidencials. ARTICLE 19 ha documentat almenys 10 casos en què expressions com “chayoteros”, “vendidos” o “golpistas” van ser utilitzades per justificar agressions. En relació amb el crim organitzat, l'organització va registrar 30 amenaces, 14 agressions físiques, 4 segrestos i 5 assassinats atribuïts directament a aquests grups. Encara que en termes absoluts aquestes xifres siguin menors, la seva gravetat és extrema i sovint es vincula amb complicitats institucionals a escala local o regional.

La Martha Guillén fa 10 anys que treballa com a periodista, quan no havia acabat la carrera ja va començar a fer els seus primers passos exercint la professió. Durant aquests anys s'ha qüestionat en diverses ocasions si li val la pena aquest ofici, però sempre acaba arribant a la mateixa conclusió: “totalmente es mi vocación”. La por i el risc que comporta ser periodista a Mèxic no és fàcil de gestionar, és una motxilla plena de pedres que dia a dia va pesant més. “Tienes que sacrificar mucho de tu tiempo, tu tiempo con familia y también es asumir un riesgo para ti”, explica la Martha amb el cap ben alt.



Martha realitzant fotografies per a un reportatge periodístic
Font: imatge cedida per la Martha Guillén

Ella treballa a un mitjà independent, *El Suspica*, situat a Ciudad Guzmán, un territori on la violència hi és molt present i la majoria de mitjans dels comunicació són premsa tradicionalista, amb una línia editorial molt marcada i pròxima al govern. “El Suspica nace con esa idea de un poco contrarrestar, de hacer periodismo más crítico y también de hacer denuncia ciudadana”, comenta la periodista. Aquesta lluita i justícia pels drets humans que té la Martha també li ha comportat problemes, igual que tots aquells periodistes mexicans que intenten informar des d’una perspectiva crítica. “En dos ocasiones amenazaron a mi familia. Además hubo una amenaza mucho más directa de un integrante del crimen organizado que me dijo, sus cabezas van a rodar si no va a tal reportaje”, recorda la Martha.



Martha rebent el premi Jalisco
Font: imatge cedida per la Martha Guillén

Les històries d’aquests quatre periodistes són el reflex directe d’un sistema profundament erosionat. Però per comprendre l’arrel d’aquesta violència que ofega la llibertat d’expressió a Mèxic, cal posar el focus en la història del país i en els mecanismes de poder que, lluny de protegir la ciutadania i els drets humans, han contribuït a fer créixer una espiral de por, impunitat i silenci.

La violència estructural i generalitzada que assola el país no és fruit de l'atzar, sinó el resultat d'una combinació letal de factors polítics, socials i econòmics que durant anys han alimentat la impunitat, la corrupció i l'enfonsament de l'estat de dret. Després de tres sexennis (compresos entre el 2006 i el 2024), tres presidents i tres partits antagònics, Mèxic continua submergit en una espiral de catàstrofe humana i violència.

L'origen d'aquesta situació es remunta a la fi de l'hegemonia del Partit Revolucionari Institucional (PRI), que va governar durant gairebé set dècades fins a l'any 2000. L'alternança política, amb l'arribada al poder del Partido Acción Nacional (PAN) amb Vicente Fox, va comportar una fragmentació del poder que va desestabilitzar els equilibris institucionals existents. En aquest buit de control, el crim organitzat va aprofitar per infiltrar-se en les estructures de govern, expandint la seva presència en àmbits com el tràfic de drogues, el comerç, la construcció i fins i tot la política.

Posteriorment, durant el mandat de Fox (2001-2006), es van registrar més de 60.000 homicidis i l'assassinat de 22 periodistes, segons dades de Statista i Article19. Això ja anticipava l'inici d'una etapa convulsa, però la situació es va agreujar amb Felipe Calderón (2006-2012), també del PAN, qui va declarar la coneguda "guerra contra el narcotràfic".

Aquesta estratègia, basada en la militarització del país per acabar amb el narcotràfic, va disparar els nivells de violència: 186.000 persones van ser assassinades, 29.000 van desaparèixer i prop de 200.000 van ser desplaçades. Durant aquest període, el periodisme es va convertir en una professió d'alt risc, amb 48 informadors assassinats, atrapats entre el silenci imposat pels càrtels i la pressió de les autoritats. Però el problema no ha estat patrimoni exclusiu d'un sol partit ni d'un sol mandat. Enrique Peña Nieto (2012-2018) al capdavant del PRI, va prometre un canvi que mai va arribar. Tot i anunciar un compromís amb la legalitat i el



Martha realitzant una conferència a una universitat
Font: imatge cedida per la Martha Guillén

progrés, el seu sexenni va deixar un saldo de més de 150.000 homicidis i 47 periodistes morts. Lluny de revertir la militarització heretada, la va reforçar, generant un entorn fèrtil per a greus violacions als drets humans.

Finalment, el govern de López Obrador (2018-2024) amb el partit Movimiento de Regeneración Nacional (MORENA), tampoc va aconseguir frenar aquesta onada, tenint en compte que el seu sexenni ha estat descrit com el més violent en la història de Mèxic. Tot i haver-se presentat com una alternativa als governs anteriors, d'acord amb les dades de *Statista*, el mandat de López Obrador va finalitzar amb 199.619 assassinats (dels quals 47 eren periodistes segons *Article 19*, i això suposa un increment del 32% respecte a la presidència anterior. El desencant es va estendre entre la població i les redaccions, que van veure com la promesa de “transformació” es diluïa en un escenari marcat per la por i la impunitat.

Si bé la violència a Mèxic és un fenomen generalitzat que colpeja tota la societat, aquesta es converteix en un problema molt concret i focalitzat contra els periodistes i líders d'opinió, que sovint pateixen conseqüències devastadores per la seva tasca incòmoda i compromesa amb la veritat. No obstant, malgrat aquest escenari advers, encara hi ha professionals del periodisme com l'Aldo, l'Elisabeth, l'Andrés i la Marta que, amb un alt sentit de responsabilitat cívica, continuen exercint una funció essencial de control del poder. Aquests periodistes, tot i els riscos personals que comporta la seva tasca, es mantenen fermes en la seva missió de fiscalitzar les autoritats i denunciar les vulneracions de drets, els casos de corrupció i les males pràctiques institucionals, consolidant-se com a garants de la transparència i la democràcia. “La situación en México para ejercer periodismo es precaria, difícil y de mucho riesgo y aunque el miedo es algo con lo que lamentablemente aprendemos a vivir, también es lo que nos fortalece y nos hace aprender a encontrar herramientas de protección y prevención” assegura Martha.



Elisabeth durant la realització d'un reportatge
Font: imatge cedida per la Elisabeth Diaz

Per sort, enmig d'aquesta foscor, hi ha petites llums d'esperança i a milers de quilòmetres de distància, Barcelona ha esdevingut un refugi temporal per a periodistes en risc gràcies al programa impulsat per la Taula per Mèxic, una associació nascuda a Barcelona que treballa en la defensa dels drets humans i la llibertat d'expressió a través d'una mirada crítica i una acció solidària des de l'àmbit internacional. L'origen de l'entitat es remunta a l'any 2014, arran de la desaparició forçada de 43 estudiants d'Ayotzinapa, un cas que va commocionar profundament la societat mexicana i va mobilitzar múltiples col·lectius arreu del món. A Catalunya, aquest episodi va esdevenir el punt d'inflexió que va unir la comunitat mexicana i llatinoamericana resident a Barcelona en un moviment col·lectiu que cercava respostes i accions concretes. A partir d'aquesta indignació compartida, un grup de persones va decidir consolidar aquella mobilització espontània i donar-li continuïtat a través d'una estructura organitzada. Així, el 2016 es constitueix formalment la Taula per Mèxic, amb la voluntat de denunciar les vulneracions sistemàtiques dels drets humans a Mèxic i oferir suport a les persones afectades, tant des de la incidència política com a través de projectes concrets de cooperació i protecció.

Una de les iniciatives més destacades de l'organització és el programa *Barcelona protegeix periodistes de Mèxic*, liderat per l'activista mexicà Arturo Landeros. Aquest projecte té com a objectiu proporcionar acollida temporal i suport integral a periodistes mexicans en situació de risc a causa de la seva activitat professional.

Des d'un enfocament humanitari i garantista, el programa ofereix un entorn segur a Barcelona, des d'on els i les professionals poden recuperar-se emocionalment, continuar la seva formació i mantenir la seva tasca informativa de manera protegida.



L'Elizabeth documentat una investigació periodística
Font: Imatge cedida per Elizabeth Diaz

Aquesta iniciativa es vertebrava en tres objectius principals. “Un objetivo es estabilizar a las personas que vienen, a los periodistas, es un espacio de respiro y para descomprimir situaciones en las que se encuentran de amenazas.” explica l'activista mexicà. Segons Landeros, arriben amb un alt nivell de tensió, amenaçades, perseguides, i sovint en un estat de gran esgotament físic i emocional. Aquesta primera etapa permet als i les professionals allunyar-se del perill immediat i recuperar un mínim espai de seguretat. En segon lloc, es treballa l'acompanyament terapèutic. Amb el suport d'una psicòloga especialitzada, el programa ofereix un espai de cura emocional que ajuda els periodistes a

processar l'experiència traumàtica, restablir el seu equilibri intern i desenvolupar estratègies personals de resistència per al futur. Finalment, l'últim eix se centra en el retorn i la continuïtat professional. El programa no només pretén oferir una pausa protectora, sinó també repensar com es pot fer periodisme en contextos violents. És aquí on entra en joc el concepte de periodisme de pau, una línia de treball que promou pràctiques informatives més curoses, responsables i sostenibles, concretades en seminaris i tallers que reflexionen sobre el rol del periodisme en entorns de conflicte.

Però, aquest programa no seria possible sense la col·laboració directa amb l'Ajuntament de Barcelona, a través de la Direcció de Justícia Global i Cooperació Internacional. Tot i que la gestió operativa recau en la Taula per Mèxic, es tracta d'un projecte municipal que s'emmarca dins el compromís de la ciutat amb la defensa global dels drets humans. “Aquestes persones que venen aquí, serveixen per fer denúncia de la seva realitat. A partir de la denúncia, fer arribar aquesta situació tan dura als ciutadans; tant de Barcelona, en aquest cas, com del seu propi país”,

comenta Juanjo Arranz, tècnic de l'Ajuntament i coordinador del programa. La selecció dels perfils acollits es realitza mitjançant un comitè mixt, integrat per representants tècnics de l'Ajuntament, la coordinació del programa i organitzacions mexicanes sòcies com Artículo 19 o Red de Periodistas de a Pie. Aquestes entitats coneixen de prop la situació del país i són clau per validar la gravetat de cada cas. Cada convocatòria, que s'obre cada sis mesos, preveu l'acollida de fins a tres persones, que poden romandre a Barcelona durant un període màxim de sis mesos. Els perfils seleccionats són diversos i inclouen periodistes, reporteres, fotoperiodistes, comunicadors comunitaris i membres de ràdios indígenes, entre d'altres. El denominador comú és una trajectòria vinculada a la defensa dels drets humans i la denúncia de temes com les desaparicions forçades, la violència institucional o la corrupció política.

En un país on més de 600 periodistes es troben inscrits al Mecanismo Federal de Protección a Personas Defensoras de Derechos Humanos y Periodistas, l'efectivitat real d'aquest instrument continua sent qüestionada. Segons Arturo Landeros, una de les grans contradiccions és que “el mateix Estat que hauria de protegir sovint és també l'agressor”. Aquesta desconfiança institucional fa que molts professionals rebutgin acollir-se al mecanisme per temor a represàlies o a una protecció ineficient. Tot i que les mesures que ofereix el mecanisme oficial poden anar des d'un botó d'alarma fins a escortes armats, sovint aquestes accions són percebudes com a simbòliques o insuficients. “Se tiene que desarrollar siempre medidas preventivas y protocolos de seguridad, por ejemplo establecer rutinas seguras, comunicaciones estables con las personas, compartir itinerarios con otros colegas”, decalara Pere Ortín, periodista i expert en conflictes. De què serveix un botó d'emergència si qui t'ha d'ajudar és la mateixa estructura que t'assetja?, es qüestiona Landeros.

En aquest escenari, la Taula per Mèxic esdevé un actor fonamental. No només proporciona protecció i acompanyament, sinó que també ofereix una alternativa autònoma, internacional i de confiança per als i les professionals que ja no poden treballar amb garanties dins el seu país. “Tengo una mirada distinta desde que estoy acá y ha sido gracias al cobijo y gracias a este respaldo de organizaciones como La Tabla”, afirma Martha Guillén. Per l'Elisabeth, l'acollida a Barcelona també ha estat una ajuda extraordinària. “He sentido una mejoría, no solo en el hecho de tener más

esperanza sino también en tener autocompasión.”

En paraules de Landeros, el programa és un espai de resistència, però també d'esperança. Una iniciativa que posa en valor la tasca periodística i recorda que la llibertat d'expressió és un dret fonamental que no pot ser segrestat per la violència ni pel silenci imposat.

Davant d'un panorama tan devastador, la resistència dels i les periodistes mexicans no només és un acte de coratge, sinó també un crit col·lectiu per a la justícia, la veritat i la llibertat. Les seves veus, sovint silenciades amb violència, ressonen amb més força que

mai a través de projectes com el de la Taula per Mèxic, que des de Barcelona ofereix una escletxa d'esperança i dignitat. Perquè mentre hi hagi qui escriui, qui denunciï i qui lluiti, el silenci mai no serà l'última paraula.



Entrada de la casa de refugi de "Taula per Mèxic"

Font: elaboració pròpia

BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA

6. BIBLIOGRAFIA

- Acción por la Paz. (2019). *Fichas temáticas: Defensa de personas defensoras de derechos humanos*. Acción por la Paz.
https://www.actionpeace.org/wp-content/uploads/2019/12/Fichas_digital_VF.pdf
- Aguirre, C., & Barbosa, J. (2012). *El narcotráfico a México: De la guerra a la paz*. Edicions
- Ajuntament de Barcelona (2022, 11 de març). *El Parlament europeu condemna la victòria contra periodistes i persones defensores dels drets humans a Mèxic*. Ajuntament de Barcelona
<https://ajuntament.barcelona.cat/relacionsinternacionalscooperacio/ca/noticies/el-parlament-europeu-condemna-la-violencia-contra-periodistes-i-persones-defensores-del-s-drets-humans-a-mexic-1153354>
- Alarcón, J. (2014). *Violència i seguretat pública a Mèxic*. Editorial Universitat Nacional Autònoma de Mèxic.
- Alcaraz, Y., & Appel, M. (2021, 28 d'agost). *Europa, alivio para periodistas mexicanos en riesgo*. Underground Periodismo.
<https://undergroundperiodismo.com/europa-alivio-para-periodistas-mexicanos-en-riesgo/>
- Amnistía Internacional España. (2022, 18 de juliol). *Nelson Mandela: las frases más poderosas que siguen inspirando al mundo*. AIE.
[https://www.es.amnesty.org/en-que-estamos/blog/historia/articulo/nelson-mandela-las-frases-mas-poderosas-que-siguen-inspirando-al-mundo/:contentReference\[oaicite:6\]{index=6}](https://www.es.amnesty.org/en-que-estamos/blog/historia/articulo/nelson-mandela-las-frases-mas-poderosas-que-siguen-inspirando-al-mundo/:contentReference[oaicite:6]{index=6})
- Amnistía Internacional. (2018, 29 de novembre). *Enrique Peña Nieto: El recuento de los daños*. AI.
<https://www.amnesty.org/es/latest/news/2018/11/enrique-pena-nieto-el-recuento-de-los-danos/>
- Amnistía Internacional. (2022, 20 de febrer). *Citas inspiradoras y frases sobre derechos humanos*. AI.
<https://www.es.amnesty.org/en-que-estamos/blog/historia/articulo/citas-inspiradoras-sobre-derechos-humanos/>
- Amnistía Internacional. (2024, 6 de març). *México: asesinatos de periodistas bajo protección del Estado señalan necesidad urgente de fortalecer mecanismo federal*. AI
<https://www.amnesty.org/es/latest/news/2024/03/mexico-killings-journalists-strengthen-federal->
- Amnistía Internacional. (2024, 6 de març). *México: Los asesinatos de periodistas bajo protección estatal evidencian la urgente necesidad de fortalecer el mecanismo federal*. AI.
<https://www.amnesty.org/es/latest/news/2024/03/mexico-killings-journalists-strengthen-federal-mechanism/>
- Amnistía Internacional. (2024, 6 de març). *México: Nadie garantiza mi seguridad*. AI.
<https://www.amnesty.org/es/documents/AMR41/7666/2024/es/>
- Amnistía Internacional. (2024, 6 marzo). *México: La verdad se protege - Amnistía Internacional*. AI. <https://www.amnesty.org/es/documents/AMR41/7666/2024/es/>

- Amnistía Internacional. (2024). *Libertad de prensa en México: cuando la tinta se mancha de sangre*. AI.
<https://www.es.amnesty.org/en-que-estamos/blog/historia/articulo/libertad-de-prensa-en-mexico-cuando-la-tinta-se-mancha-de-sangre/>
- Amnistía Internacional. (2024). *Nadie garantiza mi seguridad: Informe sobre la situación de periodistas en México*. AI.
<https://amnistia.org.mx/contenido/wp-content/uploads/2024/03/INFORME-NADIE-GARANTIZA-MI-SEGURIDAD.pdf>
- Article 19. (2021). *Editorial: Article 19 trabaja para denunciar la violencia contra la prensa de la que no se hace cargo el Estado*. Article 19.
<https://articulo19.org/editorial-article-19-trabaja-para-denunciar-la-violencia-contra-la-prensa-de-la-que-no-se-hace-cargo-el-estado/>
- Article 19. (2022, 26 d'agost). *Periodistas asesinados/os*. Article 19.
<https://articulo19.org/periodistasasesinados/>
- Article 19. (2024). *Periodistas desaparecidos*. Article 19.
<https://articulo19.org/periodistas-desaparecidos/>
- Article 19. (2024). *Violencia contra la prensa en México en 2023: ¿cambio o continuidad?* Article 19.
<https://articulo19.org/violencia-contra-la-prensa-en-mexico-en-2023/>
- BBC News Mundo. (2018, 31 de març). *Morir por informar: el peligroso desafío de los periodistas que reportan el crimen organizado en México* [Documental]. BBC.
<https://www.bbc.com/mundo/media-43599944>
- BBC News Mundo. (2024, 1 de novembre). *Claudia Sheinbaum: cómo se comparan las "mañaneras" de la presidenta con las de AMLO (y qué dice de lo que será su gobierno)*. BBC <https://www.bbc.com/mundo/articles/c0rgzgpepx99o>
- Bernabé, D. (2020). *En México la libertad de prensa no la amenaza el cuarto poder, son los cárteles*. Público.
<https://www.publico.es/sociedad/libertad-prensa-mexico-cuarto-poder-son-carteles.html>
- Cadena SER. (2024, 12 de diciembre). *Los ataques contra periodistas se recrudecen con "cifras récord": 54 asesinados, 550 encarcelados y 55 secuestrados*. Cadena SER.
<https://cadenaser.com/nacional/2024/12/12/los-ataques-contra-periodistas-se-recrudecen-con-cifras-record-54-asesinados-550-encarcelados-y-55-secuestrados-cadena-ser/CadenaSER>
- Carbonell, M. (2023, 3 noviembre). *México, a la cabeza en asesinatos de periodistas. . . y en impunidad de los crímenes (3/4)*. France 24.
<https://www.france24.com/es/am%C3%A9rica-latina/20231103-m%C3%A9xico-a-la-cabeza-en-asesinatos-de-periodistas-y-en-impunidad-de-los-cr%C3%ADmenes-3-4>
- Carrasco, E. (2025, 3 de gener). *15 frases célebres para dedicar el Día Nacional del Periodista en México el 4 de enero*. SDP Noticias.
<https://www.sdpnoticias.com/estilo-de-vida/15-frases-celebres-para-dedicar-el-dia-nacional-del-periodista-en-mexico-el-4-de-enero/>
- Centro de Protección de Periodistas (CPJ). (s.f.). *Ataques a la prensa en 2011: Fracasa Calderón y la violencia continúa*. CPJ.
<https://cpj.org/es/2012/02/ataques-a-la-prensa-en-2011-fracasa-calderon-y-la/>
- Col·legi de Periodistes de Catalunya. (s.f.). *Qui som*. CPC.
<https://www.periodistes.cat/qui-som>

- Committee to Protect Journalists. (2019). *111 Journalists and Media Workers Killed in Mexico Between 1992 and 2019/Motive Confirmed or Unconfirmed*. CPJ.
https://cpj.org/data/killed/?status=Killed&motiveConfirmed%5B%5D=Confirmed&motiveUnconfirmed%5B%5D=Unconfirmed&type%5B%5D=Journalist&type%5B%5D=Media%20Worker&cc_fips%5B%5D=MX&start_year=1992&end_year=2019&group_by=year
- Comunicació 21 (2025, 5 maig) *266 alertes d'atacs físics, intimidacions o detencions de periodistes el 2024, segons el Consell d'Europa*. Comunicació 21
<https://comunicacio21.cat/noticies/266-alertes-datacs-fisics-intimidacions-o-detencions-de-periodistes-el-2024-segons-el-consell-deuropa/>
- Cottle, S., Sambrook, R. y Mosdell, N. (2016). *Reporting dangerously: Journalist killings, intimidation and security*. Palgrave McMillan.
- Crític. (2024, 3 de maig). *Ser periodista a Mèxic i no morir*. El Crític.
<https://www.elcritic.cat/mes/espai-critic/ser-periodista-a-mexic-i-no-morir-67301>
- Delegación de la Unión Europea en México. (2023, 2 de maig). *Gobierno de México, UE y ONU-DH lanzan campaña que reconoce labor de personas defensoras de derechos humanos y periodistas*. Delegación de la UE en Mèxic.
https://www.eeas.europa.eu/delegations/m%C3%A9xico/gobierno-de-m%C3%A9xico-ue-y-onu-dh-lanzan-campa%C3%B1a-que-reconoce-labor-de-personas-defensoras-de-derechos_es
- Echevarría Llombart, B. (2010). *El reportaje periodístico: Una radiografía de la realidad, cómo y por qué redactarlo*. Comunicación Social.
- El Economista. (2019, 2 d'abril). *México, el país más peligroso para ejercer el periodismo durante sexenio de Peña Nieto*. El Economista.
<https://www.eleconomista.com.mx/politica/Mexico-el-pais-mas-peligroso-para-ejercer-el-periodismo-durante-sexenio-de-Pena-Nieto-20190402-0073.html>
- El País. (2024, 11 d'octubre). *Edgar San Juan, productor: "En México parece que entre más corrupto seas, más lejos puedes llegar"*. El País.
<https://elpais.com/mexico/2024-10-11/edgar-san-juan-productor-en-mexico-parece-que-entre-mas-corrupto-seas-mas-lejos-puedes-llegar.html>ElPaís
- El País. (2025, 3 de gener). *México encabeza la lista de los países con más periodistas desaparecidos del mundo*. El País
<https://elpais.com/mexico/2025-01-03/mexico-encabeza-la-lista-de-los-paises-con-mas-periodistas-desaparecidos-del-mundo.html>ElPaís
- Exterior.cat. (2023, 15 de juny). *S'inaugura oficialment la Delegació del Govern català a Mèxic*. Exterior.cat.
<https://exterior.cat/noticies/sinaugura-oficialment-la-delegacio-del-govern-catala-a-mexic/>
- Financial Times. (2024, 26 d'agost). *Silenced: how journalism became Mexico's most dangerous profession*. Financial Times.
<https://www.ft.com/content/0627db4d-d5c4-425e-81a0-29a11c75d2d2>FinancialTimes
- González Macías, R. A. y Echeverría Victoria, M. (2018). *A medio camino: El sistema mediático mexicano y su irregular proceso de modernización*. Revista Mexicana de Opinión Pública. <https://doi.org/10.22201/fcpys.24484911e.2018.24.60437>
- González, I. (2025, 4 de febrer). *Conoce cómo afectarían los recortes de fondos de USAID al periodismo y la democracia en México*. Alianza de Medios MX.
<https://alianzademediosmx.org/noticias/recorte-a-usaid-afectaria-periodismo-y-democracia-en-mexico/2728>

- Govern de Mèxic. (2020). Registre de Desapareguts.
- Guerra, E.(2019). *Crueldad y brutalidad en las formas de morir de los periodistas en México. Una aproximación desde la microsociología*. Sociológica. <https://www.scielo.org.mx/pdf/soc/v34n97/2007-8358-soc-34-97-215.pdf>
- Guerra, M. (2019). *Els periodistes en el context de la violència a Mèxic*. Revista d'Estudis Socials, 42(2), 220-230.
- HuffPost España. (2025, 8 de maig). *La libertad de prensa mundial está en su peor momento por la economía de los medios, denuncia RSF*. HuffPost. <https://www.huffingtonpost.es/sociedad/la-libertad-prensa-mundial-esta-peor-momento-economia-medios-denuncia-rsf.html>
- Human Rights Watch. (2025, 19 de febrer). *Doble injusticia: Las falencias del sistema de justicia penal de México en la investigación de homicidios*. HRW. <https://www.hrw.org/es/report/2025/02/19/doble-injusticia/las-falencias-del-sistema-d-e-justicia-penal-de-mexico-en-la>
- Ibero (2024, 10 d'octubre). *Académico IBERO analiza diferencias y similitudes entre conferencias de AMLO y Sheinbaum*. Ibero. <https://ibero.mx/prensa/academico-ibero-analiza-diferencias-y-similitudes-entre-conferencias-de-amlo-y-sheinbaum>
- Índice de Paz México (2023). *El cambiante panorama de la delincuencia organizada*. Índice de Paz México <https://www.indicedepazmexico.org/el-cambiante-panorama-de-la-delincuencia-organizada>
- INEGI. (2010). *Estadísticas d'homicidis a Mèxic*. Institut Nacional d'Estadística i Geografia.
- INEGI. (2011). *Anuari de mortalitat 2011*. Institut Nacional d'Estadística i Geografia.
- Infobae. (2017, 20 d'agost). *La increíble historia de Jesús Lemus, el periodista arrestado por narco que vivió 1.100 días con los criminales más peligrosos de México*. Infobae. <https://www.infobae.com/america/mexico/2017/08/20/la-increible-historia-de-jesus-le-mus-el-periodista-arrestado-por-narco-que-vivio-1-100-dias-con-los-criminales-mas-peligrosos-de-mexico/>
- Infobae. (2024, 30 d'octubre). *Quién era Mauricio Cruz Solís, periodista asesinado en Uruapan minutos después de transmitir en vivo*. Infobae. <https://www.infobae.com/mexico/2024/10/30/quien-era-mauricio-cruz-solis-periodista-asesinado-en-uruapan-tras-realizar-una-entrevista-en-vivo/>
- Infobae. (2024, 30 de setembre). *De encontronazos, acusaciones, abrazos y aplausos: así fue la agri dulce relación de AMLO con la prensa*. Infobae. <https://www.infobae.com/mexico/2024/09/30/de-encontronazos-acusaciones-abrazos-y-aplausos-asi-fue-la-agridulce-relacion-de-amlo-con-la-prensa/>
- Instituto Nacional de Estadística y Geografía. (2024). *Defunciones por homicidio enero a diciembre de 2023 (preliminar)*. INEGI. https://www.inegi.org.mx/contenidos/saladeprensa/boletines/2024/DH/DH2023_Ene-dic.pdf
- Jiménez Badillo, M., & Solano Ramírez, G. (2024). *Violencia contra periodistas en México, 2000-2023: censura del poder político y los grupos delinuenciales*. Clivatge. Estudis i testimonis sobre el conflicte i el canvi socials. <https://revistes.ub.edu/index.php/clivatge/article/view/46854/42167>

- La Chispa. (2024, 30 d'octubre). *Gobierno de Sheinbaum refuerza compromiso con la protección de periodistas y defensores de derechos humanos*. La Chispa. <https://lachispa.mx/politica/gobierno-de-sheinbaum-refuerza-compromiso-con-la-prot-eccion-de-periodistas-y-defensores-de-derechos-humanos/>
- Lafede.cat. (s.f.). Organitzacions per a la justícia global. Lafede.cat <https://www.lafede.cat/>
- LatAm Journalism Review. (2024, 1 de novembre). *La próxima presidenta de México ha prometido proteger a los periodistas del país: ¿qué puede hacer?*. LatAm Journalism Review. <https://latamjournalismreview.org/es/articles/la-proxima-presidenta-de-mexico-ha-prometido-protector-a-los-periodistas-del-pais-que-puede-hacer/>
- LatAm Journalism Review. (2024, 15 d'agost). *México libera a periodista detenido durante tres años por sospechas de nexos con el narcotráfico*. LatAm Journalism Review. <https://latamjournalismreview.org/es/articles/mexico-libera-a-periodista-detenido-durante-tres-anos-por-sospechas-de-nexos-con-el-narcotrafico/>
- LatAm Journalism Review. (2024, 2 d'octubre). *Así fue el sexenio de López Obrador para el periodismo y la libertad de prensa en México*. LatAm Journalism Review. <https://latamjournalismreview.org/es/articles/asi-fue-el-sexenio-de-lopez-obrador-para-el-periodismo-y-la-libertad-de-prensa-en-mexico/>
- Llorente, S. (s. f.). *17 frases para el Día del Periodista: citas célebres y muy acertadas*. DiarioFemenino. <https://www.diariofemenino.com/psicologia/frases-y-reflexiones/17-frases-para-el-dia-del-periodista-citas-celebres-y-muy-acertadas/>
- Maza, S. (Director), & Luna, D., García Bernal, G., & Debeij, J. (Producers executius). (2024). *Estado de silencio* [Documental]. Netflix. <https://www.netflix.com/title/81933990>
- Media Defence. (2024, 18 de gener). *Our partnership with Propuesta Cívica: defending journalists at risk in Mexico*. Media Defence. <https://www.mediadefence.org/news/our-partnership-propuesta-civica-defending-journalists-at-risk-in-mexico/>
- Nogal, B. (2022, 26 de juny). *Lydia Cacho: "En México hay una escalada de violencia por parte del Estado hacia los periodistas"*. Cadena SER. <https://cadenaser.com/nacional/2022/06/26/lydia-cacho-en-mexico-hay-una-escalada-de-violencia-por-parte-del-estado-hacia-los-periodistas-cadena-ser>
- NOVACT. (s.f.). Institut Internacional per l'Acció Noviolenta. <https://novact.org/>
- Observatorio de Libertad de Expresión y Violencia contra Periodistas. (s.f.). *Reportes*. Observatorio mexicano de medios. <https://www.observatoriomx.media/reportes/>
- Orden Jurídico Nacional. (s.f.). *Ley para la Protección de Personas Defensoras de Derechos Humanos y Periodistas*. Orden Jurídico Nacional. <https://www.ordenjuridico.gob.mx/Congreso/pdf/72.pdf>
- Pomares, F. (2020, 12 de setembre). *Albert Camus: "Una prensa libre puede ser buena o mala, pero sin libertad, la prensa nunca será otra cosa que mala"*. El anillo de Moebius. <https://fpomares.com/albert-camus-una-prensa-libre-puede-ser-buena-o-mala-pero-sin-libertad-la-prensa-nunca-sera-otra-cosa-que-mala>

- Presidencia de la República. (2025). *Presidenta: En 7 meses se ha logrado 21 homicidios diarios menos entre septiembre de 2024 y abril de 2025; representa una disminución del 25%*. Gob.mx
<https://www.gob.mx/presidencia/prensa/presidenta-en-7-meses-se-ha-logrado-21-homicidios-diarios-menos-entre-septiembre-2024-y-abril-2025-representa-una-disminucion-del-25?idiom=es>
- Reporteros Sin Fronteras. (2024, 12 de diciembre). *Los ataques contra periodistas se recrudecen con "cifras récord": 54 asesinados, 550 encarcelados y 55 secuestrados*. RSF.
<https://cadenaser.com/nacional/2024/12/12/los-ataques-contra-periodistas-se-recrudecen-con-cifras-record-54-asesinados-550-encarcelados-y-55-secuestrados-cadena-ser/CadenaSER>
- Reporteros Sin Fronteras. (2024, 20 de diciembre). *Balance RSF 2024: el periodismo paga un precio humano desorbitado en los conflictos y los regímenes opresores*. RSF.
<https://www.rsf-es.org/balance-rsf-2024-el-periodismo-paga-un-precio-humano-desorbitado-en-los-conflictos-y-los-regimenes-opresores/>
- Reporteros Sin Fronteras. (2024, 20 de diciembre). *México: casi seis años de AMLO en el poder y ningún avance en la protección de los periodistas*. RSF.
<https://rsf.org/es/m%C3%A9xico-casi-seis-a%C3%B1os-de-amlo-en-el-poder-y-ning%C3%BAn-avance-en-la-protecci%C3%B3n-de-los-periodistas>
- Reporteros Sin Fronteras. (2024, 30 de maig). *México: la candidata a las presidenciales Claudia Sheinbaum se compromete con RSF a defender el periodismo*. RSF.
<https://rsf.org/es/m%C3%A9xico-la-candidata-las-presidenciales-claudia-sheinbaum-se-compromete-con-rsf-defender-el>
- Reporteros Sin Fronteras. (2025). *México*. RSF.
<https://rsf.org/es/pais/m%C3%A9xico>
- Reporteros sin Fronteras. *Clasificación Mundial de la Libertad de Prensa (2024)*.
<https://revistes.ub.edu/index.php/clivatge/article/view/46854/42167>
- Reporters Sans Frontières. (2023, 3 de maig). *Análisis regional: México* [Informe]. RSF. https://rsf.org/es/analyse_regionale/974
- Rojas, A. (2025, 10 d'abril). *Agresiones contra periodistas en México suben 14%*. El Economista.
<https://www.eleconomista.com.mx/politica/agresiones-periodistas-mexico-suben-20250410-754365.html>
- Reuters (2025, 9 enero). *Periodismo, medios y tecnología: tendencias y predicciones para 2025*. Reuters Institute For The Study Of Journalism.
<https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/es/periodismo-medios-y-tecnologia-tendencias-y-predicciones-para-2025>
- Sindicat de Periodistes de Catalunya. (2020). *Història*.
<https://sindicatperiodistes.cat/historia/>
- Solà, C., & Pou, F. (2022, 11 de diciembre). *Morir pels drets* [Documental]. 30 minuts – TV3. <https://www.3cat.cat/3cat/morir-pels-drets/video/6190763/>
- Solano, L., & Acuña, M. (2021). *El Pla Mérida i les seves conseqüències en la violència a Mèxic*. Revista de Política i Dret, 59(1), 125-135.
- Statista. (2025). *Número de homicidios dolosos en México por mandato presidencial de 1990 a 2022*. Statista.

- <https://es.statista.com/estadisticas/1337031/mexico-homicidios-por-mandato-presidencial/>
- Statista. (2025). *Número de homicidios en México de 2000 a 2023, por mandato presidencial*. Statista.
<https://es.statista.com/estadisticas/1337031/mexico-homicidios-por-mandato-presidencial/#statisticContainer>
 - Statista. (2025). *Número de homicidios en México de 2000 a 2023, por mandato presidencial*. Statista.
<https://es.statista.com/estadisticas/1337031/mexico-homicidios-por-mandato-presidencial/#statisticContainer>
 - Taula per Mèxic. (2016). *Muerte, inseguridad e impunidad. A 10 años de la 'guerra contra el narcotráfico en México*. Taula per Mèxic.
<https://www.taulapermexico.org/muerte-inseguridad-e-impunidad-10-anos-la-guerra-narcotrafico-mexico/>
 - The Economist. (2012, 22 de diciembre). *Mexico's new government: Coming out swinging*. The Economist.
<https://www.economist.com/the-americas/2012/12/22/coming-out-swinging>
 - The Guardian. (2018, 22 de març). *Mexico journalist shot dead in Gulf state of Veracruz*. The Guardian.
<https://www.theguardian.com/world/2018/mar/22/mexico-journalist-killed-veracruz-leo-bardo-vazquez>
 - The New York Times. (2017, 19 de maig). *Javier Valdez: Dejar de escribir*. NY Times.
<https://www.nytimes.com/es/2017/05/19/espanol/opinion/javier-valdez-dejar-de-escribir.html>
 - UNESCO. (2024, 2 de noviembre). *85% of journalist killings remain unpunished worldwide*. UNSECO.
<https://www.unesco.org/en/articles/85-journalist-killings-remain-unpunished-worldwide-unesco-report>
 - Universidad Iberoamericana Puebla. (2024, 28 de maig). *Trabajar por amor al arte: periodismo en México*. Iberopuebla.
<https://www.iberopuebla.mx/noticias/periodismo-mexico>
 - Varela, M. (2025, 3 de gener). *México encabeza la lista de los países con más periodistas desaparecidos del mundo*. El País.
<https://elpais.com/mexico/2025-01-03/mexico-encabeza-la-lista-de-los-paises-con-mas-periodistas-desaparecidos-del-mundo.html>
 - Vizcarra, M. (2024, 30 de novembre). *Periodistas desplazados: dejar el hogar para salvar la vida*. Article 19.
<https://articulo19.org/periodistas-desplazados-dejar-el-hogar-para-salvar-la-vida/>
 - World Justice Project. (2024). *Índice Global de Estado de Derecho 2024: Informe México*. WJP.
https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/?gad_source=1&gad_campaignid=21846723301&gbraid=0AAAAA-TYemswTStSTGKnIFtqHPxO4qmpi&gclid=Cj0KCQjwlr_vBBhDnARIsAHEQgOR_FrfSNY7oUdDrozZbAKJsBPGoykmtUPNME8_jmt9ZinBLDP0ipEaAqliEALw_wcB

ANNEXOS

7. ANNEXOS

7.1. LLISTAT DE PERSONES ENTREVISTADES

LLISTAT DE CANDIDATS I CANDIDATES:

- Agus Morales, escriptor i director de la revista de cròniques a llarga distància *5W*
- Col·legi de Periodistes, organització dedicada a la defensa dels drets dels i les professionals de la comunicació i a la bona pràxis del periodisme.
- Andrea Miranda, presidenta de *Alianza de Medios MX* i periodista de *Debate*.
- Carlos Manuel Juárez, periodista del Golf de Mèxic especialitzat en reportar a víctimes de la guerra contra el narcotràfic.
- Alicia Oliver, responsable del grup de treball *Periodisme Solidari* del Col·legi de Periodistes i activista de la comunicació amb perspectiva de gènere.
- Marta Molina, periodista independent especialista en cobrir moviments socials. Va estar vivint a Mèxic durant 2 anys.

LLISTAT DE SELECCIONATS I SELECCIONADES PEL REPORTATGE:

- Arturo Landeros, coordinador del programa “Taula per Mèxic”.
- Aldo Castillo, Periodista i Director General d'*Escensario Txlacala*.
- Andrés Domínguez, coordinador editorial de *Chiapas Paralelo*.
- Martha Guillén, periodista en *El Suspícaz*.
- Elizabeth Díaz, periodista audiovisual en *Colectiva Sueña Dignidad*.
- Pere Ortín, periodista, documentalista, escriptor i professor universitari de periodisme internacional.
- Juanjo Arranz, tècnic de l'Ajuntament de Barcelona des d'on es coordina “Taula per Mèxic”.
- Xavier Giró, periodista jubilat especialitzat en polítiques.

7.2. GUIONS EPISODIS PÒDCAST

Episodi 01 - Elizabeth Díaz

[RECREACIÓ: So d'un tret llunyà, seguit pel soroll de passos apressats i una porta tancant-se de cop. Se senten crits i després... silenci]

Locutor 1: El compromís amb la denúncia de la violència i les violacions als drets humans és una batalla diària dels periodistes mexicans. Elizabeth Díaz mostra el cost real de l'exercici d'un periodisme lliure en un país on la llibertat d'expressió es troba constantment amenaçada. Un cost es paga amb agressions, violència i amenaces.

[FADE IN: música intro folklore mexicà]

Veu gravada amb IA: Això és “Veus silenciades”, episodi 1: “Exiliats per la veritat”

[FADE OUT: música folklore mexicà]

DECLAS: “Yo soy Elizabeth Díaz, soy periodista audiovisual mexicana, particularmente del Estado de México desde los 17 años empecé a hacer incidencia. Yo vengo de una ciudad que es bastante peligrosa y es una ciudad que está en las orillas de la Ciudad de México, que es ciudad de Nezahualcóyotl. Ahí pasan muchísimas cosas”.

Locutor 1: A la ciutat de Nezahualcóyotl, el crim continua sent una de les principals preocupacions. Segons dades de l'INEGI, la taxa d'homicidis al municipi era de l'11,2%, lleugerament per sota de la mitjana estatal, que se situava en el 14%.

DECLAS: “Cuando yo fui creciendo, empezó una racha de violencia muy fuerte, entonces muchos de mis amigos de la preparatoria fueron asesinados. Y a mí me tocó presenciar muchísimos casos muy crudos de violencia y por eso me acerqué al periodismo, como una forma de tratar de hacer justicia. Y sobre todo yo veía que no

se hablaba en los medios sobre estas muertes, primero de mis amigos, de gente cercana y de muchas cosas que estaban sucediendo en mi ciudad”.

Locutor 1: L’Elisabeth no només fa periodisme. Fa acompanyament, denúncia, arxiu de la memòria. I ho fa des d’un col·lectiu que aposta per la llibertat amb totes les conseqüències: *Sueña Dignidad*.

DECLAS: “Sueña Dignidad nace hace 5 años, somos colectivo y también medio libre, justo el colectivo porque somos una apuesta multidisciplinaria en donde no solamente somos periodistas, también hay defensores de derechos humanos, hay artistas y hay abogados. Entonces hemos visto que para tener un buen desarrollo de comunicación o de periodismo se necesitan muchas áreas que nos acompañen para que nos puedan asesorar, para que podamos tener otras perspectivas y también para acompañar desde otro lugar”.

Locutor 1: *Sueña Dignidad* és un mitjà independent compromès amb els moviments socials i amb les víctimes. Està format per un col·lectiu de joves periodistes que centra la seva tasca en la cobertura de violacions greus als drets humans. Un compromís comporta costos econòmics, un fort impacte emocional i un alt nivell d’exposició.

DECLAS: “Si queremos realmente hacer otro periodismo hay que ser libres, no solamente independientes, hay que ser libres, y eso ha implicado el periodismo como una apuesta política y no como una forma de negocio. Nosotros somos totalmente autosustentables, somos también una apuesta política y no dependemos de ninguna persona”.

Locutor 1: Segons l’informe d’Article 19, el 2023 es van registrar 561 agressions contra periodistes a Mèxic. Cada 16 hores, algú com l’Elisabeth rep una amenaça, una pallissa, un atac. Malgrat tot, ella continua exercint la professió.

DECLAS: “Yo empecé a tener persecuciones duras desde el 2022, el 2024 sí que fue un año muy complicado, pero desde el 2022 ya hubo un intento de secuestro que sufrí”.

Locutor 1: En aquell moment, Elizabeth cobria un cas de persecució política a Ciutat Neza. Roxana Ruiz havia estat víctima d'una violació i, en un acte de legítima defensa, l'agressor va morir. El cas va generar un gran ressò a Mèxic, ja que posava en qüestió la manera com s'entén la justícia i la violència de gènere. Finalment, l'any 2023, l'audiència va absoldre Roxana.

DECLAS: “Pero bueno, ese caso en particular, a mí y a otras personas de Ciudad Neza, nos llevó a tener ataques, ¿no? A mí como periodista, ¿no? Se intentaron meter a mi casa, nos pegaron, hubo unas amenazas muy fuertes”.

Locutor 1: El calvari no havia fet més que començar per a l'Elizabeth.

DECLAS: “2023 también, 2024 es cuando ha sido más crudo, y de hecho apenas se cumplió un año de una de las amenazas más fuertes que tuve. Justo el 20 de abril de hace un año, del 2024, yo fui agredida en Tanivet, Oaxaca”.

Locutor 1: L'Elizabeth es va desplaçar fins al penal per cobrir la sortida d'un pres polític del municipi d'Eloxochitlán de Flores Magón, a Oaxaca, una comunitat emblemàtica per ser el lloc de naixement de Ricardo Flores Magón, una de les figures més rellevants de l'anarquisme mexicà. Segons dades de *Sin Embargo*, el municipi va patir un increment de les desaparicions del 700% en els darrers anys del govern de Murat.

Va ser mentre esperava a les portes de la presó que va viure un dels episodis de violència més xocants de la seva trajectòria.

DECLAS: “Me empieza a gritar de cosas, me empieza a escupir, me empieza a decir un buen de groserías, me empieza a amenazar que qué estaba haciendo, que la estaba grabando, que no sé qué, y yo así de, no estoy haciendo nada, no estoy grabando nada, llegó inmediatamente a pegarme, me quería robar mi cámara, me quería robar el celular, yo estaba al lado de un poste de luz, y me empezaron a pegar contra el poste de luz ella, y después llegó uno de los guardias, entonces entre ella y él me empezaron a pegar, me empezó a amenazar de que me iba a

desaparecer, con muchas groserías, y empezó así, una cosa muy horrible, al final pues logré como zafarme, y ella empezó a ponerse como muy mal, y llamó a la policía adentro de la prisión, y llegó una patrulla que me estuvo amenazando, y me empezaron a señalar con sus armas largas, lo cual fue como ¿pero por qué?”.

Locutor 1: A Elizabeth Díaz la van voler portar empresonada, van prendre imatges de les seves credencials i la van voler fer desaparèixer. Al final tot es va quedar en un ensurt que va costar a la periodista la pèrdua del seu material.

No va ser fins a finals del 2024 que va patir l'agressió més gran, aquest cop, per part de funcionaris públics.

DECLAS: “Nos encapsularon y había muchísimos policías, como más de 300, y fue muy intenso porque se metieron adentro del Ministerio Público, que es un recinto público de seguridad, y empezaron a pegarnos, empezaron a violentarnos muy terrible, a mí me robaron mi cámara y pues fui víctima de tortura sexual, y bueno, fue algo bastante complicado porque pues me robaron la cámara, sufrí este suceso de tortura sexual, y después nos encerraron en un baño, y encerraron a otros compañeros, los desnudaron, les rompieron costillas, les rompieron la nariz, fue algo muy intenso, y nos tuvieron privados de nuestra libertad más de dos horas”.

Locutor 1: Una companya de feina havia desaparegut, mentre que el govern mexicà es va desatendre les demandes de recerca, l'Elizabeth va decidir investigar pel seu compte. Aquestes indagacions la van conduir fins a l'alcaldia de Tlalpan.

DECLAS: “El cuarto estaba todo lleno de como una nube blanca, entonces yo no alcancé a ver quiénes eran específicamente los policías que me agredieron, pero sí que hay varios vídeos donde se ve que yo traté de decirles como oiga no, por favor ya no pasen, como nos agredan y se ve como directamente me lanzan el gas, se ve luego como me lo lanzan y es ahí cuando yo pierdo un poco la noción de las cosas y cuando empiezan las agresiones, las detenciones y cuando pasa todo lo de la tortura y el robo”.

Locutor 1: Arran d'aquest episodi, la periodista va obrir una carpeta d'investigació. En aquell moment, va comptar amb el suport de CIMAC, una organització dedicada

a l'acompanyament i defensa de dones periodistes i que també va ser objecte d'assetjament per les relacions amb la periodista.

DECLAS: “De manera personal es bastante duro vivir así, porque vives con miedo, yo no puedo salir a la calle en México sin sentir temor, también estar dentro del mecanismo implica cosas muy intensas, en donde ya no eres una persona normal, o sea, todo el tiempo te están monitoreando, tienes que cumplir con ciertas cosas, se toman medidas muy drásticas, entonces parece que estás como un poco encarcelada”.

Locutor 1: El febrer del 2024, eren 1961 persones inscrites al Mecanisme de Protecció per a Defensors dels Drets Humans i Periodistes, d'aquest total, un 67% eren periodistes segons dades de NMAS.

DECLAS: “Entonces ya no me es fácil hacer coberturas, me dan ataques de ansiedad, es terrible, porque cuando veo mucha gente o cuando veo ciertos patrones, me da una ansiedad, y en todas las manifestaciones allá hay siempre represión”

Locutor 1: L'ús de la força per part de les autoritats i la presència de grups armats desencadena fortes conseqüències emocionals en els professionals de la comunicació.

DECLAS: “Yo creo que el periodismo se ha vuelto mi vida, pero también desde una forma no buena, también desde una onda en donde ha sido como muy castigado, uno ya no puede tener una vida cotidiana normal, todas las energías están entre sobrevivir y continuar con su labor, y hay un momento de no escapatoria”.

Locutor 1: El constant sentiment de vigilància, el risc d'agressions i la precarietat laboral limiten la possibilitat de portar una vida quotidiana estable. Molts professionals es troben atrapats entre el compromís vocacional i la necessitat de preservar la mateixa integritat. Sovint, això els obliga a qüestionar-se si val la pena continuar exercint la professió.

DECLAS: “Yo creo que es una convicción de vida, hacer periodismo yo creo que es una convicción de vida política, y algo que también me ha quitado muchas cosas, pero también me ha dado muchas esperanzas”.

Locutor 1: La *Comissió Nacional de Drets Humans a Mèxic* expressava que el lliure exercici del periodisme és, en si, un reflex de la salut democràtica d'un país.

DECLAS: “Cuando violentan a un periodista también están violentando la libertad de expresión y la oportunidad que tienen las personas de conocer ciertas realidades y de tener acceso a la información, están violando un derecho humano básico”.

Locutor 1: Per a moltes periodistes mexicanes, marxar del país no és una elecció, sinó una necessitat. Marxar mai és fàcil.

DECLAS: “Es un descanso, Entonces para mí ha sido, bueno, dejar a mi colectiva, dejar varios procesos de acompañamiento que tenía, fue una cosa muy dolorosa, Inclusive hay unos que yo he tenido que pausar por estar acá, Y ha sido una decisión bastante fuerte, que hay gente que no lo toma bien, claro, hay mucha gente allá que nos juzga por venirnos acá, y hay otra gente que lo toma bien, Entonces, bueno, también vienen mucho estas críticas y autocríticas”.

Locutor 1: A Catalunya, més de 30 organitzacions participen en programes de suport a defensors de drets humans.

DECLAS: “Es muy necesario porque hace cambios, ¿no? Bueno, yo al menos de manera personal he sentido una mejoría, también más esperanza y también como tener autocompasión. Porque claro, cuando vives en un contexto tan violento, de repente, como lo que decías, que tenemos muy arraigada o muy normalizada la violencia”.

Locutor 1: “Taula per Mèxic” ha permès donar un descans a la periodista. Aquest descans, però, indica que haurà de tornar. Un retorn marcat pels reptes, les incerteses els riscos i la por.

DECLAS: “Es importante, y ahora, a corto, buscar cómo poder regresar, ¿no? Porque, bueno, ahora ha habido descanso, son condiciones oportunas para estar bien, pero cuando regresemos, otra vez se va a venir algo fuerte, ¿no? Entonces, pues, yo no veo un panorama muy alentador al regreso, la verdad”.

[FADE IN: música intro folklore mexicà]

Locutor 1: L'Elizabeth és un testimoni de la dura i dura realitat del que es viu a Mèxic. La periodista ha viscut assetjament, agressions sexuals, tortures i pèrdues que l'han marcat amb una por i ansietat constants. Malgrat tot, l'Elizabeth no renuncia al compromís polític, un compromís que s'ha convertit en un estil de vida en si.

[FADE OUT: música folklore mexicà]

Episodi 02 - Carlos Andrés Domínguez

[RECREACIÓ: So ambient d'un ordinador, *flash* de càmeres, murmuris. Se sobreposen els titulars:

- El 85% dels crims contra periodistes continuen impunes...
- Mèxic, un dels països més perillosos per exercir el periodisme...
- Amenacen a un comunicador després de cobrir una execució pública...
- Desaparició d'un periodista a Veracruz...

S'escolta un "BANG" i hi ha un silenci...]

Locutor 1: A Mèxic, el simple fet d'exercir la professió periodística implica estar subjecte a agressions i amenaces directes. Més d'un centenar de periodistes han estat assassinats en el país en els darrers anys. Davant aquesta situació, l'exili sembla ser la solució a aquest clima de violències. Carlos Andrés Domínguez va buscar refugi a Barcelona a finals del 2024. Avui, ens explica la seva història.

[FADE IN: música intro folklore mexicà]

Veu gravada amb IA: Això és "Veus silenciades", episodi 2: "Periodista malgrat tot"

[FADE OUT: música folklore mexicà]

Locutor 1: "Ens va tocar fer periodisme en temps de pau", aquestes van ser les paraules de Javier Valdez, un dels periodistes assassinats a Mèxic l'any 2017 pels seus treballs sobre el trànsit de drogues i el crim organitzat. Unes paraules que resumeixen en si la situació mexicana: comunicar al país et posa una diana a l'esquena.

Locutor 1: Des de l'any 2000, més de 170 periodistes han estat assassinats a l'estat. En aquest 2025, ja són més de tres assassinats. En aquest episodi, escoltarem el testimoni d'Andrés Domínguez, editor del mitjà independent "Chiapas Paralelo".

DECLAS: “Bueno, yo entré a la carrera en 2013 y egresé en 2018 Cuando yo entro, pues era una situación álgida, sobre todo porque era el segundo año ya para terminar de Peña Nieto. Y 2014 fue para Peña Nieto un año muy cabrón un año muy difícil porque fue primero el reportaje de la Casa Blanca, este reportaje que comienza como a desestabilizar.”

Locutor 1: La casa blanca és una investigació sobre una gran mansió de la família presidencial. Després de més de tretze mesos de recerca, el reportatge comença a posar en dubte el govern de Peña Nieto. L'escàndol es va donar arran del finançament de la casa de luxe ubicada en Lomas. Aquest no va ser l'única situació que va fer desestabilitzar el govern de Peña Nieto:

DECLAS: “Y luego viene un hecho que para nosotros y nosotras es como muy muy latente, que es la desaparición de los 43 normalistas de Ayotzinapa. Entonces 2014 fue un año súper complicado, políticamente hablando”.

Locutor 1: El 2014, van desaparèixer quasi una cinquantena d'estudiants d'entre 17 i 25 anys de l'Escola Normal Rural d'Ayotzinapa. Fins al moment, tan sols s'han identificat les restes de tres d'ells, dels altres estudiants, encara no se sap res. El silenci va fer ressò en un dels casos clau de la crisi de violència i desaparicions del govern de Peña Nieto.

DECLAS: “No importando la edad ni el tiempo, ¿no? O sea, siempre estamos viviendo en crisis”.

Locutor 1: En els darrers anys, les demandes ciutadanes de la població mexicana han canviat.

DECLAS: Ahora ya puedes elegir muy bien qué quieres ver y qué no quieres ver. sí la lógica ha cambiado y las necesidades informativas se han vuelto más particulares. Tal vez hace cinco o seis años las principales demandas eran de salud, de educación, de justicia social y desde hace dos o tres años que el crimen organizado se hizo más visible, bueno, entonces ya la principal demanda ha sido el tema de la seguridad, encaminada hacia allá.

Locutor 1: Ara bé, en aquest clima de violència generalitzada, la mort i les agressions s'han acabat per normalitzar. Davant aquesta situació a la qual s'enfronta Mèxic, Domínguez ha optat per variar els seus treballs i evitar parlar sobre violència.

DECLAS: “Este año tuvimos como el primer colgado, lo que le dicen colgado que es hay un puente, cuelgan a una persona sin vida con una soga y le ponen una narcomanta o un aviso y para nosotros fue importante, ¿no? y fue así de, ya, está duro, ¿no? Y a las dos semanas cuelgan dos, entonces es como de, ya la novedad no es que cuelguen a uno, ya es que cuelguen a dos. Entonces ese tema de la violencia que te vas cansando y vas maximizando y vas estirando la liga, coloquialmente hablando de hasta dónde va a ir la violencia, pues es cansado”.

Locutor 1: Un clima de violència que molts cops es veu exercida pels mateixos polítics.

DECLAS: “Hay que entender que hasta el día de hoy las principales personas que amenazan o que tienen acciones violentas contra los periodistas siguen siendo personas cercanas a la política, ¿no? Y piensan que muchos de estos trabajos que nosotros y nosotras hacemos están referidos porque nos caen mal o porque simplemente nos pagan o lo malentienden. Cuando simplemente es un hecho que muchos de nosotros y nosotras buscamos desentrañar algo y darlo a entender”.

Locutor 1: De fet, així ho deia Alí Pacheco qui afirmava que el 60% de les agressions son obres dels funcionaris públics. Andrés Domínguez va patir de primera mà aquestes.

Locutor 1: Ara bé, la política no és l'únic enemic del periodisme a Mèxic, els professionals també s'han d'enfrontar al narco i el crim organitzat.

DECLAS: “En México la corrupción es como un árbol, ¿no? Entonces, cuando jalas a uno, jalas a muchos y muchas. Entonces, a mucha gente que se ve implicada en este tipo de cosas, se ve aludida. Para nosotros y nosotras, el narcotráfico o el

crimen organizado, los grupos delincuenciales, pues ya tienen una fuerza muy considerable”.

Locutor 1: La violència no és l'únic conflicte al qual s'enfronten els professionals de la comunicació. Un dels temes cabdals de la situació mexicana és la impunitat.

DECLAS: “La impunidad ya llegando al punto es un tema muy cañón ¿no? porque si tú sabes que tú puedes llegar a matar a una persona y no caer en el en la cárcel, pues cualquiera puede llegar a hacerlo. Entonces, la novedad es que alguien se ha detenido, ¿no?”.

Locutor 1: El 2024, un 85% dels crims comesos contra periodistes no van rebre resposta. Els periodistes no només són objectiu directe d'agressions i abusos; en molts casos, la violència també colpeja el seu entorn més proper, afectant les seves famílies i éssers estimats.

DECLAS: “No, en mayo y uno de mis cuñados recibió una amenaza, no recibió, estuvo a punto de ser asesinado por el crimen organizado. Entonces eso como generó mucha desestabilización emocional a nuestra familia, así de forma rápida, él estaba cuidando una casa y de repente entra el crimen organizado, mata dos personas y él se avienta literalmente de un edificio, se cae y se rompe un pie, pero afortunadamente sobrevivió”.

Locutor 1: Aquest episodi va suposar un trencament emocional en l'entorn de l'Andrés. Aquest impacte forma part del desgast invisible dels professionals de la comunicació, sovint silenciats on la por es transforma en rutina.

DECLAS: “Una de las cosas que hemos tratado con el tema psicológico es la paranoia, ¿no? Entonces, es decir, yo sí había algunos momentos en mi casa, en mi casa donde yo vivo solo, donde sí pensaba que podía llegar gente a mi casa a ir a romper. Entonces, yo comenzaba como a decir, bueno, si entra el crimen organizado o alguien acá, ¿cómo me puedo salir o cómo me puedo salvar? Entonces, comenzaba como a buscar rutas alternas, ¿no? Eso, la violencia continua, ¿no? Es decir, la gran fortuna que tienen ustedes, y que creo que es una de las grandes

diferencias, es que no salen pensando que los pueden asaltar, que los pueden matar”

Locutor 1: Les represalies són directes, des de l'estat, des del narco, des d'ambdues.

DECLAS: “Nos obsesionamos por una persona y no nos damos cuenta que la persona puede ser reemplazable. Es decir, si nosotros pensamos que ella es corrupta y hacemos todo para que la saquen, pues posiblemente metan a otra persona que también es corrupta. Entonces no es ella, es el sistema”.

Locutor 1: En un sistema construït sobre la corrupció estructural on les institucions no garanteixen ni la seguretat ni la justícia, una de les opcions que queden és l'exili.

DECLAS: “Cuando yo recibo el llamado de Arturo fue como, está esta posibilidad, quieres vivir, vete”.

Locutor 1: Des de la seva arribada a Barcelona a finals del 2024, el periodistes ha rebut un intens seguiment per part de l'associació “Taula per Mèxic”, un suport que l'ha ajudat a valorar-se com a periodista i l'ha ensenyat a exercir la professió amb seguretat.

DECLAS: “De ahí en fuera todo el apoyo ha sido como muy integral, ¿no? Es decir, el apoyo psicosocial ha sido impresionante, ¿no?” “Luego, también tenemos apoyo de salud, es decir, estamos afiliados a la red de salud en Cataluña, tenemos una nutrióloga que nos está controlando el peso y saber qué queremos hacer.”

Locutor 1: Tot i que el suport rebut des de Barcelona està permetent als professionals fer una pausa i reconnectar amb la seva vocació, Domínguez té molt clares les condicions que calen perquè el periodisme independent i crític pugui tenir futur.

DECLAS: “Siendo periodistas independientes, si a nosotros y a nosotras nos asesinan o nos callan o decidimos renunciar, las otras generaciones que nos ven como posibilidades ya no lo van a hacer”.

Locutor 1: El futur del periodisme crític també depèn de preservar aquestes veus referents. Per això, reinventar la professió s'ha convertit en una estratègia de supervivència.

DECLAS: “Entonces, el periodista es muy creativo, es muy ágil, es bien atento y atenta. Entonces, hay que tomar esas cosas para reinventar el periodismo, para darle otra vuelta, otro matiz, otro sentido. Y eso En México somos expertos y expertas en eso, ¿no? Entre más los tienen acorralados, mejores herramientas hemos sacado adelante”.

Locutor 1: El periodisme continua sent necessari. Vital. Però també fràgil. Mentre informar continuï sent més perillós que delinquir, la democràcia estarà en risc.

DECLAS: “Pero si se sigue demostrando que el día de mañana se puede matar periodista y no pasar nada, yo creo que va a seguir igual”.

[FADE IN: música folklore mexicà]

Locutor 1: Andrés no és un cas aïllat, és un dels testimonis entre més d'un centenar de professionals. Però la seva experiència engena una llum d'esperança dins d'aquest pou de violència i corrupció: mentre hi hagi veus que estiguin disposades a resistir el periodisme no serà silenciats.

[FADE OUT: música folklore mexicà]

Episodi 03 - Martha Guillén

[RECREACIÓ: Se senten diverses veus superposades. Una a una, les veus es van apagant abruptament, com si algú les fes callar. Pot sonar un efecte de “tall” de micròfon o de ràdio que es dessintonitza].

Locutor 1: A Mèxic, la llibertat d'expressió ha passat de ser un dret a convertir-se en una batalla diària. Informar et pot costar la vida i el silenci molts cops s'imposa a la por. Martha Guillén és una d'aquestes veus que en diverses ocasions ha hagut de fer silenci per salvaguardar-se, però també és un exemple de resistència i lluita. En un context on la professió està a punt de pistola, la periodista ha trobat refugi a Barcelona.

[FADE IN: música intro folklore mexicà]

Veu gravada amb IA: Això és “Veus silenciades”, episodi 3: “Censura, silenci i por”

[FADE OUT: música folklore mexicà]

DECLAS: “Estudié la carrera de periodismo en una región muy pequeña, de 2013 a 2017. Sin embargo, siendo estudiante, comencé a ejercer. Mi primera cobertura fueron, de hecho, unas jornadas electorales”.

Locutor 1: No sabem si la professió la va trobar a ella o ella va trobar a la professió, ara bé, ja des d'estudiant, va voler incorporar-se i dedicar-se activament al periodisme.

DECLAS: “Yo quería estudiar letras, pero no sé, la vida me llevó a periodismo. Y ya estando en periodismo, pues claro que me quedé, encontré en ello una vocación”.

Locutor 1: Entre lletres, Martha va trobar la seva veritable passió. Amb el temps aquesta vocació es va convertir en una eina per entendre i denunciar realitats

complexes. Aquest enfocament als drets humans, però, la va portar en diverses ocasions a patir abusos i agressions per part del poder.

DECLAS: “Es más una cuestión que está muy instaurada a nivel sistemático de violencia, porque de alguna manera, tanto el poder político, el poder incluso empresarial, que de pronto está ligado, han hecho estas alianzas también de pronto con crimen organizado, porque de alguna manera se protegen entre ellos”.

Locutor 1: La violència exercida contra periodistes a Mèxic és una realitat. De fet, l'any passat el CPJ anunciava que Mèxic era el país amb el nombre de desaparicions més alt arreu del món. Així mateix, el 2024 va ser l'any més mortífer per exercir la professió. A Mèxic, el periodisme s'exerceix en un entorn cada cop més perillós, alimentat tant pel govern com pel crim organitzat, que perpetuen aquesta roda de violència.

DECLAS: “Es que creo que existe una especie de, digamos, modelo, por así decirlo, de agresión o como de modus operandi de las autoridades que te van haciendo cosas, o sea, que van escalando. Primero es un tipo de agresión pequeña, luego otra, luego otra, luego otra, hasta que te amenazan a ti y cuando ven que no haces caso, pues ya amenazan a tu familia, y cuando ya amenazan a tu familia es cuando ya tienes que hacer algo”.

Locutor 1: En aquest context de violència, la impunitat és un fet contra el qual s'ha de lluitar. Malgrat l'aprovació el 2012 del “Mecanisme de Protecció per a Persones Defensores de Drets Humans i Periodistes”, la realitat és que en molt pocs casos aquestes iniciatives han pogut vetllar per la seguretat dels periodistes, el 2024 vuit persones inscrites dins del mecanisme van ser assassinats. A Mèxic, la seguretat no està garantida, i no només els periodistes viuen sota una amenaça constant.

DECLAS: “También es asumir un riesgo para ti, para tu persona, y muchas veces también para tu familia, como ha sido de pronto mi caso. Entonces, claro que ha habido momentos en los que me cuestionaba a mí misma por qué estoy haciendo esto, si vale la pena seguir o no”.

Locutor 1: Martha Guillén va viure de primera mà aquest risc.

DECLAS: “En dos ocasiones amenazaron a mi familia, en una fue porque estaba cubriendo una jornada electoral”.

Locutor 1: Una d’aquestes amenaces va arribar arran de la investigació que la periodista va fer sobre un exalcalde del petit municipi de Zapotlán el Grande, a Jalisco. Unes eleccions marcades pel frau i per les connexions amb grups criminals.

DECLAS: “Justo mandaron a personas que pertenecen a un grupo de crimen organizado, los mandaron a seguirnos y demás, ellos amenazaron, fue la primera vez que amenazaron a mi vida y a la de mi familia, entonces esa vez pues ni siquiera publicamos, o sea, tuvimos que censurarnos, no publicamos nuestro reportaje, y pues la consecuencia quedó en el poder, y ya tan solo un año después este mismo alcalde vuelve a amenazar contra la vida de mi familia, pero esta vez es mucho más fuerte porque como por una semana, semana y media, bueno, antes de eso nos tomaron nuestro sitio web, hubo una campaña de desprestigio en nuestra contra, hubo bloqueos informativos, o sea, el alcalde le dio la orden a todo el mundo de no darnos entrevistas, entonces nosotros no podíamos conseguir entrevistas casi con nadie, teníamos de pronto algunos contratos con empresas a quienes les hacíamos contenido para que ellos publicaran en sus redes sociales, de eso un poquito, no nos manteníamos”.

Locutor 1: Aquest cara a cara va obligar la periodista a desplaçar-se per primer cop a la ciutat de Guadalajara.

DECLAS: “Algo por lo que sigo haciendo periodismo es el hecho de que si yo sé algo que no está bien, tengo que decirlo, porque si no lo digo, entonces me convierto en cómplice”.

Locutor 1: La por obliga els periodistes a autocensurar-se i a regular el que expliquen, i això implica un gran silenci. Un silenci forçat que dona peu a la culpa.

DECLAS: “El autocensurarme o el regular ciertos temas, sí, es muy difícil, porque luego yo siento culpa, porque luego yo siento culpa, ¿sabes?, de que no se está visibilizando una problemática completa, como debería de ser”.

Locutor 1: Martha Guillén va caure en un conflicte entre el deure d'informar i la necessitat de protegir als seus familiars i protegir-se a si mateixa. Malgrat el compromís amb la veritat i el deure a estar informats, la periodista va arribar a una conclusió molt clara.

DECLAS: “Entender que ninguna noticia ni ningún reportaje vale la vida de las personas. Ni la mía, ni la de mi familia, ni la de nadie más”.

Locutor 1: Aquesta no va ser l'única situació de perill, en els darrers anys s'han donat més, destacant les amenaces rebudes davant la publicació d'un reportatge sobre el saqueig il·legal d'aigua i la tala al Nevado de Colima, que va provocar inundacions mortals a San Gabriel i va revelar la implicació d'empresaris i polítics que van concedir permisos irregulars.

DECLAS: “Amenazan a mi familia, amenazan a mí, a mi pareja, y no solo nos amenaza el alcalde, sino que ella hubo una amenaza mucho más directa de un integrante del crimen organizado que me dice, sus cabezas van a rodar si no va a tal reportaje”.

Locutor 1: Davant les amenaces, Martha Guillén va trobar suport en la “Xarxa de Periodistes a Peu” una organització fundada el 2007 que lluita pels drets humans i la qualitat periodística, enfocat en la denúncia i la veritat. Malgrat el suport que la periodista va rebre, aquestes situacions van tenir efectes sobre ella. Les amenaces van implicar...

DECLAS: “Desde un desgaste psicoemocional para que no ejercemos, porque vivir así de diario, la verdad es que sí es cansado, es desgastante, pero no es un desgaste nada más personal, porque esto, a final de cuentas, termina afectando a terceras personas, termina afectando a nuestra pareja, a nuestra familia y demás”.

Locutor 1: Malgrat tot, la resistència és clau en tot

DECLAS: “Yo diría que es un estilo de vida que viene desde un poco la resistencia, porque en México sabemos que vivimos en un sistema de mucha represión, violencia, opresión y demás. Y creo que las y los periodistas, sobre todo de derechos humanos, encontramos en nuestro ejercicio una manera de resistir y de no ser parte y no ser cómplices de este sistema que muchas veces nos molesta”.

Locutor 1: En un context de violència, són els mitjans més petits els que acaben més malparats, sigui per la falta de recursos o per la cadència d'una xarxa sòlida. Malgrat tot, són els mateixos mitjans com “El Suspica” els que contraresten la premsa més tradicionalista amb una línia editorial oficialista. La seva resistència és clau per oferir un periodisme crític i independent.

DECLAS: “Mi trabajo ha tenido un impacto importante en las comunidades precisamente porque son comunidades en las que existe más o predomina más el periodismo tradicionalista y oficialista, que carece de un sentido crítico, que carece de investigación y que fomente la opinión pública, que fomente la crítica ante todo”.

Locutor 1: L'arribada a Barcelona va ser difícil i l'adaptació va ser complicada durant les primeres setmanes. Ara bé, aquesta experiència ha donat un respir a la periodista i li ha permès definir l'enfocament que vol tenir en l'exercici del periodisme quan torni a Mèxic.

DECLAS: “Tengo una mirada distinta desde que estoy acá y ha sido gracias al cobijo y gracias a este respaldo de organizaciones como La Tabla”.

Locutor 1: En aquest context, les ajudes internacionals poden ser claus per la millora de la situació a Mèxic. Organismes com “Article 19”, CPJ o la UNESCO, han col·laborat gratament a l'hora de donar visibilitat.

DECLAS: “La situación en México para ejercer periodismo es precaria, es difícil y es de mucho riesgo, o sea la misma precariedad ya implica un riesgo, implica una vulnerabilidad y la manera en la que la comunidad internacional puede pues

apoyarnos es siendo solidarias, escuchando, compartiendo nuestras historias también y también tratando de impulsar desde fuera, desde lo internacional, este, o contrarrestar estos discursos que puede haber en México contra el periodismo y contra los periodistas”.

Locutor 1: En contextos hostils, la por no desapareix. S'arrela. I els periodistes aprenen a conviure-hi. Però en alguns casos, aquesta por es converteix en motor: un motor que impulsa la creació de xarxes de suport.

DECLAS: “El miedo es algo con lo que lamentablemente aprendes a vivir, incluso a seguir haciendo tu trabajo con miedo. Pero el mismo miedo te hace fortalecerte, te hace aprender herramientas de protección, de prevención, te ayuda. En mi caso, el mismo miedo me ha hecho hacer alianzas con otros medios de comunicación, con colegas, con periodistas de otras regiones, incluso de otros estados, con organizaciones civiles, para no volver a estar como lo estuve en esa ocasión, que estuve muy vulnerable también porque me encontraba sola y porque mi medio se encontraba solo, sin ningún respaldo, sin ningún foco, sin ninguna visibilidad como la que tenemos actualmente”.

[FADE IN: música folklore mexicà]

Locutor 1: El periodisme mexicà resisteix, no només des de la valentia individual, sinó des de la construcció de xarxes, aliances i solidaritat. Perquè, tot i el perill, periodistes com la Martha Guillén continuen defensant el dret a la veritat i a la informació.

[FADE OUT: música folklore mexicà]

Episodi 04 - Aldo Castillo

[RECREACIÓ: Sons ambientals d'una ciutat, de fons, comença a sonar una ràdio amb notícies de violència i corrupció. De cop, se sent el soroll d'un teclat, una respiració accelerada un *click* i un silenci]

Locutor 1: Resistència, resistència és el que diferencia als periodistes a Mèxic. Malgrat les amenaces, les agressions i la repressió, continuen lluitant per informar des de la veritat i el compromís social. A través de l'experiència d'Aldo Castillo, director d'*Escenario Tlaxcala* i periodista exiliat a Barcelona durant els darrers mesos del 2024, veurem la realitat d'un país on informar és un acte de resistència i on la veu desafia la censura i la impunitat.

[FADE IN: música folklore mexicà]

Veu gravada amb IA: Això és "Veus silenciades", episodi 4: "Veus contra la injustícia"

[FADE OUT: música folklore mexicà]

DECLAS: "Los periodistas nos hacemos periodistas por alguna herida de la infancia no sanada o por un ímpetu de tener siempre la razón, ¿no? Que esos son como los dos tipos de periodistas. Bueno, o sea, ya profundizando un poco en mi historia de vida, creo que yo me hice periodista sí por, un poquito de ambas cosas".

Locutor 1: El 2012 Aldo es trobava a la meitat de la seva llicenciatura com a periodista quan va poder viure un moviment estudiantil i social conegut com a "YoSoy132".

DECLAS: "Les apoyé en gestionar algunas cosas y me involucré inmediatamente con ellos en los trabajos de denuncia. Y lo que se estaba demandando era la democratización de la información, la democratización también de los medios y que se hablara con la verdad".

Locutor 1: “YoSoy132” va ser un moviment de protesta iniciat per estudiants universitaris mexicans durant el mandat de Peña Nieto resposta del descontent generalitzat cap a les accions del president. Els estudiants exigien la democratització dels mitjans i respecte a les llibertats i dret de manifestació.

DECLAS: “Ahora que está Claudia Sheinbaum, pues bueno, las cosas son, se están replicando en términos de lo que estábamos denunciando”.

Locutor 1: L'1 d'octubre del 2024, Clàudia Sheinbaum assumia el poder a Mèxic. Malgrat els documents firmats junt amb l'organització de Reporters Sense Fronteres per la protecció i defensa de la llibertat de premsa i els periodistes, les accions no semblen reflectir les promeses de la presidenta. Des de la pujada al poder de Sheinbaum farà set mesos, 5 periodistes han estat assassinats.

DECLAS: “Situaciones de violencia que me han pasado creo que las he normalizado malamente, pero...Como que uno al normalizar no se da cuenta que necesita cambiar, que necesita hacer cambios”.

Locutor 1: *Escenario Tlaxcala* és el mitjà independent que dirigeix Castillo. És un diari que documenta violacions dels drets humans i aborda temes com el gènere, la política o l'ecologia. Aquestes qüestions han mogut sensibilitats d'algunes figures públiques.

DECLAS: “Creo que la causa de una violencia es moverle, decimos en México, moverle el tapete a alguien, ¿no? Simbrarlo. Si no le simbraras la casa a alguien, pues no tendría por qué agredirte. Entonces, porque tu trabajo está moviendo, es porque te agreden”.

Locutor 1: En aquest sentit, l'estratègia governamental advertia Aldo és, sobretot, minimitzar, silenciar, invisibilitzar i ridiculitzar les situacions, causes i lluites.

DECLAS: “En algún momento tuve el teléfono intervenido y no supe la verdad por quién, aunque tengo mis sospechas por lo que yo estaba investigando en ese tiempo”.

Locutor 1: A vegades, la violència va anar més enllà de l'espionatge tecnològic.

DECLAS: “También ha habido violencia física, ¿no? En un momento me quemaron con cigarros”.

Locutor 1: Aquestes experiències viscudes per Aldo no fan més que evidenciar el context de risc al qual es veuen exposats en múltiples ocasions els periodistes mexicans.

DECLAS: “No es algo que sea constante, no sabes cuándo esperarlo, pero ya sabes que si estás trabajando algo pesado, pues probablemente tengas que redoblar el cuidado, ¿no? Que algo te puede pasar”.

Locutor 1: Aldo té molt clar on haurien de posar el focus de les actuacions polítiques...

DECLAS: Tenemos el mecanismo de protección a periodistas, pero poco efectivo es porque el incremento de asesinatos es muy fuerte en el último año. Y además los estados tienen como sus mecanismos de protección, pero lo cierto es que no, pues no son tampoco tan efectivos y se activan una vez que te pasó la violencia.

Locutor 1: A l'Estat de Tlaxcala, lloc d'origen del periodista, s'està vivint un dels pitjors moments quant a violència. El 2024, la percepció d'inseguretat a l'estat havia augmentat a un 46,8% en la població major de 18 anys.

DECLAS: “Esto es súper grave porque además, bueno, también el discurso oficial es la invisibilización total, que no pasa nada. Entonces lo que nosotros hacemos es más bien atender el discurso oficial y contar las otras cifras de la documentación de los casos asociados a narco”.

Locutor 1: Una altra de les principals preocupacions de l'Estat és el tràfic de dones i nenes. Les dades alerten que 4 de les 13 víctimes identificades al país com a víctimes d'explotació sexual provenien de Tlaxcala.

DECLAS: “Podemos también como darle la vuelta al discurso de la violencia, incluso el periodismo de violencia o que incita a la violencia”.

Locutor 1: Ara bé, en aquest context també han de trobar alternatives de cobertures, que no siguin frontals ni que posin en risc als professionals de la comunicació.

DECLAS: “No es solamente ir por trabajos riesgosos lo que me valida como periodista”.

Locutor 1: En alguns casos, les accions exercides contra el periodista l'han obligat a replantejar-se si valia la pena publicar determinats treballs. En més d'una ocasió, la decisió ha estat no fer-ho com a mesura de protecció. Un dels casos va ser una investigació sobre un company de Aldo el qual estava a presó acusat de l'assassinat d'un exgovernant.

DECLAS: “Yo tomé la decisión de no publicar ese trabajo, pero sí te pesa, o sea, sí pesa porque... Uno es trabajo, que eso es lo de menos, pero tú sabes que ahí hay algo importante que se tiene que contar y que puede ser la razón por la que de verdad se pueda sancionar a personas poderosas que están nada más jodiendo desde la vida a todo el mundo en el Estado”.

Locutor 1: Després d'anys exercint la professió, Aldo va decidir marxar a Barcelona per poder reordenar les seves idees sobre el paper del periodisme a Mèxic.

DECLAS: “La verdad es que este asilo llegó a mí, yo no lo estaba buscando, tal vez conscientemente no, pero directamente sí lo estaba gritando”.

Locutor 1: “Periodistes a Peu”, una aliança de 17 mitjans repartits per tot Mèxic, el van ajudar a aquesta mobilització.

DECLAS: “La verdad es que fue muy, sí me alivió un montón. Y me hizo pensar mucho en las malas decisiones sobre todo y en lo que no quiero volver a hacer regresando”.

Locutor 1: En aquest acompanyament respallat per “Taula per Mèxic”, el periodista va realitzar un manual de recomanacions per a la seguretat i protecció de periodistes. Entre altres directrius, Aldo exposava les següents: compartir la ubicació, deixar garanties i antecedents del que els va passant o fer saber que t'estan violentant.

DECLAS: “Ahora tengo claro qué prácticas no quiero volver a repetir”.

Locutor 1: Si bé aquesta experiència està ajudant els periodista a ser conscient de la bona i mala praxis de la professió, Aldo també és conscient de les traves governamentals imposades cap al periodista en els darrers anys. La raó és que les amenaces cap a periodistes no sempre van acompanyades d'agressions físiques.

DECLAS: “Violencias fiscales, que eso también está muy, muy intenso. El hecho de que te metan multas muy pesadas de dinero para que te provoquen cerrarte”.

Locutor 1: Tot i aquestes pressions, resistir és clau. A Mèxic, ja són moltes les zones silenciades, és a dir, llocs on la censura és tan forta que la població ha perdut l'accés real al dret a la informació. Per a l'Aldo, mantenir viu el projecte Escenario Tlaxcala és ja un èxit en la lluita pel dret a la informació.

DECLAS: “Justo el hecho de no cerrar escenario Tlaxcala ya para mí es como un gran logro y éxito sobre el tema del derecho a la información porque finalmente el proyecto mismo ya en Tlaxcala sí se considera como ese granito de arroz que está señalando lo que se tiene que señalar y defendiendo el derecho a la información de la ciudadanía y dándoles espacio”.

Locutor 1: El dret a la informació és un dret constitucional que el mateix govern mexicà defineix com la capacitat de les persones a “sol·licitar gratuïtament la

informació que està a les mans de les entitats que reben recursos públics, independentment de la font”.

DECLAS: “No es solamente el derecho a estar informado, sino que es también el derecho a poder informar”.

Locutor 1: El periodisme s’ha de diferenciar de la política. En veu d’Eugenio Scalfari: “Periodista és gent que explica a gent el que passa a la gent”. D’aquesta manera, la professió esdevé clau per a la construcció d’un sistema democràtic donada la seva doble funció informativa i fiscalitzadora.

DECLAS: “Entonces creo que la democracia está intentando silenciarse, o más bien la participación ciudadana se está intentando silenciar. Sin embargo, creo que más ahora que nunca veo muy efervescente que la gente ya no se queda callada”.

[FADE IN: música intro folklore mexicà]

Locutor 1: La història d’Aldo i d’altres periodistes mexicans ens mostra que la violència contra la premsa no és només física o directa, sinó també una estratègia sistemàtica per silenciar la democràcia i la participació ciutadana. Resistir en aquest context no és fàcil, però és imprescindible per garantir el dret a la informació i a la llibertat d’expressió. *Escenario Tlaxcala* és aquest “granet d’arròs” per a la lluita periodística i Aldo Castillo una de les veus contra la injustícia.

[FADE OUT: música folklore mexicà]

7.3. GUIÓ TÈCNIC EPISODI PILOT PÒDCAST

Nº	TIPUS DE PLA SONOR	ENTRADA ÀUDIO	DESCRIPCIÓ	DIÀLEG	TEMPS	TEMPS ACUMULAT
1	PP	USB	RECREACIÓ: So d'un tret llunyà, seguit pel soroll de passos apressats i una porta tancant-se de cop. S'escolten crits i després... silenci	-	1' 35"	1' 35"
2	PP	MIC 1	INTRODUCCIÓ	El compromís amb la denúncia de la violència i les violacions [...] amb agressions, violència i amenaces.	18"	-
3	FADE IN (3P → PP) i tornada al 3P	USB	Música folklore mexicà	-	-	-
4	PP	USB	PRESENTACIÓ DEL PROGRAMA	Això és "Veus silenciades", episodi 1: "Exiliats per la veritat"	-	-
5	Música torna a passar a PP i lent FADE OUT	USB	Marxa música folklore mexicà	-	-	-
6	PP	USB	Declaració 1: Presentació	"Yo soy Elizabeth Díaz, soy periodista audiovisual mexicana, [...] Ahí pasan muchísimas cosas"	22"	1' 57"
7	PP	MIC 1	Tasa homicidis Nezahualcóyotl	A la ciutat de Nezahualcóyotl, [...] que se situava en el 14%.	14"	1' 21"

8	PP	USB	Declaració 2: Inicis en el periodisme	“Cuando yo fui creciendo, empezó una racha de violencia muy fuerte, [...] de gente cercana y de muchas cosas que estaban sucediendo en mi ciudad”	30”	1’ 51”
9	PP	MIC 1	Introducció “Sueña Dignidad”	L’Elisabeth no només fa periodisme [...] que aposta per la llibertat amb totes les conseqüències: Sueña Dignidad.	10”	2’ 01”
10	PP	USB	Declaració 3: Acompanyament des del mitjà independent	“Sueña Dignidad nace hace 5 años, somos colectivo [...] y también para acompañar desde otro lugar”	32”	2’ 33”
11	PP	MIC 1	Cobertura de “Sueña Dignidad”	Sueña Dignidad és un mitjà independent compromès amb els moviments socials [...] Un compromís comporta costos econòmics, un fort impacte emocional i un alt nivell d’exposició.	17”	2’ 50”
12	PP	USB	Declaració 4: Com construir un periodisme lliure?	“Si queremos realmente hacer otro periodismo hay que ser libres, [...] somos también una apuesta política y no dependemos de ninguna persona”	23”	3’ 13”
13	PP	MIC 1	Agressions a periodistes	Segons l’informe de Article 19, el 2023 es van registrar [...] una amenaça, una pallissa, un atac. Malgrat tot, ella continua exercint la professió.	12”	3’ 25”
14	PP	USB	Declaració 5: Persecussions a la periodista	“Yo empecé a tener persecuciones duras desde el 2022, [...]pero desde el 2022 ya hubo un intento de secuestro que sufrí”	15”	3’ 40”
15	PP	MIC 1	Cas de Roxana Ruiz	En aquell moment, Elisabeth cobria un cas de persecució política a Ciutat Neza.	22”	4’ 02”

				[...] Finalment, l'any 2023, l'audiència va absoldre Roxana.		
16	PP	USB	Declaració 6: atacs generats a causa del cas de Roxana.	"Pero bueno, ese caso en particular, a mí [...] Se intentaron meter a mi casa, nos pegaron, hubo unas amenazas muy fuertes"	13"	4' 15"
17	3P PP	USB MIC 1	Música de tensió Introducció als diferents episodis de violència viscuts per la periodista	El calvari només havia fet que començar per a l'Elizabeth	3"	4' 18"
18	PP	USB	Declaració 7: Inici de l'agressió a Tanibet	"2023 también, 2024 es cuando ha sido más crudo, [...] hace un año, del 2024, yo fui agredida en Tanibet, Oaxaca"	20"	4' 38"
19	PP	MIC 1	Cas d'Eloxochitlán de Flores Magón, a Oaxaca.	L'Elizabeth es va desplaçar fins al penal [...] dels episodis de violència més xocants de la seva trajectòria.	32"	5' 10"
20	PP	USB	Declaració 8: Agressions donades davant de la presó.	"Me empieza a gritar de cosas, me empieza a escupir, [...] con sus armas largas, lo cual fue como ¿pero por qué?"	56"	6' 06"
21	PP	MIC 1	Desenllaç de la narració i introducció al segon assetjament.	A Elizabeth Díaz la van voler portar empresonada, [...] aquest cop, per part de funcionaris públics.	21"	6' 27"
22	PP	USB	Declaració 9: Sobre el maltracte donat pels funcionaris públics.	"Nos encapsularon y había muchísimos policías, como más de 300, [...] y nos tuvieron privados de nuestra libertad más de dos horas"	48"	7' 15"
23	PP	MIC 1	Explicació del fet anterior i de com	Una companya de feina havia	12"	7' 27"

			van acabar atrapats fins del Ministeri Públic	desaparegut, [...] la van conduir fins a l'alcaldia de Tlalpan.		
24	PP	USB	Declaració 10: Episodi més fort de la periodista; tortura sexual i agressions.	"El cuarto estaba todo lleno de como una nube blanca, entonces yo no alcancé [...] cuando pasa todo lo de la tortura y el robo"	30"	7' 57"
25	PP	MIC 1	Ajuda rebuda per part del CIMAC.	Arran d'aquest episodi, la periodista [...] per les relacions amb la periodista.	15"	8' 12"
26	PP	USB	Declaració 11: Conseqüències derivades de l'atac.	"De manera personal es bastante duro vivir así, [...] entonces parece que estás como un poco encarcelada"	31"	8' 43"
27	PP	MIC 1	Estadístiques dels Mecanismes de Protecció.	Al febrer del 2024, [...] un 67% eren periodistes segons dades de NMAS.	10"	8' 53"
28	PP	USB	Declaració 12: Conviure amb l'ansietat.	"Entonces ya no me es fácil hacer coberturas, [...] y en todas las manifestaciones allá hay siempre represión"	15"	9' 08"
29	PP	MIC 1	Conseqüències psicològiques i emocionals.	L'ús de la força per part de [...] en els professionals de la comunicació.	8"	9' 16"
30	PP	USB	Declaració 13: El periodisme es converteix en un estil de vida.	"Yo creo que el periodismo se ha vuelto mi vida, [...] continuar con su labor, y hay un momento de no escapatoria"	17"	9' 33"
31	PP	MIC 1	Quan et qüestions seguir amb l'exercici de la professió.	El constant sentiment de vigilància, el risc d'agressions [...] qüestionar-se si val la pena continuar exercint la professió.	18"	9' 51"
32	PP	USB	Declaració 14: El periodisme dona	"Yo creo que es una convicción de vida,	12"	10' 03"

			esperança.	[...] pero también me ha dado muchas esperanzas”		
33	PP	MIC 1	La necessitat del periodisme lliure en les democràcies.	La <i>Comissió Nacional de Drets Humans</i> a Mèxic [...] un reflex de la salut democràtica d'un país.	9”	10’ 12”
34	PP	USB	Declaració 15: Violentació dels drets fonamentals.	“Cuando violentan a un periodista [...] están violando un derecho humano básico”	13”	10’ 25”
35	PP	MIC 1	L'exili	Per a moltes periodistes mexicanes, [...] sinó una necessitat. Marxar mai és fàcil.	6”	10’ 31”
36	PP	USB	Declaració 16: opinions sobre “Taula per Mèxic”	“Es un descanso, entonces para mí ha sido, bueno, dejar a mi colectiva, [...] Entonces, bueno, también vienen mucho estas críticas y autocríticas”	28”	10’ 59”
37	PP	MIC 1	Catalunya com a refugi internacional	A Catalunya, més de 30 organitzacions participen en programes de suport a defensors de drets humans.	5”	11’ 04”
38	PP	USB	Declaració 17: Necessitat d'iniciatives com la Taula.	“Es muy necesario porque hace cambios, [...] que tenemos muy arraigada o muy normalizada la violencia”	26”	11’ 30”
39	PP	MIC 1	“Taula per Mèxic”; descans i retorn.	“Taula per Mèxic” a permés donar [...] Un retorn marcat pels reptes, les incerteses els riscos i la por.	10”	11’ 40”
40	PP	USB	Declaració 18: Reptes futurs de la periodista.	“Es importante, y ahora, a corto, buscar cómo poder regresar, [...] Entonces, pues, yo no veo un panorama muy alentador al regreso, la verdad”	27”	12’ 07”

41	FADE IN [3P → PP i torna a passa]	USB	Música folklore mexicà	-	1' 35"	13' 42"
42	PP	MIC 1	TANCAMENT	L'Elizabeth és un testimoni de la dura i cura realitat [...] un compromís que s'ha convertit en un estil de vida en si.	19"	-
43	La música passa de 3P a PP, es manté uns segons i paulatiname nt va marxant	USB	Música folklore mexicà	-	-	-

7.4. GUIÓ REPORTATGE AUDIOVISUAL

PERSONATGE	DECLARACIÓ	TEMPS	PLÀNOL	TEMPS ACOMULAT	SO / MÚSICA
Tràiler	—	4:00	—	4:00	
Aldo	Los periodistas nos hacemos periodistas por alguna herida de la infancia no sanada o por un ímpetu de tener siempre la razón, ¿no? Que esos son como los dos tipos de periodistas. Bueno, o sea, ya profundizando un poco en mi historia de vida, creo que yo me hice periodista	16"	¾ esquenes pel carrer de Barcelona ¾ esquenes entrant al portal del seu pis Primer pla de perfil caminant cap a la taula Primer pla mirant a la càmera	4:16	In Música Lenta Piano So: claus entrant pis
Aldo	El periodismo se me presentó fue como una alternativa, ¿no? Una posibilidad de agencia de cambio	8"	Primer pla durant l'entrevista Chyron Aldo Castillo	4:24	
Off	L'Aldo va començar a exercir el periodisme durant el moviment estudiantil YoSoy132. Aquella revolució dels estudiants reclamava els seus drets i denunciava la injustícia social a Mèxic en aquell moment. Va ser una carta de presentació al següent president del país, Peña Nieto.	16"	Imatges recurs de les protestes a Mèxic	4:40	So: crits / manifestació / gent

Aldo	Les apoyé en gestionar algunas cosas y me involucré inmediatamente con ellos en los trabajos de denuncia. Y lo que se estaba demandando era la democratización de la información, la democratización también de los medios y que se hablara con la verdad, sobre todo poner en el centro el derecho a la información de quienes en unos meses estarían votando en las elecciones para que supieran el fraude electoral que se estaba ya tejiendo o que se estaba armando.	28''	Imatges recurs Mèxic a les protestes Fotografies o vídeos de l'Aldo en aquella època	5:08	So: crits / manifestació / gent
Aldo	Yo empecé muy joven, todavía estaba saliendo de la carrera. Creamos un radio por internet, esta radio por internet llegó a tener 34, 35 programas y lo conducían jóvenes. Puros chavos haciendo radio de todos los temas posibles. El verdadero reto de sostenerlo empezó cuando yo dejé la universidad, empezó a avanzar la vida y pues la vida se paga en muchos aspectos. Como merch del proyecto, hacemos eventos, hacemos una posada, hacemos un evento cuando cumplimos años, conmemorando el aniversario que es en julio,	40''	Primer Pla durant l'entrevista Imatges recurs Aldo treballant Imatges recurs dels esdeveniments organitzats	5:48	Out Música Lenta Piano

	también hacemos crowdfundings, sobre todo para investigaciones en específico y también hemos lanzado un esquema de membresía, que es como lo último que lanzamos como para intentar la sostenibilidad				
Off	Poder tirar endavant un mitjà de comunicació a Mèxic és molt complicat. L'estudi de <i>Registro Nacional de Medios Digitales</i> de l'Observatorio Mexicano de Medios, mostra com a Mèxic hi ha fins a 1.402 mitjans digitals, i d'aquests, el 93% depenen de diners públics. El mitjà de l'Aldo és del 7% restant, Escenario Tlaxcala no està vinculat a l'administració pública, el que els permet més llibertat entre cometes. Una altra solució per ser periodista a Mèxic és ser freelance o col·laborador, com és el cas del Carlos Andrés Domínguez.	31''	Imatges recurs de Mèxic - Plànols Generals Pla General Andrés arribant a l'entrevista ¾ andrés d'esquenes Primer pla mirant a càmera Andrés	6:19	
Andrés	Siempre he pensado que la agenda la pongo yo, no la ponen las demás personas ni quien esté pasando el tema. Entonces a mí me gustan mucho los animales, entonces de repente cuando me meto en temas muy escabrosos y yo veo que ya me fui al fondo, de	20''	Primer pla durant l'entrevista Chyron Andrés Domínguez Pla mig durant l'entrevista	6:39	

	repente busco y otra agenda y lo libero y un día estoy hablando				
Andrés	Cuando yo entro, pues era una situación álgida, sobre todo porque era el segundo año ya para terminar de Peña Nieto. Y 2014 fue para Peña Nieto un año muy cabrón, un año muy difícil. Un año súper complicado, políticamente hablando.	15''	Imatges recurs de Mèxic a 2014	6:54	So: ambient Mèxic
Andrés	Al menos en mi estado, creo que han cambiado mucho las cosas, las demandas siguen siendo otras. Tal vez hace cinco o seis años las principales demandas eran de salud, de educación, de justicia social y desde hace dos o tres años que el crimen organizado se hizo más visible, bueno, entonces ya la principal demanda ha sido el tema de la seguridad, encaminada hacia allá.	22''	Primer pla Andrés durant entrevista Pla mig Andrés durant l'entrevista	7:16	
Andrés	También se han generado otras agendas, digo por el otro lado ha habido mucho más apertura sobre temas que tal vez en algún momento hubieran sido muy difíciles con la prensa tradicional hablo sobre la agenda lésbica, gay,	20''	Imatges recurs Andrés treballant	7:36	So: tecles ordinador

	bisexual, transexual pues en mi país ya ha tenido como mucho más amplitud la agenda feminista, entonces también es otro tema				
Andrés	Es decir, antes ante el monopolio de las empresas corporativas de comunicación, pues se perfilaba como algo más generalista. Ahora ya puedes elegir muy bien qué quieres ver y qué no quieres ver. Bueno, dependiendo, pero sí la lógica ha cambiado y las necesidades informativas se han vuelto más particulares.	16"	Pla mig Andrés durant l'entrevista Primer pla Andrés durant l'entrevista	7:52	
Off	En els darrers anys la violència i la falta de llibertat de premsa a Mèxic s'ha convertit en el pa de cada dia pels periodistes. L'Elisabeth Díaz, periodista mexicana, també ho coneix des de ben petita.	12"	Imatges recurs violència a Mèxic	8:04	So: cops / agression s / gent cridant
Elisabeth	Soy Elizabeth Díaz, soy periodista audiovisual mexicana, particularmente del Estado de México. Desde los 17 años empecé a hacer incidencia. Yo vengo de una ciudad que es bastante peligrosa y es una ciudad que está en las orillas de la Ciudad de México, que es Ciudad de Zahualcóyotl. Ahí pasan muchísimas cosa	17"	Pla general Elisabeth arribant a l'entrevista ¾ Elisabeth seient a la cadira de l'entrevista	8:21	In Música Tenebrosa

Elisabeth	Cuando yo fui creciendo, empezó una racha de violencia muy fuerte, entonces muchos de mis amigos de la preparatoria fueron asesinados. Y a mí me tocó presenciar muchísimos casos muy crudos de violencia y por eso me acerqué al periodismo, como una forma de tratar de hacer justicia. Y sobre todo yo veía que no se hablaba en los medios sobre estas muertes, primero de mis amigos, de gente cercana y de muchas cosas que estaban sucediendo en mi ciudad.	26"	Primer pla Elisabeth mirant a càmera Pla mig Elisabeth durant l'entrevista Chyron Elisabeth Diaz Primer pla Elisabeth durant l'entrevista	8:47	
Elisabeth	Sueña Dignidad nace hace 5 años, somos colectivo y también medio libre, justo el colectivo porque somos una apuesta multidisciplinaria en donde no solamente somos periodistas, también hay defensores de derechos humanos, hay artistas y hay abogados. Entonces hemos visto que para tener un buen desarrollo de comunicación o de periodismo se necesitan muchas áreas que nos acompañen para que nos puedan asesorar, para que podamos tener otras perspectivas y también para acompañar desde otro lugar	25"	Imatges recurs del mitjà Sueña Dignidad (la seva web) Imatges recurs de l'Elisabeth treballant Primer pla Elisabeth durant entrevista	9:12	
Elisabeth	Si queremos realmente hacer otro periodismo hay que ser libres, no solamente	16"	Pla mig Elisabeth durant l'entrevista	9:28	

	independientes, hay que ser libres, y eso ha implicado el periodismo como una apuesta política y no como una forma de negocio. Nosotros somos totalmente autosustentables, somos también una apuesta política y no dependemos de ninguna persona.		Imatges recurs de Mèxic		
Elisabeth	Hay muchas historias que se quedan abajo, que no se pueden contar, y ahí es cuando entramos nosotros como medios libres, donde acompañamos historias que quizá no sean rentables en primer momento, como ese primer paso de investigación, y nosotros hacemos ese primer paso de investigación.	15''	Imatges recurs de Mèxic on es vegi violència	9:43	Out Música Tenebrosa
Off	La dependència que molts mitjans de comunicació tenen amb el govern fa que aquesta tasca periodística es vegi compromesa, i en moltes ocasions desapareix la transparència del periodisme. Tot i això, hi ha altres periodistes que fugen d'aquest circ i prioritzen la seva ideologia i els drets humans.	16''	Imatges de notícies on es vegi la dependència del mitjans	9:59	
Martha	Mi nombre es Marta Guadalupe Guillén Rosales. Marta Guillén es como me conoce	10''	Pla general Martha arribant a l'entrevista	10:09	

	todo el mundo. Y bueno, llevo desde 2015, ya 10 años, ejerciendo como periodista.		¾ Martha seient a la cadira de l'entrevista		
Martha	Es una profesión en donde ganas muy poquito, en donde tienes que sacrificar mucho de tu tiempo, tu tiempo con familia y también es asumir un riesgo para ti, para tu persona, y muchas veces también para tu familia, como ha sido de pronto mi caso. Entonces, claro que ha habido momentos en los que me cuestionaba a mí misma por qué estoy haciendo esto, si vale la pena seguir o no.	24''	Primer pla mirant a càmera Pla mig Martha durant l'entrevista Chyron Marta Guillén Primer pla Martha durant l'entrevista	10:33	
Martha	En México sabemos que vivimos en un sistema de mucha represión, violencia, opresión y demás. Y creo que las y los periodistas, sobre todo de derechos humanos, encontramos en nuestro ejercicio una manera de resistir y de no ser parte y no ser cómplices de este sistema que muchas veces nos molesta.	17''	Imatges de notícies relacionades amb drets humans Fotografies de gent defensora de drets humans que hagin assassinat	10:50	
Martha	Hay muy poquitos medios de comunicación en mi región, pero la mayoría son, allá le conocemos como prensa tradicionalista, que	21''	Imatges recurs Martha treballant	11:11	

	son principalmente de prensa escrita, pero que tienen una línea editorial oficialista. Esto quiere decir que trabajan junto con gobiernos y que casi toda su información, bueno, está además decoptada, pues casi todo lo que publican tiene que ver con realzar las acciones de gobierno				
Off	A Mèxic la professió del periodista és d'alt risc. El govern té una forta influència en les informacions que es publiquen i les que no. En el cas que facis la teva feina de manera adequada, i es publiquin temes que no agraden, ells mateixos i el càrtel s'encarreguen de que no ho tornis fer.	19"	Imatges recurs govern mexicà Imatges recurs del càrtel	11:30	In Música Tensa So: cotxes / moviment / pistola
Aldo	Situaciones de violencia que me han pasado creo que las he normalizado	5"	Primer pla Aldo durant l'entrevista	11:35	
Aldo	En algún momento tuve el teléfono intervenido y no supe la verdad por quién	6"	Pla mig Aldo durant l'entrevista	11:41	
Andrés	Comencé a ser perseguido como dos o tres días,	4"	Primer pla Andrés durant l'entrevista	11:45	

Andrés	De repente ves como cuatro, cinco, seis, siete, ocho calles que va el mismo carro y dices, mejor ya uno prende ahí...	8"	Imatges recurs de cotxe pel retrovisor negre	11:53	So: cotxe
Elisabeth	Yo empecé a tener persecuciones duras desde el 2022	4"	Imatge recurs noia corrent d'esquenes	11:57	So: respiració accelerada
Aldo	También ha habido violencia física, ¿no? En un momento me quemaron con cigarros.	6"	Primerísim pla apagant una cigarreta (càmera lenta)	12:03	So: apagant la cigarreta
Andrés	Nos han llegado correos del grupo de crimen organizado que se está poniendo muy de moda	6"	Imatge recurs entran carta a la bústia	12:09	So: obrint bústia
Martha	No solo nos amenaza el alcalde, sino que ella hubo una amenaza mucho más directa de un integrante del crimen organizado que me dice, sus cabezas van a rodar si no va a tal reportaje	11"	Primer pla Martha durant l'entrevista	12:20	
Elisabeth	De hecho apenas se cumplió un año de una de las amenazas más fuertes que tuve	5"	Primerísim pla calendari senyalant la data	12:25	So: retolador guixant el calendari

Elisabeth	Justo el 20 de abril de hace un año, del 2024, yo fui agredida en Tanibet, Oaxaca.	6"	Primer pla Elisabeth durant l'entrevista	12:31	
Martha	Primero es un tipo de agresión pequeñita, luego otra, luego otra, luego otra, hasta que te amenazan a ti y cuando ven que no haces caso, pues ya amenazan a tu familia, y cuando ya amenazan a tu familia es cuando ya tienes que hacer algo.	15"	Pla mig Martha durant l'entrevista	12:46	
Andrés	Hasta dónde va a ir la violencia, pues es cansado.	4"	Pla mig Andrés durant l'entrevista	12:50	Out Música Tensa
Off	Les dades són esgarriadores. En els darrers 6 anys, més de 45 periodistes han estat assassinats a Mèxic i des de l'any 2000, ja en van 170. La violència cap els periodistes entra dins la normalitat, i el pitjor que s'ha fet és normalitzar-ho. Aquests fets no només tenen una repercussió en la llibertat de premsa del país, sinó també en la pròpia estabilitat emocional dels periodistes, que en moltes ocasions es veuen sense forces de poder	34"	Primerissim pla desenfundant un ganivet (càmera lenta) Imatges recurs de violència on es vegi sang, intimidació...	13:24	So: ganivet

	continuar amb la professió. En aquest moment és quan apareix Taules per Mèxic, una petita llum al final del túnel.				
Arturo Landeros	Hay un punto importante con el movimiento estudiantil del 132. En Barcelona eso nos convocó a un buen grupo de personas de México, solidarias, de Latinoamérica, sindicatos de estudiantes catalanes, sindicatos intersindicales, entonces, claro, ese fue un momento muy importante en la movilización, creció y ya cuando venía en declive nos juntamos y decidimos hacer algo como que ya fuera menos reactivo y más proactivo, y en eso salió a pensar un programa de acogida temporal para personas defensoras. Y digamos que la taula per Mexic, la Asociación por la Paz y los Derechos Humanos taula per Mexic, es como una expresión de aquellas movilizaciones,	35''	Chyron Arturo Landeros Pla general Arturo arribant a l'entrevista ¾ seient a l'entrevista Primer pla mirant a càmera Pla mig Arturo durant l'entrevista	13:59	In Música relaxant
Arturo Landeros	En este caso el programa, el objetivo es estabilizar a las personas que vienen, a los periodistas, es un espacio de respiro y para descomprimir situaciones en las que se encuentran de amenazas. A través del trabajo	24''	Imatges recurs oficines Taula per Mèxic Imatges recurs Arturo treballant	14:23	So: ambient oficines

	terapèutic de nuestra psicòloga, a nivel psicosocial, y pues bueno, como encauzar también las formas más seguras de ejercer su trabajo periodístico en México a la vuelta, al retorno, a través del periodismo de paz.				
Arturo Landeros	Es un programa que depende del Ayuntamiento de Barcelona. Es a través de la Dirección de Justicia Global y Cooperación Internacional. Entonces, bueno, digamos que el programa, en realidad, es un programa municipal que está gestionado por la Taula per Mexic. Abrimos candidaturas cada seis meses, con la posibilidad de que vengan tres personas durante un máximo de seis meses.	20"	Imatges recurs Ajuntament de Barcelona: plaça, interior... Primer pla Arturo durant entrevista	14:43	So: ambient Ajuntamen t
Juanjo Arranz	Aquestes persones que venen aquí, serveixen per fer denúncia de la seva realitat i, per tant, ens serveix per donar a conèixer aquesta realitat tan crua i poder, a partir de la denúncia, fer arribar aquesta situació tan dura als ciutadans; tant de Barcelona, en aquest cas, com del seu propi país	15"	Chyron Juanjo Arranz Primer pla Juanjo entrevista Pla mig Juanjo durant l'entrevista	14:58	

Juanjo Arranz	L'impacte que volem aconseguir amb aquest programa és doble. Per un costat, i evidentment el més important, és donar sortida a una problemàtica de risc de l'integritat física d'aquestes persones en el seu país. Es a dir, fer-los sortir de Mèxic i donar-lis la possibilitat que durant sis mesos aquí a Barcelona es puguin descomprimir d'aquesta situació de risc, tant a nivell emocional, com a físic	22''	Imatges recurs Juanjo a la seva oficina amb Arturo Landeros	15:20	
Arturo Landeros	La gran mayoría de las amenazas han venido de algún nivel de gobierno. La mayoría han sido también por el alcalde de un pueblo que de alguna manera está compinchado con algún sector del crimen organizado, o hay una vinculación con ello, pero también de alcaldes que no les ha gustado el tratamiento que les han dado en los medios y tienen como diferentes formas de amenazar, ya sea directamente o ya sea enviar a alguien ahí a que dé un susto al periodista. Entonces, nosotros consideramos que básicamente el enemigo número uno del periodismo en México sigue siendo el Estado en sus diferentes niveles.	34''	Imatges recurs gent del govern	15:54	Out Música Relaxant

Off	Els casos de violència de cada periodista són diferents entre ells, però la majoria de casos tenen aspectes en comú, un d'ells és la violència per part de les autoritats policials. L'Elisabeth ha patit més d'una agressió dels que en teoria l'haurien de defensar.	16"	Imatges recurs de violència: manifestacions o imatges on apareguin els cossos policials	16:10	
Elisabeth	Me empieza a gritar de cosas, me empieza a escupir, me empieza a decir un buen de groserías, me empieza a amenazar que qué estaba haciendo, que la estaba grabando, que no sé qué, y yo así de, no estoy haciendo nada, no estoy grabando nada, llegó inmediatamente a pegarme, me quería robar mi cámara, me quería robar el celular, yo estaba al lado de un poste de luz, y me empezaron a pegar contra el poste de luz ella, y después llegó uno de los guardias, entonces entre ella y él me empezaron a pegar, me empezó a amenazar de que me iba a desaparecer, con muchas groserías, y empezó así, una cosa muy horrible, al final pues logré como zafarme, y ella empezó a ponerse como muy mal, y llamó a la	1'01"	Primer pla Elisabeth durant l'entrevista Pla mig Elisabeth durant l'entrevista Fotografies durant els enfortaments amb la policia Primer pla Elisabeth durant l'entrevista Pla mig Elisabeth durant l'entrevista	17:11	In Música Tensa Sons de crits / cops / caigudes

	policía adentro de la prisión, y llegó una patrulla que me estuvo amenazando, y me empezaron a señalar con sus armas largas, lo cual fue como ¿pero por qué?				
Off	Una de les altres agressions que ha patit va ser a l'alcaldia de Tlalpan, quan anaven a exigir la llibertat d'una companya seva de feina.	10''	Imatges recurs Elisabeth	17:21	
Elisabeth	Nos encapsularon y había muchísimos policías, como más de 300, y fue muy intenso porque se metieron adentro del Ministerio Público, que es un recinto público de seguridad, y empezaron a pegarnos, empezaron a violentarnos muy terrible, a mí me robaron mi cámara y pues fui víctima de tortura sexual, y bueno, fue algo bastante complicado porque pues me robaron la cámara, sufrí este suceso de tortura sexual, y después nos encerraron en un baño, y encerraron a otros compañeros, los desnudaron, les rompieron costillas, les rompieron la nariz, fue algo muy intenso, y nos tuvieron privados de nuestra libertad más de dos horas	34''	Primer pla Elisabeth durant l'entrevista Pla mig Elisabeth durant l'entrevista	17:55	So policia / manifestació / gent cridant Out Música Tensa

Off	Davant d'aquestes situacions, el programa de Taules per Mèxic adopta una importància vital per la recuperació i el benestar dels periodistes.	8"	Imatges recurs Barcelona i Taules per Mèxic	18:03	
Aldo	Nos han ayudado un montón y no es porque me estén grabando.	5"	Imatges recurs Aldo caminant per Barcelona	18:08	
Aldo	También el psicológico, que son sesiones semanales. Y también tenemos a partir de hace un mes sesiones de yoga, que también nos ha sido bastante interesante para descubrir, para despejar la mente.	10"	Imatges recurs Aldo amb la psicòloga	18:18	
Andrés	El apoyo ha sido como muy integral, ¿no? Es decir, el apoyo psicosocial ha sido impresionante, ¿no? Es decir, porque esta estancia no solamente me ha aprendido a valorarme como periodista, ¿no? Sino también a identificar puntos emocionales que nosotros y nosotras siempre hemos tratado, los cuales evidentemente corren de la misma forma que tu periodismo.	18"	Primer pla Andres durant l'entrevista Pla mig Andrés durant l'entrevista	18:36	
Martha	Tengo una mirada distinta desde que estoy acá y ha sido gracias al cobijo y gracias a este respaldo de organizaciones como La Tabla	9"	Primer pla Martha durant l'entrevista	18:45	

Martha	Este programa es más para justo tomarnos un respiro de este desgaste del diario, de nuestra rutina, para poder regresar como más frescas, con más energía, con más ánimos, incluso también para valorar el que queremos hacer con nuestra vida en nuestro regreso.	15"	Imatges recurs Martha per Barcelona / oficines Taula per Mèxic	19:00	So: ambient oficines
Elisabeth	Es muy necesario porque hace cambios, ¿no? Bueno, yo al menos de manera personal he sentido una mejoría, también más esperanza y también como tener autocompasión. Porque claro, cuando vives en un contexto tan violento, de repente, como lo que decías, que tenemos muy arraigada o muy normalizada la violencia.	16"	Pla mig Elisabeth durant l'entrevista Imatges recurs Elisabeth a Barcelona	19:16	So: ambient carrer
Elisabeth	Ahora me siento mucho mejor de cómo llegué	3"	Primer pla Elisabeth durant l'entrevista	19:19	
Off	L'estància a Barcelona permet els periodistes que són seleccionats pel programa poder desconnectar i tenir una perspectiva diferent del periodisme. El que a Mèxic és l'infern, aquí a Barcelona els torna a semblar el cel.	12"	Imatges recurs de Barcelona: carrers, ambient...	19:31	So: ambient Barcelona / cotxes
Arturo Landeros	En México existe el mecanismo federal de protección a personas defensoras y periodistas.	18"	Pla mig Arturo durant l'entrevista	19:49	

	Eso depende del Ministerio del Interior, la Secretaría de Gobernación se llama, y esto es el Estado nuevamente. Entonces también hay contradicciones entre, por un lado, pensar que el principal agresor es el Estado y el mecanismo que es parte del Estado.		Pla mig Arturo durant l'entrevista		
Arturo Landeros	La primera limitante sería la desconfianza que hay para acudir a este mecanismo, siendo que el mismo que te hostiga, bueno, te va a proteger. Pero aún así, este mecanismo tendrá más o menos 1.400 personas defensoras dentro del programa y 600 periodistas. Es decir, están en un esquema de protección que también es muy ambiguo, porque va desde dar lo que le llaman un botón de pánico hasta llevar seguras acompañando, guardaespaldas o ya cuestiones más heavy.	26"	Gràfica dels periodistes associats al mecanisme Primer pla Arturo durant l'entrevista	20:15	
Andrés	México es tan grande que entra en la metáfora del abrazo, ¿no? Que lo he explicado varias veces. Que es... Imagínate tú que estás en un lado y está otra persona en otro lado. Y se	16"	Pla mig Andrés durant l'entrevista	20:31	

	quieren dar un abrazo. En vez de acercarse, se dan el abrazo de lejos.				
Andrés	Sí tendría que ser como generar acciones que sean firmes a que los crímenes no generen impunidad. Pero si se sigue demostrando que el día de mañana se puede matar periodista y no pasar nada, yo creo que va a seguir igual.	14''	Imatges recurs de Mèxic relacionades amb policia	20:45	So: policia
Elisabeth	Al ser un territorio más grande, pues hay más oportunidad de que haya más violencia, ¿no? Y que haya menos atención, ¿no? Y que puedan pasar más cosas. Entonces creo que pueden ser muchas cuestiones que tienen que ver mucho con el territorio, con qué tan grande es, qué tanta población hay	17''	Primer pla Elisabeth durant l'entrevista Pla mig Elisabeth durant l'entrevista	21:02	
Martha	Es más una cuestión que está muy instaurada a nivel sistemático de violencia, porque de alguna manera, tanto el poder político, el poder incluso empresarial, que de pronto está ligado, han hecho estas alianzas también de pronto con crimen organizado, porque de alguna manera se protegen entre ellos	16''	Primer pla Martha durant l'entrevista Pla mig Martha durant l'entrevista	21:18	

Pere Ortín	Se tiene que desarrollar siempre medidas preventivas y protocolos de seguridad, por ejemplo establecer rutinas seguras, comunicaciones estables con las personas, compartir itinerarios con otros colegas, mantener comunicación constante con los colegas para documentar los lugares, dónde estás, qué estás haciendo, de qué manera.	14''	Chyron Pere Ortín Primer pla Pere durant l'entrevista Pla mig Pere durant l'entrevista	21:32	
Pere Ortín	Hay muy buenos ejemplos en ese sentido, el trabajo de autoprotección y también de autoprotección frente a los problemas de salud mental que padecen muchos y muchas colegas por una exposición muy brutal a la violencia durante un tiempo prolongado, el estrés, la afectación a las familias, a los hijos, a las madres.	18''	Imatges recurs Mèxic de periodistes	21:50	
Martha	En mi caso, el mismo miedo me ha hecho hacer alianzas con otros medios de comunicación, con colegas, con periodistas de otras regiones, incluso de otros estados, con organizaciones civiles, para no volver a estar como lo estuve en esa ocasión, que estuve muy vulnerable también porque me encontraba sola y porque mi medio se encontraba solo, sin	23''	Imatges recurs Martha amb Elisabseth	22:13	

	ningún respaldo, sin ningún foco, sin ninguna visibilidad como la que tenemos actualmente.				
Arturo Landeros	Es muy notable que cuando caminas con ellos con ellas, pues van muy alerta a lo que está pasando alrededor, volteando a ver si alguien les sigue, y cuesta como que bajen la guardia algún tiempito, pero ya uno es que la logran que logran como pues bueno, ¿sí?, entender que están en una ciudad que les permite caminar, agradecen mucho eso, ¿eh?, sobre todo poder caminar, poder salir, poder estar en la calle	24''	Imatges recurs Arturo caminant per Barcelona amb els periodistes Primer pla Arturo durant l'entrevista	22:37	So: ambient Barcelona
Off	A Mèxic la violència s'ha convertit en el poder legislatiu, ja sigui per part del govern o els càrtels. L'autoritarisme de la gent que governa, posa en dubte la democràcia i la llibertat d'expressió en el país.	14''	Imatges recurs Mèxic de violència	22:51	So: violència / cops / agressions / crits
Xavier Giró	Les democràcies, són organitzacions polítiques imperfectes, i en aquests cas, el grau d'imperfecció és alt, però la gent té llibertat d'expressió per dir el que vulguin, una altra cosa és que l'autèntica llibertat d'expressió no	31''	Chyron Xavier Giró Primer pla Xavier durant l'entrevista Pla mig Xavier durant l'entrevista	23:22	

	es mesura pel que puguis dir, sinó pel que puguis seguir parlant després d'haver-ho dit. Això els passa als periodistes i els ha passat a tots els activistes dels drets de les comunitats camperoles, dels drets dels grups oprimits... és a dir, que, evidentment, és una democràcia insuficient, però és una democràcia.				
Andrés	Para nosotros y nosotras, el narcotráfico o el crimen organizado, los grupos delincuenciales, pues ya tienen una fuerza muy considerable.	8"	Pla mig Andrés durant l'entrevista	23:30	
Andrés	Cuando la gente se harte de tanta violencia y haya generaciones cada vez más valientes, posiblemente cambien, ¿no?	7"	Primer pla Andrés durant l'entrevista	23:37	
Aldo	¿Cuál es la reacción del gobierno mexicano ante los asesinatos, agresiones a periodistas? Pues lo minimizan, eso es muy fuerte. Este nuevo gobierno, el de Morena, malamente llamado el de la Cuarta Transformación porque es así como ellos lo validan en el proceso de la historia, pero bueno, el gobierno morenista que vivimos en este momento actual, me parece que su estrategia ha sido invisibilizar y no solo	26"	Pla mig Aldo durant l'entrevista Imatges recurs govern actual de Mèxic	24:03	

	invisibilizar, ridiculizar las situaciones o las causas o las luchas.				
Andrés	Porque sinceramente no nos queda más que narrar, no nos queda más que entender y proporcionar una idea que puede ser muy distinta de lo que está pasando.	10"	Primer pla Andrés durant l'entrevista	24:10	
Pere Ortín	hay que tener claro que los medios locales lo sufren muchísimo más y lo viven muchísimo más intensamente y mucho más dolorosamente que cualquier persona, por mucho que esté instalada y viviendo en México.	13"	Pla mig Pere durant l'entrevista Primer pla Pere durant l'entrevista	24:23	
Elisabeth	hay un control mediático muy potente y no solamente por parte del gobierno, sino también por el crimen organizado, que finalmente uno mantiene al otro, porque si no hubiera impunidad, el crimen organizado no amenazaría, no desaparecería, no asesinaría, pero realmente los crímenes hacia periodistas y defensores quedan impunes y por eso sigue perpetuándose	20"	Imatges recurs Mèxic de nit	24:43	So: ambient Mèxic
Elisabeth	Ahora no hay un cambio real. O sea, se ha recrudescido la violencia, claro. Venimos de un	27"	Primer pla Elisabeth durant l'entrevista	25:10	

	gobierno que puede ser casi lo catalogan como dictadura. Digo, nunca ha sido oficial este término. Pero fue un partido que gobernó por más de 50 años. Una cosa tremenda. Entonces, ahora todos le quieren echar la culpa, ¿no? Y no es que yo esté a favor del PRI. Nunca, jamás. Pero también es como que no ha habido un cambio sustancial.		Pla mig Elisabeth durant l'entrevista		
Arturo Landeros	Ya en estos momentos estamos en una situación bastante crítica, ¿no?, de pues de seguridad ciudadana. Creo que falta mucho primero algún esquema de construcción de paz, algún esquema también que tuviera que ver con ser conscientes de que no hemos ni empezado a pensar la paz en México, ¿no?	18"	Pla mig Arturo durant l'entrevista Primer pla Arturo durant l'entrevista	25:28	
Off	"Davant la violència i la censura que pateixen molts periodistes a Mèxic, el periodisme internacional té una responsabilitat: donar	12"	Imatges recurs relacionades amb la censura	25:40	

	visibilitat, pressionar governs, i fer que el món no miri cap a una altra banda.				
Martha	La situación en México para ejercer periodismo es precaria, es difícil y es de mucho riesgo, o sea la misma precariedad ya implica un riesgo, implica una vulnerabilidad y la manera en la que la comunidad internacional puede pues apoyarnos es siendo solidarias, escuchando, compartiendo nuestras historias también y también tratando de impulsar desde fuera, desde lo internacional, este, o contrarrestar estos discursos que puede haber en México contra el periodismo y contra los periodistas	25''	Primer pla Martha durant l'entrevista Pla mig Martha durant l'entrevista	26:05	
Xavier Giró	Valdria més que, els mitjans internacionals, s'esforcessin per trobar camins de conciliació, per intentar resoldre les seves desigualtats a Mèxic, que és un dels principals motius pels quals existeixen els càrtels, les bandes i el crim que existeix, com la corrupció.	15''	Pla mig Xavier durant l'entrevista Primer pla Xavier durant l'entrevista	26:20	
Pere Ortín	Lo que se trataría es de acompañar un poco pues las denuncias que existen, las vejaciones que se dan a la prensa y a la libertad de expresión, acompañar en esos procesos de	15''	Pla mig Pere durant l'entrevista Primer pla Pere durant l'entrevista	26:35	

	quejas, de protestas, de manifestaciones, de denuncias internacionales que se están haciendo.				
Off	En moments com els que travessa Mèxic avui dia, el periodisme no és només una professió: és un acte de valentia. Quan la veritat incomoda, quan denunciar les injustícies pot costar-te la llibertat, explicar el que passa es converteix en un compromís amb la societat. Els nostres quatre periodistes ho tenen clar. No pretenen ser herois, però saben que la seva feina pot marcar la diferència. En un país on sovint callar és més segur que parlar, ells han triat fer sentir la veu dels qui no en tenen.	30"	Imatges recurs dels 4 periodistes mexicans	27:05	In Música Alegre / Esperança dora
Andrés	En cinco años me veo haciendo periodismo. Haciendo trabajos menos constantes pero con mayor calidad. Yo sí creo que, como nuevamente soy un poco cuadrado, de mis 30 a mis 40 años sí tengo que generar contenidos que ya hablen de mí.	15"	Imatges recurs Andrés treballant Primer pla Andrés durant l'entrevista	27:20	
Elisabeth	A mediano plazo es tratar de consolidar una estrategia de seguridad, ¿no? Es importante, y	20"	Pla mig Elisabeth durant l'entrevista	27:40	

	ahora, a corto, buscar cómo poder regresar, ¿no? Porque, bueno, ahora ha habido descanso, son condiciones oportunas para estar bien, pero cuando regresemos, otra vez se va a venir algo fuerte, ¿no? Entonces, pues, yo no veo un panorama muy alentador al regreso, la verdad.		Imatges de recurs Elisabeth treballant		
Aldo	Ahora mismo creo que eso como que el programa me ha ayudado a decir, güey, ponte todo enfrente, vete en el espejo y piensa en qué necesitas para ser feliz tú primero y ya después vendrá todo lo demás. Creo que eso también ahora tengo claro qué prácticas no quiero volver a repetir.	18"	Primer pla Aldo durant l'entrevista Imatges recurs Aldo treballant	27:58	
Martha	Ahora que me he permitido darme este respiro, puedo tener como ese enfoque y llegar como también con esta claridad y hacer lo que corresponda para hacer como refresh del medio	10"	Primer pla Martha durant l'entrevista	28:08	
Arturo Landeros	Todos han vuelto a ser periodistas, todos han vuelto a sus oficios allá, que sepamos, nadie lo ha abandonado, y eso es como un compromiso	22"	Imatges recurs Arturo amb els 4 periodistes Pla mig Arturo durant l'entrevista	28:30	

	muy grande que tienen. Y creo que en ese sentido, el poder acompañar esta lucha, porque al final de cuentas es una lucha de resistencia para que puedan hacer su oficio en beneficio para la democracia de México.				
Aldo	Creo que más ahora que nunca veo muy efervescente que la gente ya no se queda callada.	6"	Primer pla Aldo durant l'entrevista	28:36	
Andrés	"Pero si se sigue demostrando que el día de mañana se puede matar periodista y no pasar nada, yo creo que va a seguir igual".	10"	Pla mig Andrés durant l'entrevista	28:46	
Elisabeth	Yo no veo un panorama muy alentador al regreso, la verdad"	6"	Primer pla Elisabeth durant l'entrevista	28:52	
Martha	El miedo es algo con lo que lamentablemente aprendes a vivir, incluso a seguir haciendo tu trabajo con miedo. Pero el mismo miedo te hace fortalecerte, te hace aprender herramientas de protección, de prevención, te ayuda.	12"	Pla mig Martha durant l'entrevista Imatge recurs general Barcelona	29:04	Out Música Alegre / Esperança dora
Crèdits	—	20"		29:24	

7.5. TRANSCRIPCIONS

A causa de la llarga durada de les transcripcions de l'entrevista, s'ha vist adient incorporar-les a una carpeta "Drive" amb accés públic a qualsevol persona que disposi de l'enllaç incorporat a continuació:

<https://drive.google.com/drive/folders/1Rk8GyXnyGyWNIAdDyUuVJLTm369s2yxV?usp=sharing>

També s'ha vist adient facilitar l'accés directe a les transcripcions desitjades dels i les periodistes i personalitats entrevistades:

- Xavier Giró:
https://drive.google.com/drive/folders/1-L7eSmlAZT3R-AQ8kT6gSMVj9SXmcwYd?usp=drive_link
- Elizabeth Díaz:
https://drive.google.com/drive/folders/1VFavSyH0mB-SoX4cEhDhatZhWVqP7iOL?usp=drive_link
- Martha Guillén:
https://drive.google.com/drive/folders/12rdP-7lOVuUh3qH54lCuDzrjUWYWDXUh?usp=drive_link
- Juanjo Arranz:
https://drive.google.com/drive/folders/1QGaABsrAwseRcgL_VA7W4Crg0467e-Qn?usp=drive_link
- Aldo Castillo:
https://drive.google.com/drive/folders/16oQupus3w3MCmn0vVDvFXblviuEWvcbp?usp=drive_link
- Andrés Domínguez:
https://drive.google.com/drive/folders/1V05zpMqVzuFXooldRgjD1sSBYQuSg-XR?usp=drive_link

- Arturo Landeros:
https://drive.google.com/drive/folders/1KcmF-K1n0Ta4GjAyc_auzeO_J4QXUVh?usp=drive_link
- Pere Ortín:
https://drive.google.com/drive/folders/1-bY19hW4i3be7G86bCvZliU13_YKRe1J?usp=drive_link